

Aktivare användning av arbetslöshetsersättningen

- en uppföljning

Sara Martinson^{*}

1999-11-25

^{*} Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering (IFAU), Box 513, 751 20 Uppsala, E-post: sara.martinson@ifau.uu.se, telefon: 018 – 471 70 91, fax 018 – 471 70 71. Författaren vill tacka Jennie Tiedblad, AMS; PerOla Öberg, Statsvetenskapliga institutionen Uppsala universitet/ Arbetslivsinstitutet; Eva Johansson, IFAU; Abukar Omarsson, IFAU samt deltagarna vid seminarier vid IFAU i maj och september 1999 för värdefulla kommentarer.

1	Inledning	5
1.1	Reglering av den aktivare användningen	5
1.2	Uppdrag och avgränsning	6
1.3	Material	7
1.4	Disposition	8
2	Implementering	8
2.1	Regeringen	9
2.2	AMS	10
2.3	Försökslänen	11
2.3.1	Dalarnas län	11
2.3.2	Gävleborgs län	12
2.3.3	Jämtlands län	12
2.3.4	Skåne län	13
2.3.5	Värmlands län	13
2.4	Deltagarutveckling	13
2.5	Diskussion och sammanfattning	14
3	Projekt	15
3.1	Projektbeskrivning	16
3.1.1	Kriterium för projektbeskrivning och rapportering	16
3.1.2	Dokumentation av projektet	17
3.2	Projekt riktade allmänt mot arbetslösa	18
3.2.1	Distancenter, Alvesta	19
3.2.2	Framtidspilot, Svenska Kommunalarbetsförbundet	20
3.2.3	Utbildning i bristyrken, Lysekil	22
3.2.4	Jobbrotation, Nora	23
3.2.5	Jobbrotation, Uppsala	23
3.2.6	Kompetensutveckling inom vården, Västernorrlands län	24
3.2.7	Omstart, Kungsbacka	25
3.2.8	Studier och praktik, Gällivare kommun	25
3.2.9	Byaradion, Gagnef	26
3.2.10	Bygganalys -99	27
3.2.11	Förebyggande gängbearbetning, Borlänge	27
3.2.12	Data – kommunikation, Älvdalen	28
3.2.13	Datasupport, Gagnef	29
3.2.14	Personalpool, Leksand	29
3.2.15	Informationscentrum, Mockfjärd	30
3.2.16	Personalpool, Ockelbo	30
3.2.17	Orienteringskurs Snorkeln, Bollnäs	31
3.2.18	Studier i Kunskapslyftet , Gävleborgs län	31
i)	Kunskapslyftet, Bollnäs	32
ii)	Kunskapslyftet, Edsbyn	32
iii)	Kunskapslyftet, Nordanstig	32
3.2.19	Manöver, nordöstra Skåne	33
3.2.20	Förstudie för 192 gröna jobb, Värmland	33

3.2.21	Diskussion och sammanfattning	34
3.3	Projekt riktade mot långtidsarbetslösa	35
3.3.1	Fenix, Stockholm	36
3.3.2	Kaospilot, SACO Stockholm	38
3.3.3	Klara, Växjö	39
3.3.4	Labora 2000, Kungsbacka	40
3.3.5	Rehabilitering Kedjan, Nässjö	41
3.3.6	Varaprojektet, Vara	43
3.3.7	Arbetslös hjälper arbetslös (Aha!), Stockholm	44
3.3.8	Arbetssträning, tre Samhallprojekt	45
3.3.9	Arbetsutvecklare, Norrbotten	47
3.3.10	Vägledning, Vänersborg	48
3.3.11	Moroten, Vansbro	49
3.3.12	Studiefinansiering, Mora	50
3.3.13	Um Wilir, Älvdalen	50
3.3.14	Ny start: Gävle, Söderhamn och Ljusdal	51
3.3.15	Alltmöjligt verkstaden, Broby	53
3.3.16	Hållplatsen, Staffanstorp	54
3.3.17	Vinden, Osby	54
3.3.18	Diskussion och sammanfattning,	55
3.4	Projekt riktade mot utomnordiska medborgare	56
3.4.1	Jobbsökarprojekt, Nacka	56
3.4.2	Jobbhoppet, Malmö	57
3.5	Projekt riktade mot ungdomar	57
3.5.1	Jönköpingsmodellen, Jönköping	58
3.5.2	Entreprenörskap – min väg till utveckling, Kalix	59
3.6	Projekt riktade mot äldre arbetslösa	60
3.6.1	Kooperativt utvecklingsprogram för tjänstemän, sex län	61
3.6.2	Ungdom – äldre, Mjölby	62
3.6.3	Pool för arbetssökande, Gagnef	63
3.7	Sammanställning, dokumentation och uppföljning	63
3.7.1	Projektbeskrivningar	63
3.7.2	Återrapportering	66
4	Deskriptiv statistik över deltagarna	66
4.1	Brister i datamaterialet	67
4.2	Bakgrundsinformation	68
4.3	Deltagarnas placering efter åtgärd t o m 10 juni 1999	70
4.4	Jämförelse med andra åtgärder, 1998	72
4.5	Sammanfattning	75
5	Inlåsning och undanträngning	76
5.1	Inlåsning	76
5.1.1	Allmänt	76
5.1.2	Kortsiktiga inlåsningseffekter	76
5.1.3	Inlåsning på längre sikt	78
5.1.4	Sammanfattning, inlåsning	79

5.2 Undanträngning.....	80
5.2.1 Allmänt.....	80
5.2.2 Typ av åtgärder	81
5.2.3 Sammanfattning, undanträngning	86
6 Sammanfattning och avslutande kommentarer	87
Referenslista	90
Bilaga 1 Beviljade projekt som ej blivit genomförda.....	105
Arbetscentrum, Jämtland	105
Enastående ensamma mammor, Stockholm.....	106
Vårdutbildning, Nyköping	106
Lerumsaktiviteten, Lerum.....	106
Lokalt arbetscentrum, Stenungssund	107
Språk och praktik, Huddinge	107
Rekrytering till läraryrket, Gagnef.....	107
Marknadsprojekt Orsa.....	108
Samverkansprojekt, Sandviken.....	108
Kooperativ utveckling, Dalarna	108
Introduktion till vårdbiträden, Smedjebacken.....	109
Personalpool/IT-utbildning, Ljusdal	109
Bilaga 2 IFAU:s regleringsbrev	

1 Inledning

En arbetslös som uppbär arbetslöshetsersättning skall stå till arbetsmarknadens förfogande. Den arbetslöse får i praktiken inte ägna sig åt något annat än att aktivt söka arbete. I den ekonomiska vårpropositionen 1997 framhöll regeringen att denna inställning i vissa fall kunde vara kontraproduktiv, det vill säga vara till hinder för vissa grupperns återinträde på arbetsmarknaden.¹ Det finns risk för att de arbetslösa blir passiviserade, och att deras anställningsbarhet minskar under arbetslösheten. Detta gäller särskilt för dem som varit borta från arbetsmarknaden en längre tid. Regeringen föreslog därför att arbetslöshetsersättningen skulle kunna användas på ett mer aktivt sätt; till exempel för praktik som inte ryms inom de vanliga praktiksystemen eller ökade möjligheter för utbildning. Genom försöksverksamheten med den aktivare användningen skulle även det lokala inflytandet i arbetsmarknadspolitiken öka.

1.1 Reglering av den aktivare användningen

Det ursprungliga förslaget om den aktivare användningen lades av regeringen i vårproposition 1996/1997:150. Riksdagen biföll propositionen i maj 1997.² En summa på 1 500 miljoner avsattes för andra halvan av 1997 till 31 december 1998. I och med budgetpropositionen 1998/99 förlängdes försöket med den aktivare användningen till 30 september 1999. Förlängningen påverkade inte anslaget för åtgärden.³ Aktivare användning av arbetslöshetsersättningen regleras av "Förordning om aktivare användning av arbetslöshetsersättningen" (1998:345). Förordningen trädde i kraft 15 juni 1998, i samband med att AMS tog över beslutanderätten om projekt inom den aktivare användningen från regeringen.

Samtliga aktörer på arbetsmarknaden har rätt att ansöka om att få starta projekt inom den aktivare användningen av arbetslöshetsersättningen: kommuner, arbetsförmedlingsnämnder, länsarbetsnämnder (Lan), arbetsförmedlingar (Af), fackförbund, organisationer eller privatpersoner. En viktig grundtanke för regeringen har varit att öka utrymmet för lokala initiativ.

Projekten skall utgå från de arbetslösas behov och förutsättningar och syfta till att stärka personernas möjligheter att komma tillbaka till arbete på den reguljära

¹ Regeringens proposition 1996/1997:150 s 142.

² Moderata samlingspartiet, Folkpartiet liberalerna och Vänsterpartiet var kritiska till förslaget om försöksverksamhet med aktivare användning av arbetslöshetsersättningen och yrkade avslag (Se Moderata samlingspartiets kommittémotion 1996/97:A48, Folkpartiet liberalernas kommittémotion 1996/97:A49 och Vänsterpartiets motion 1996/97:Fi44). Moderater och folkpartister ansåg i ett betänkande att avsteg från reglerna endast bör göras då synnerliga skäl föreligger (Betänkande m/fp till 1996/97:FiU20). Vänsterpartiet ansåg det olyckligt att *regeringen* skall fatta beslut om den aktivare användningen och ville att besluten skulle ligga på de lokala Arbetsförmedlingsnämnderna (Betänkande v till 1997/97:FiU20). Kristdemokraterna vände sig mot det bristfälliga beslutsunderlaget i propositionen: "*Beslutsunderlaget i propositionen understiger vad som borde krävas för riksdagsbeslut*". Kristdemokraterna menade att regeringen skulle återkomma med förslag på detaljutformning av åtgärden (Kd 1996/97:Fi46, yrk 20).

³ Regeringens proposition 1998/99:1 s 17.

arbetsmarknaden. De skall i första hand rikta sig till personer med svagare ställning på arbetsmarknaden: ungdomar, långtidsarbetslösa, arbetshandikappade, utomnordiska medborgare och äldre. Heltids- och deltidsarbetslösa som är berättigade till ersättning enligt lagen om arbetslöshetsförsäkring har möjlighet att delta.⁴ Projekten skall inte gå att bedriva med stöd av andra bestämmelser – om inte AMS med hänsyn till särskilda samordningsvinster beslutar annat. Beviljade förslag får inte innebära konkurrenssnedvridning mellan företag eller leda till att reguljära arbetstillfällen trängs undan. Projekten får inte heller medföra att anställda blir lediga och helt eller delvis ersätts av arbetslösa.

Den arbetslöse deltar i projektet med bibehållen arbetslöshetsersättning, vilken beräknas enligt normala regler. De ersättningsdagar den arbetslöse deltar i verksamhet ingår inte i ersättningsperioden. Deltagande i verksamheten återkvalificerar till ny ersättningsperiod.

1.2 Uppdrag och avgränsning

IFAU har i regleringsbrevet för 1999 fått i uppdrag att följa upp försöksverksamheten med aktivare användning av arbetslöshetsersättningen. Uppföljningen bör enligt regleringsbrevet särskilt inriktas på resultat avseende deltagarnas placering på den reguljära arbetsmarknaden. Vidare bör eventuella undanträngnings- och inlåsnings effekter diskuteras. Utöver detta skall IFAU, enligt muntlig överenskommelse med Näringsdepartementet, undersöka implementeringen av den aktivare användningen av arbetslöshetsersättningen samt följa upp och sammanställa de olika projekten.

Då åtgärden avslutas först den 30 september 1999 är det ännu för tidigt att visa annat än preliminära resultat om deltagarnas placering på arbetsmarknaden. Rapporten ska ses som en dokumentation och kartläggning av de projekt som genomförts inom den aktivare användningen med avseende på i) *bakgrund*: förarbete, projektansökan och beslut ii) *implementering*: antal deltagare och urvalsprocess, tidsram, syfte- och målformulering, extern finansiering, projektinnehåll, eventuellt arbete för att förhindra inlåsnings och undanträngning iii) *resultat*: måluppfyllelse, andel i arbete, studier och andra åtgärder efter avslutat projekt. Det finns ingen möjlighet inom ramen för denna rapport att uttala sig om varje enskilt projekt är lyckat eller inte då kunskapen om de enskilda projekten inte är tillräckligt omfattande. Diskussionen kring undanträngning och inlåsnings förs utifrån hur nära projektet ligger andra arbetsmarknadspolitiska åtgärder.

⁴ Förslaget från regeringen omfattade ursprungligen endast heltidsarbetslösa. Riksdagens arbetsmarknadsutskott ansåg i sitt yttrande (1996/97:AU7y) att projektet även borde kunna komma deltidsarbetslösa till del. Enligt proposition 1996/97:197 om en allmän och sammanhållen arbetslöshetsförsäkring bör deltidsarbetslösa ha samma rätt till åtgärder, program och arbete som de som arbetat heltid, menar man.

1.3 Material

Rapporten grundar sig på material som till övervägande delen består av projektarrangörernas ansökningar och projektbeskrivningar, samt del- och slutrapporter från projekten. Materialet har tillhandahållits av regeringskansliet, AMS, länsarbetsnämnder samt arbetsförmedlingar. Till detta kommer AMS rapporter till regeringen om den aktivare användningens utveckling, samt annat material från AMS som berör ämnet.

Samtal har förts med aktörer på central och lokal nivå. På den centrala nivån med handläggare på regeringskansliet och AMS; på lokal nivå med samtliga länsarbetsnämnder i försökslänen, samt ett stort antal representanter för projektanordnare och arbetsförmedlingar. Informanterna har varit ansvariga för, eller på något sätt varit haft kontakt med, projekt inom den aktivare användningen av arbetslöshetsersättningen.

Till grund för avsnitt fem ligger statistik från AMV:s databas Händel där samtliga arbetslösa finns registrerade. Problemen med detta datamaterial tas upp till närmare diskussion i avsnitt 5.1; det rör sig om problem med registrering av arbetslösa i åtgärd, samt problem i själva statistiken.

Allmänt kan sägas att bristen på skriftligt underlag och dokumentation av projekten är störande. De projektbeskrivningar som finns varierar i kvalitet, viktiga fakta finns i vissa fall inte redovisade. Vid något tillfälle är projektbeskrivningen inaktuell och stämmer dåligt med själva projektet. Det innebär att den beskrivning av projektet som förmedlas genom projektbeskrivningarna inte kan antas vara helt tillförlitlig. IFAU har även tagit del av flera del- och slutrapporter från projekten, vilka t ex innehåller uppgifter om antal deltagare i projektet, deltagarnas arbetslöshetsbakgrund och andel i arbete eller studier efter åtgärd. Även i rapporterna skiftar kvalitén. Samtal med aktörer har använts för att komplettera det skriftliga materialet.

I vissa rapporter och samtal, ger även projektarrangören mer fylliga omdömen om projekten av typen ”*projektet har upplevts om positivt.*” Det källproblem som hamnar i förgrunden då man tar del av sådana skriftliga och muntliga omdömen från projektarrangörer är *tendens*. Tendens innebär att de omdömen en arrangör lämnar om ett enskilt projekt kan vara vinklade då projektägaren själv (i de flesta fall) redogör för förtjänster och brister med det aktuella projektet. I de fall dessa subjektiva omdömen finns citerade i rapporten är det för att belysa projektet, och skall inte tas som uttryck för IFAU:s uppfattning. Uttalanden om projekten kan vara alltför positivt färgade, men förmedlar å andra sidan något om hur projektet uppfattats av arrangörerna och bidrar därigenom till att ge en mer fyllig bild av projektet. Det finns skäl att påpeka att det ligger en uppenbar risk för snedvridning av material då aktörerna utvärderar sig själva och deras rapporter sedan ligger till grund för vidare uppföljning.

1.4 Disposition

Denna rapport är disponerad enligt följande: i avsnitt två följer en översikt av den aktivare användningens implementering utifrån de aktörer som fattat beslut på central och lokal nivå (regeringen, AMS samt försökslänens länsarbetsnämnder). Avsnitt tre är det mest omfattande och innehåller beskrivningar av de projekt som genomförts inom ramen för den aktivare användningen. Avsnittet inleds och avslutas med en diskussion om projektbeskrivningar samt dokumentation och uppföljning av projekt, därefter följer sammanställningar av de projekt som är riktade allmänt mot gruppen arbetslösa följt av målgrupperna långtidsarbetslösa, utomnordiska medborgare, ungdomar samt äldre arbetslösa. I det fjärde avsnittet redovisas statistik om prioriterade gruppers deltagande i den aktivare användningen samt andel i arbete efter åtgärden. Det femte avsnittet tar upp åtgärdens effekter på inlåsning och undanträngning.

Sist i rapporten ligger två bilagor: en kortare redogörelse av de projekt som fått bifall men inte genomförts inom ramen för den aktivare användningen samt IFAU:s regleringsbrev för 1999, som innehåller regeringens uppdrag.

2 Implementering

I juli 1997 skrev arbetsmarknadsminister Margareta Winberg ett brev till samtliga arbetsförmedlingsnämnder för att informera om den nya åtgärden: *”...[D]et är viktigt att denna försöksverksamhet kan komma i gång så snart som möjligt och på så bred front som möjligt”* vidare *”Jag är övertygad om att försöksverksamheten kommer att ge många goda exempel på förslag och idéer till ett aktivare sätt att använda arbetslöshetsersättningen. Resultatet av verksamheten kommer senare att sammanställas och spridas för att öka kunskapen om möjligheter till lokala initiativ för att bekämpa arbetslösheten”*.⁵

Tanken med den aktivare användningen var att ge lokala aktörer mer inflytande över det sätt på vilket arbetsmarknadspolitiken drivs. Till en början var denna vilja till ökat lokalt inflytande kombinerad med att regeringen fattade beslut om vilka projekt som fick genomföras på lokal nivå. Ett skäl till detta var förmodligen att regeringen ville ha kontroll över de anslagna medlen. Det operativa ansvaret delegerades i juni 1998 till Arbetsmarknadsstyrelsen (AMS), samt till de fem län som startat försöksverksamheten med friare användning av arbetsmarknadspolitiska medel (Dalarnas-, Gävleborgs-, Jämtlands-, Skåne och Värmlands län), i fortsättningen kallade ’försökslänerna’.⁶ Nedan följer en genomgång av de

⁵ Winberg, 1997.

⁶ Försöksverksamheten började 1 mars 1998 i Skåne och 1 juli 1998 i övriga fyra län och innebär bl. a att länen kan använda 20 procent av anslaget för arbetsmarknadspolitiska åtgärder till otraditionella insatser, samt att man inte behöver följa volymmålet (vilket är borttaget i samtliga län sedan 1 januari 1999). Regeringens proposition 1997/98:62.

tre beslutsfattande aktörernas arbete med att implementera den aktivare användningen.

2.1 Regeringen

Under andra halvåret 1997 och fram till sommaren 1998 inkom cirka 80 projektansökningar till regeringen. Besluten bereddes på Arbetsmarknadsdepartementet under arbetsmarknadsminister Margareta Winberg. Av de inkomna ansökningarna avgjordes 58 ärenden varav 15 ansökningar fick bifall. Omfattningen var drygt 1 600 personer, till en maximal kostnad av 150 150 000.⁷

Tre av de projekt regeringen bifallit har en mer allmän inriktning mot arbetslösa, samtliga rör utbildning. Sex projekt har långtidsarbetslösa som målgrupp. Två projekt är inriktade mot ungdomar och ett mot arbetslösa över 50 år. Ytterligare tre bifallna projekt har inte startats: ett genomfördes inom frikommunsförsöket, två var av olika orsaker inte aktuella då regeringens bifall kom. Två av de bifallna projekten delfinansieras av EU:s strukturfond Mål 3.

Regeringen har vid några tillfällen infört restriktioner av typen att deltagarna skall vara registrerade som långtidsinskrivna, över 55 år eller att hälften av deltagarna i ett projekt skall vara arbetshandikappade. Det finns även exempel på avgränsningar för hur länge arbetslösa kan delta i projektet samt uppmaningar till Länsarbetsnämnder att samråda med fackföreningar för att undvika undanträngningseffekter. Regeringen har även bifallit 'särskilda medel' till kringkostnader för tre projekt: ett projekt för särskilt utsatta grupper i Nässjö, ett för långtidsarbetslösa över 55 år och ett för långtidsarbetslösa i Norrbottens län.

I regeringens beslut slås fast att projektens del- och slutrapporter skall inkomma på fasta datum. Slutrapporten skall innehålla redovisning av antal deltagare i projektet, deras arbetslöshetsbakgrund, hur många som efter avslutat projekt fått arbete, påbörjat utbildning (uppdelat på arbetsmarknad- och annan utbildning) samt uppgift om deltagarnas genomsnittliga arbetslöshetsersättning. Delrapporten skall i möjligaste mån innehålla dessa uppgifter. Beroende på projektets mål finns i vissa beslut andra krav på rapportering t ex om deltagarnas utbildningsbakgrund eller arbetshandikapp.

Den aktivare användningen fick en trög start. Under 1997 påbörjades inga projekt och inga medel betalades ut. Regeringskansliets långa handläggningstider har fått kritik från flera projektanordnare som anser att detta väsentligt minskat projektets genomslagskraft och i vissa fall helt förhindrat projektstart. Fördröjningen kan dels förklaras av interna förhandlingar inom regeringskansliet, dels av tidsbrist på Arbetsmarknadsdepartementet. Processen hade förmodligen löpt smidigare om *en* departementssekreterare varit ansvarig för beredning och uppföljning av samtliga projekt under hela projektiden. Under 1997/98 har nio olika

⁷ På regeringens uppdrag gick Inregia igenom 58 avgjorda ansökningar. Inregia fann att många ansökningar inte uppfyllde kraven för aktivare användning, (redan startad verksamhet, projekt där anställd personal blir ledig), dessa hade med något undantag fått avslag. Ett fåtal uppfyllde kraven men hade ändå fått avslag. Inregia, 1998, s 4.

departementssekreterare varit inblandade i handläggningen av projektansökningarna. I vissa fall har projekten vandrat mellan sekreterarna, vilket enligt flera projektarrangörer upplevts som frustrerande. Det finns även skäl att tro att departementets projektuppföljningar (inkrävda rapporter och uppgifter) skulle tjänat på att en person haft övergripande ansvar.

2.2 AMS

Från och med den 15 juni 1998 bemyndigade regeringen AMS att fatta beslut om den aktivare användningen.⁸ Arbetsmarknadsdepartementet överlämnade sammanlagt 36 oavgjorda ärenden till AMS – 11 var inaktuella och 6 hänvisades till försökslänen för beslut av Lan. AMS fick in 10 nya projektansökningar om aktivare användning under 1998.⁹

Under 1998 biföll AMS totalt 16 nya projekt, samt beviljade förlängning av sex av de projekt regeringen tidigare beslutat om. Bifallen omfattade totalt knappt 3 000 personer fram till 30 september 1999. Tre av de 'nya' projekt AMS bifallit är inriktade allmänt mot arbetslösa, åtta explicit mot långtidsarbetslösa, ett mot invandrare och ett mot äldre arbetslösa. Tre av projekten blev inte genomförda inom ramen för den aktivare användningen: två saknade deltagare och ett beslut var byggt på ett missförstånd (olika enheter inom en kommun beviljades medel för samma projekt).

AMS har inte i likhet med regeringen lagt restriktioner på projektarrangörerna av typen att hälften av deltagarna skall tillhöra en prioriterad grupp. AMS bifall grundar sig på förordningen från 15 juni 1998, där det inte ges utrymme för sådana möjligheter. AMS har dock i flera fall begärt in kompletteringar av projektansökningarna. 69 procent av de projekt AMS bifallit har någon av de prioriterade grupperna som målgrupp. AMS har följt regeringens exempel med fasta datum för del- och slutrapporter samt typ av inkrävda uppgifter.

Tabell 2.1 Beviljade projekt av regeringen och AMS

	Bifallsbeslut	Beviljade deltagare	Kostnad *
Regeringen 1997/98	15	1 671	150 150 000
AMS 1998/99	16 nya + 6 förlängt	2 928	148 290 000
<i>Totalt:</i>	<i>31 (37)</i>	<i>4 599</i>	<i>290 690 000</i>

*Maximal kostnad för projekten, räknat på 500 kronor per person och dag, maximalt antal dagar i projektet.

Källa: Inregia 1999; AMS, 1999b.

⁸ Regeringens proposition 1998/99:1 s 16.

⁹ AMS, 1999b.

2.3 Försökslänen

De fem försökslänen fick bemyndigande att besluta om projekt inom den aktivare användningen i juni 1998. Under 1998 hade totalt 230 miljoner kronor avsatts för projekt med den aktivare användningen inom försökslänen.¹⁰ Dessa användes i begränsad omfattning. 1999 avsattes till en början 34,5 miljoner, men anslagen skrevs senare upp till totalt 81,05 miljoner.¹¹ De medel som inte betalades ut under 1998 har inte gått vidare till 1999.

Projektförslag skall först behandlas av den lokala arbetsförmedlingsnämnden vars utlåtande skall lämnas till Lan tillsammans med ansökan. Slutgiltigt beslut fattas av länsarbetsdirektören. Till skillnad från AMS hade försökslänen möjlighet att fatta beslut om nya projekt efter 31 december 1998. Slutdatum för projekt är dock även i försökslänen den 30 september 1999.

I flera fall finansieras projektens kringkostnader med de medel försökslänet får använda på ett friare sätt (en del av länens s k A2-medel): de arbetslösa finansieras med aktivare användning och projektets kringkostnader betalas av de otraditionella medlen för försökslänet.

Tabell 2.2 Beviljade projekt, deltagare och anslag

	Bifallsbeslut	Beviljade deltagare	Anslag, försökslänens regleringsbrev	
			1998	1999
Dalarna	15	210	32 000 000	10 000 000
Gävleborg	10	530	39 000 000	20 000 000
Jämtland	0	0	17 000 000	2 550 000
Skåne	5 (6)	272	110 000 000	16 500 000
Värmland	1	300	32 000 000	32 000 000
Totalt:	31(32)	1 312	230 000 000	81 050 000

Källa: Regleringsbrev budgetåret 1998, AMV; Regleringsbrev budgetåret 1999, AMV.

Som vi ser i tabellen har försökslänen totalt bifallit 31 projekt, och förlängt ett. Nedan görs en genomgång av vilka projekt de olika länen beviljat, hur projekten finansierats och något om hur länen organiserat uppföljning och utvärdering av projekten.

2.3.1 Dalarnas län

Dalarnas län har, enligt regleringsbreven, 32 miljoner för 1998 och 10 miljoner för 1999 för projekt inom den aktivare användningen av arbetslöshetsersättningen.¹² Lan Dalarna har bifallit 15 projekt med cirka 210 platser. Kringkostnaderna betalas främst av de medel länet kan disponera friare i och med försökslänsverk-

¹⁰ Regeringens proposition 1998/99:1.

¹¹ Regleringsbrev bå 1999, AMV.

¹² Regleringsbrev bå 1998, AMV; Regleringsbrev bå 1999, AMV.

samheten. I vissa fall delfinansieras projekten med kommunala medel. Inget av projekten i Dalarnas län har finansiering av medel från EU Mål 3.

Tre av projekten i Dalarnas län har långtidsarbetslösa som målgrupp, två av dessa är mycket individinriktade med syfte att motivera de arbetslösa att komma vidare varav ett är ordinarie studier på Kunskapslyftet. Länets övriga 12 projekt är inriktade mer allmänt mot arbetslösa, fem av dessa med inriktning mot bristyrken (data och vård). Fyra av de beviljade projekten har inte genomförts då deltagare saknats. Minst ett projekt har tidigare bedrivits som ALU.

Lan Dalarna har vid bifallen distribuerat en mall för deltagarförteckning samt angett fasta datum för uppföljning av projekten. Rapporterna skall innehålla resultat i förhållande till målsättningen, totalt antal deltagare, deltagarnas arbetslöshetsbakgrund samt genomsnittlig och total arbetslöshetsersättning. Lan uppmanar även projektanordnaren att meddela om antalet deltagare i projektet under stiger det angivna antalet.

2.3.2 Gävleborgs län

Gävleborgs län kan disponera 39 miljoner kronor under 1998, och 20 miljoner under 1999 för projekt inom den aktivare användningen av arbetslöshetsersättningen.¹³ I Gävleborg har tio projekt beviljats för sammanlagt 530 arbetslösa. I tre stora projekt går de arbetslösa reguljära kurser på Kunskapslyftet. Två kommuner driver projekt med personalpooler. Tre kommuner driver 'Ny start'-projekt för långtidsarbetslösa efter projektskiss från Lan Gävleborg. Två av de beviljade projekten har inte startat: en personalpool i Ljusdal och ett samverkansprojekt för långtidsinskrivna i Sandviken. Inga projekt i Gävleborg drivs i samarbete med Mål 3, eller har drivits som annan arbetsmarknadspolitisk åtgärd tidigare.

Lan Gävleborg skriver i sina rutiner för projektansökan att det skall framgå av ansökan varför projektet inte kan genomföras inom ramarna för ordinarie arbetsmarknadspolitiska åtgärder.¹⁴ I bifallsbeslutet från Lan Gävleborg nämns inget om uppföljningen av projekten, vilka uppgifter som skall rapporteras eller på vilket sätt. Enligt muntlig uppgift från Lan Gävleborg har man i efterhand satt datum för slutrapporter till 30 september 1999. Rapporterna skall enligt Lan redovisa "*om projektets målsättningar uppnåtts*". Deltagarantal har redovisats kontinuerligt under 1999.¹⁵

2.3.3 Jämtlands län

Jämtlands län har möjlighet att använda 17 miljoner för aktivare användning av arbetslöshetsersättningen under 1998 och 2,55 miljoner under 1999.¹⁶ Länet har

¹³ Regleringsbrev bå 1998, AMV; Regleringsbrev bå 1999, AMV.

¹⁴ Vis, länsarbetsnämnden i Gävleborgs län, 1998.

¹⁵ Svärd, 1999.

¹⁶ Regleringsbrev bå 1998, AMV; Regleringsbrev bå 1999, AMV.

inte anordnat några projekt inom den aktivare användningen av arbetslöshetsersättningen, alla nya otraditionella projekt drivs inom ramen för försökslänet.

2.3.4 Skåne län

Skåne län får använda högst 110 miljoner för aktivare användning under 1998 och 16,5 miljoner under 1999.¹⁷

Det fanns till att börja med tre problem med implementeringen i Skåne: för det första togs ett lokalt beslut att endast arbetshandikappade och utomnordiska invandrare skulle delta i projekten, detta övergavs senare; för det andra fanns felaktig information om att ersättningsdagarna i a-kassan skulle förbrukas under tiden i åtgärden; för det tredje ansågs den aktivare användningen vara något 'överflödig': *"många har för övrigt inte kunnat se några direkta fördelar med att starta så kallade a-kasse projekt i jämförelse med de 'vanliga' försökslänsprojekten"*.¹⁸ Vid försökslänsstarten inrättade Skåne en arbetsgrupp kring aktivare användning av arbetslöshetsersättningen.

Skåne län har beviljat sammanlagt sex projekt, varav fem är 'nya' (bifallet av att driva projekt Framtidspilot togs ursprungligen av regeringen men konfirmerades på lokal nivå). Bifallen omfattar totalt 272 personer. Två projekt är inriktade allmänt mot arbetslösa och tre har långtidsarbetslösa som målgrupp. Ett projekt är orienterat mot invandrare. EU Mål 3 samfinansierar två av projekten. Tre projekt har tidigare helt drivits som ALU, ytterligare ett projekt har tidigare drivits som ALU till största delen. Lan Skåne har begärt in slutrapporter från projekten i oktober 1999. IFAU har inga närmare kunskap om vilka uppgifter slutrapporten skall innehålla.

2.3.5 Värmlands län

Värmlands län tilldelades maximalt 32 miljoner för 1998 och 32 miljoner för 1999.¹⁹

Lan Värmland har beviljat ett projekt medel från den aktivare användning av arbetslöshetsersättningen. Projektet, som drivs tillsammans med Skogsvårdsstyrelsen Värmland – Örebro, delfinansieras med medel från försökslänet och har arbetslösa i allmänhet som målgrupp, med viss tonvikt på äldre. Projektet har tidigare i vissa delar bedrivits som ALU.

2.4 Deltagarutveckling

Det tog tid innan den aktivare användningen kom upp i några större volymer, först under andra halvåret 1998 översteg deltagarantalet en enskild vecka 200

¹⁷ Regleringsbrev bå 1998, AMV; Regleringsbrev bå 1999, AMV.

¹⁸ Vis, länsarbetsnämnden i Skåne län.

¹⁹ Regleringsbrev bå 1998, AMV, Regleringsbrev bå 1999, AMV.

personer. Sammanlagt har regeringen, AMS och försökslänerna beviljat 5 911 platser i den aktivare användningen. Knappt hälften av beviljad volym, 2 813 personer, har varit registrerade som deltagare (48 procent). Dels har flera av de beviljade projekten inte påbörjats och dels har flera projekt haft väsentligt lägre deltagarantal än beräknat.

Regeringens och AMS *beviljade* medel samt försökslänens *anslag* enligt AMV:s regleringsbrev uppgår till 601 740 000 kronor.²⁰ Under 1998/99 har sammanlagt 66 865 708 kronor utbetalats genom arbetslöshetsförsäkringen (11 050 189 SEK under 1998 och 55 815 519 SEK under 1999). Detta motsvarar 11 procent av de tilldelade medlen. Under 1997 utbetalades inga medel.

2.5 Diskussion och sammanfattning

Rätten att bevilja projekt inom den aktivare användningen har under de tre år åtgärden funnits legat på tre olika instanser: regeringen, AMS och försökslänerna. De olika nivåerna har olika problem och fördelar: På regeringsnivå har processen många gånger tagit lång tid, men de beslut som fattats har uppfyllt regeringens intentioner med den aktivare användningen. På länsnivå har tiden mellan ansökan och bifall varit kort, men ett antal projekt avlägsnar sig från den ursprungliga tanken med den aktivare användningen (t ex genom att finansiera projekt som skulle kunna bedrivas som annan åtgärd). AMS har kombinerat relativt korta handläggningstider med en likabehandling över hela riket. AMS har även skött uppföljning av projekten på ett tillfredsställande sätt. Enligt IFAU:s uppfattning hade det underlättat för processen om det operativa ansvaret för den aktivare användningen lagts på AMS från första början. Alternativt att extra resurser frigjorts på departementet så att en person haft fördjupat ansvar för hela processen. Det finns för- och nackdelar med en decentralisering till länsnivå: Å ena sidan kan det lokala inflytandet innebära att besluten blir mer välgrundade och effektiva utifrån lokala behov, å andra sidan kan decentralisering innebära att ojämlikheter stärks mellan regioner, samt att lokala särintressen stärks oproportionerligt mycket. Det finns därför anledning att särskilt uppmärksamma likheter och skillnader mellan de olika nivåer där beslut har fattats.

Då vi sammanställer de beviljade projekten utifrån målgrupper ser vi att nästan hälften av projekten (47 procent) är riktade mer allmänt mot arbetslösa, 40 procent har långtidsarbetslösa som målgrupp. 13 procent av projekten är direkt inriktade mot övriga prioriterade grupper: ungdomar, invandrare, arbetslösa över 50 år eller arbetshandikappade.

²⁰ Regleringsbrev bå 1998, AMV; Regleringsbrev bå 1999, AMV. Då regeringen och AMS beviljat projekt inom den aktivare användningen har medel avsatts som täcker maximalt antal personer maximalt antal veckor de arbetslösa kan delta i ett projekt, i praktiken från beslutsdatum till det datum då åtgärden aktivare användning upphör. Då försökslänerna generellt inte avsatt medel på samma sätt redovisas försökslänens anslag.

Tabell 2.3 Beviljade projekt uppdelat på målgrupp och beslutsfattare

Målgrupp	Regeringen	AMS	Försöks- länen	Totalt, antal	Relativ frekvens
Allmänt arbetslösa	5	5	19	29	47 %
Långtidsarbetslösa	7	8	10	25	40 %
Övriga prioriterade grupper	3	3	2	8	13 %
<i>Totalt</i>	<i>15</i>	<i>16</i>	<i>31</i>	<i>62</i>	<i>100 %</i>

Här märks en skillnad mellan beslut fattade av regeringen, AMS och försökslänen. Regeringen och AMS har i högre grad än försökslänen riktat projekten mot prioriterade grupper. Drygt sex av tio av de genomförda projekten i försökslänen (61 procent) har ingen uttalad inriktning mot någon av de prioriterade grupperna (för regeringen är motsvarande siffra 33 procent och för AMS 31 procent). Detta är delvis en fråga om hur projektbeskrivningarna är formulerade. På central nivå har målgrupperna lyfts fram på ett tydligt sätt i beslutet. Ytterligare restriktioner, eller begäran om kompletteringar på denna punkt, har varit instrument för att styra projektens genomförande och deltagarurval. I försökslänen har Lan inte på samma uttryckliga sätt styrt projekten utan de enskilda Af har i större utsträckning haft eget ansvar att anvisa prioriterade grupper till projekten.

Åtgärden trädde i kraft sommaren 1997 för att pågå till 31 december 1998, drygt ett och ett halvt år. Under denna tid skulle information om åtgärden spridas, aktörerna komma in med genomtänkta och förankrade förslag till projekt, beslutande instans bifalla ansökan och projektet genomföras. Trots att åtgärden förlängdes med nio månader i och med budgetpropositionen 1998/99 (för projekt beslutade av regeringen och AMS förlängdes projekt som var påbörjade senast 31 december 1998; i försökslänen fattades nya projektbeslut efter 31 december 1998) finns det anledning att anta att denna tidsperiod varit i kortaste laget för att starta och genomföra ett projekt av detta slag som bygger på att informationen sjunker ner i samhället så att idéer från den lokala nivån kan komma upp. Implementering och uppstart av åtgärder tar i allmänhet längre tid än förväntat, vilket bör räknas in i åtgärdsdagar. Totalt har knappt 50 procent av beviljat antal deltagare varit inskrivna i åtgärden. Drygt 66 miljoner har utbetalats från a-kassorna.

3 Projekt

Avsnittet börjar med en diskussion om innehåll och utformning av projektbeskrivningar. Detta följs av en presentation av de olika projekten, uppdelade på målgrupperna: projekt inriktade allmänt mot arbetslösa, långtidsarbetslösa, utomnordiska medborgare, ungdomar samt arbetslösa över 50 år. Inga projekt är enbart inriktade mot arbetslösa med arbetshandikapp, varför denna rubrik utelämnats. I avsnitt 3.7 görs avslutningsvis en sammanställning av projektens dokumentation och uppföljning utifrån projektbeskrivningar samt del- och slutrapporter.

3.1 Projektbeskrivning

För att uppfylla kraven på allmängiltighet och förutsägbarhet måste den statliga byråkratin grunda sina beslut på ett korrekt och utförligt underlag. Detta motverkar godtycke i beslutsfattandet. För att fristående parter skall ha möjlighet att följa upp och utvärdera verksamhet som finansieras med skattemedel krävs i) en tydlig projektbeskrivning och ii) en fullständig dokumentation av verksamheten (vilket IFAU även tidigare påpekat bl. a i samband med uppföljningen av Kvinnoforumets verksamhet).²¹ Nedan ställs ett antal kriterier upp för vad projektbeskrivning och projektrapportering bör innehålla.

3.1.1 Kriterium för projektbeskrivning och rapportering

i) Projektägare

En projektbeskrivning skall innehålla uppgift om vem som är ytterst ansvarig för projektet, projektägare. Vem eller vilka som är ansvariga projektägare är särskilt viktigt då flera organisationer och myndigheter samarbetar kring ett projekt och det kan vara oklart vem den ytterst ansvarige är.

ii) Tidsplan och kursplan

En strukturerad och realistisk tidsplan krävs för ett lyckat projekt. Tidsplanen bör *dels* beskriva projektet ur ett bredare perspektiv från starten med förarbete till slutlig uppföljning och utvärdering med projektet; *dels* ge en mer detaljerad kursplan, vilken start- och sluttidpunkt har projektet, vilka moment skall finnas med och i vilken omfattning?

iii) Budget, finansiering av kringkostnader

Den aktivare användningen av arbetslöshetsersättningen finansierar de arbetslösa a-kassa eller grundförsäkring. Kringkostnader som hyra för lokaler och projektledning måste finansieras på annat sätt. Projektbeskrivningen bör redovisa hur dessa kringkostnader är tänkta att finansieras, vilka ekonomiska samarbetspartners finns?

iv) Antal deltagare och urvalsprocess

En projektbeskrivning bör naturligtvis innehålla uppgift om antal deltagare. I fallet med den aktivare användningen är projektets målgrupper särskilt intressanta, vilken eller vilka av de prioriterade grupperna riktar sig projektet mot?

v) Syfte- och målformulering

Syfte- och målformuleringar är viktiga innan, under och efter projektet. Samtliga aktörer (beslutsfattare, arrangörer, deltagare) bör ha en tydlig bild av projektets mål och syfte. Målen kan vara *kvalitativa* och/eller *kvantitativa*. Det är önskvärt

²¹ Se Gustavsson, 1999.

att såväl kvalitativa som mätbara kvantitativa mål ställs upp, d v s att mål för att de arbetslösa skall bli mer anställningsbara kombineras med ett mål att 80 procent av deltagarna skall erhålla reguljär sysselsättning efter avslutat projekt.

vi) Att motverka inlåsning och undanträngning

Den aktivare användningen skall inte medföra inlåsning eller undanträngning. I projektansökningarna bör en diskussion föras om hur inlåsning av deltagarna i projektet och undanträngning av ordinarie arbetstillfällen kan motverkas.

vii) Bakgrund, förarbete, motsvarar lokala behov

Den aktivare användningen är en försöksverksamhet där olika aktörer på arbetsmarknaden kan ta initiativ till nya former att bekämpa arbetslösheten. En av regeringens grundtankar var att den aktivare användningen skulle bidra till att öka det lokala inflytandet på arbetsmarknadspolitiken.²² Då arbetslösheten varierar mellan regioner bör även behov och lösningar variera. Då en projektbeskrivning skall ligga till grund för ansökan om medel är det önskvärt att redovisning av lokala behov finns med. Detta sätter in projektet i ett större sammanhang och kommunicerar värdefull information till utomstående.

viii) Varför annan åtgärd inte kunnat användas

Enligt förordningen om den aktivare användningen av arbetslöshetsersättningen (1998:345) skall projekten som drivits inom åtgärden inte vara möjliga att driva med andra arbetsmarknadspolitiska åtgärder, om inte AMS med hänsyn till samordningsvinster eller administrativa förenklingar beslutar om annat. Projektbeskrivning och ansökan bör därför även innehålla en ordentlig förklaring till varför projektet inte kan genomföras inom ramen för andra åtgärder, alternativt klart redovisa för vilka samordningsvinster eller administrativa förenklingar som kan uppkomma genom projektet.

ix) Uppföljning och utvärdering

Då nya idéer provas behövs en omfattande uppföljning och utvärdering av projektet på det lokala planet. Detta kräver alltid ett visst mått av framförhållning av projektarrangörerna och bör planeras innan ett projekt startas. Hur projektet är tänkt att följas upp bör finnas redovisat i projektansökan.

3.1.2 Dokumentation av projektet

På ett tidigt stadium bör det finnas uppsatta datum för rapportering i form av del- och slutrapporter från projekten. Dessa bör t ex innehålla deltagarlistor, start- och slutdatum för deltagarna, deltagarnas arbetslöshetsbakgrund, eventuellt deras arbetslöshetsersättning samt vilka som efter projektet fått arbete eller påbörjat olika former av utbildning. Det skall framgå om den arbetslöse avbrutit pro-

²² Regeringens proposition 1996/97:150.

grammet i förtid och i så fall varför detta inträffat. I de fall där projektet är särskilt inriktat mot en prioriterad grupp bör andel deltagare från den aktuella gruppen redovisas. Rapporten bör dessutom innehålla hänvisning till uppgjord budget med redovisning av förbrukade medel.

3.2 Projekt riktade allmänt mot arbetslösa

Projekt som inte har en explicit inriktning mot någon av de prioriterade grupperna presenteras under rubriken 'allmänt'. Projekten är grupperade efter aktörer (regeringen, AMS och försökslänen) och i bokstavsordning. Projekten kan ha specifika målgrupper, i flera fall lågutbildade arbetslösa, men de täcks inte in av de fem prioriterade grupperna. Ofta består deltagarna även i dessa projekt av arbetslösa ur de prioriterade grupperna.

Tabell 3.1 Projekt riktade allmänt mot arbetslösa

Projektnamn	Projektägare	Målgrupp	Beviljat antal deltagare	Beviljad projekttid
<i>Regeringen</i>				
Distanscenter folkbildning	Alvesta kommun, Af Alvesta	Lågutbildade kvinnor 30-55 år	15	30 veckor
Framtidspilot	Svenska Kommunalarbetsförbundet, rikstäckande	Arbetslösa med miljöintresse	300 27 i Skåne	34 veckor 29 v i Skåne
Utbildning i bristyrken	Af Lysekil	Arbetslösa som vill studera inom teknik eller vård	50	30 veckor
<i>AMS</i>				
Jobbrotation, kompetensutveckling	Nora kommun	Arbetslösa	21	59 veckor
Jobbrotation, starta eget	Af Uppsala, Uppsala kommun	Arbetslösa med 'rätt kompetens'	20	24 veckor
Kompetensutveckling inom vården	Västernorrlands Landsting, Lan Y	Deltidsarbetslösa	200 (400 deltid)	34 veckor
Omstart	Kungsbacka kommun, Af och Lan Västra Götaland	Lågutbildade kvinnor 30-50 år	10 8+7	31 veckor
Studier och praktik "Kunskapsresan"	Gällivare kommun Kunskapslyftet, Af	Lågutbildade arbetslösa som vill byta yrkesinriktning	20	21 veckor
<i>Försökslänen</i>				
Byaradion	Af Gagnef	Arbetslösa	20	40 veckor
Bygganalys 1999	Regionala yrkeskommittén i Dalarne län m fl.	Arbetslösa byggnadsarbetare	450	30 veckor
Data / kommunikation	Af Älvdalen	Datakunniga arbetslösa	8-10	17 veckor

Datasupport	Af Gagnef	Datakunniga ar- betslösa	5-6	26 veckor
Förebyggande gångbearbetning	Borlänge kommun	Handplockade ar- betslösa med 'rätt bakgrund'	6	13 veckor
Informations- centrum	Af Gagnef och Af Mockfjärd	Arbetslösa med 'servicekänsla'	2 - 3	26 veckor
Personalpool / introduktion	Leksands kommun	Deltidsarbetslösa	25	39 veckor
Personalpool	Ockelbo Kommun och Kommunalar- betarförbundet	Deltidsarbetslösa inom omsorgen	20-25	39 veckor
Orienteringskurs Snorkeln	Bollnäs	Arbetslösa med låg grundutbildning	40	39 veckor
Studier i Kun- skapslyftet	Bollnäs	Arbetslösa utan gymnasiekompetens	20	39 veckor
	Edsbyn	Arbetslösa utan grundskola	50-tal	39 veckor
	Nordanstig	Arbetslösa	50	39 veckor
Manöver, utbild- ning	Flera Af /ami i nord östra Skåne	Lågutbildade ar- betslösa	100	40 veckor
Projektering, 192 gröna jobb	Värmlands län	Äldre 'trögrörliga' samt miljöintresse- rade arbetslösa	300	41 veckor

3.2.1 Distanscenter, Alvesta

Alvesta kommun ansökte i september 1997 om bifall för ett utbildningsprojekt med arbetslösa kvinnor.²³ Regeringen biföll projektet i december 1997.²⁴ Bifallet gällde högst 15 kvinnor i maximalt 30 veckor. Vid bifallet beslutade regeringen att deltagarna, för att undvika inlåsning, måste delta i jobbsökaraktiviteter under hela projektperioden. Lan Kronoberg skall dessutom samråda med facket på de arbetsplatser där deltagarna gör praktik för att undvika undantränning.

Projektet är ett samarbete mellan Alvesta kommun, Af Alvesta och Grimslövs folkhögskola.²⁵ Målgruppen är lågutbildade kvinnor mellan 30 och 55 år. Låg studiemotivation, dåligt självförtroende samt länets dåliga kommunikationer gör att Kunskapslyftet inte är ett alternativ för dessa, menar kommunen i ansökan. För att motivera gruppen krävs individanpassad undervisning på distans.

Målet med projektet är att kvinnorna skall få en fast förankring på arbetsmarknaden med arbete eller fortsatta studier. De arbetslösa studerar kärnämnen (svenska, engelska och samhällskunskap på grundskolenivå) på halvtid, andra halvan genomförs praktik hos privata och offentliga arbetsgivare.

²³ Alvesta kommun, 1997.

²⁴ Regeringsbeslut, 19971204c.

²⁵ Grimslövs folkhögskola arbetar med att bygga upp ett omfattande distanscenter för lågutbildade, med bidrag från Stiftelsen för Kunskaps- och Kompetensutveckling (KK-stiftelsen).

Totalt har 13 kvinnor i åldrarna 27 till 54 år deltagit i distanscentrat. De flesta har varit arbetslösa en längre tid. Rekryteringen till projektet var enligt Af bitvis svår, menar Ulf Olsson på Af Alvesta, målgruppen är dåligt motiverad för studier: *"vi fick dra in dem"*.²⁶

Efter en introduktionskurs på folkhögskolan med studieteknik och datakunskap genomförde deltagarna studier och praktik på sin hemort. Undervisningen skedde företrädesvis via Internet och e-post, med enstaka lektioner på folkhögskolan. Deltagare utan tillgång till dator har kunnat låna dator under projektiden.

I januari 1999 arbetade eller studerade 8 av de 13 kvinnorna helt eller delvis. 1 person deltog i annan åtgärd, 2 gick Ami och 1 person var öppet arbetslös. För en person saknas uppgift. Projektägarna skriver i slutrapporten *"vi vill varmt rekommendera liknande projekt för att hjälpa människor vidare i sin utveckling"*. Kvinnornas självkänsla och studiemotivation har ökat betydligt, menar projektledningen.²⁷

3.2.2 Framtidspilot, Svenska Kommunalarbetarförbundet

Svenska kommunalarbetarförbundet ansökte i februari 1998 om bifall för projektet Framtidspiloter med 500 arbetslösa.²⁸ Regeringen biföll ansökan för 300 deltagare i april 1998.²⁹ Kommunalarbetarförbundet ansökte hösten 1998 om förlängning av projektet till den 30 september 1999.³⁰ Ansökan togs tillbaks då man, enligt Thomas Jönsson på Kommunal: *"inte kunde tillgodose AMS önskemål om rapportering"*.³¹

Framtidspiloterna är en del av Kommunals idé om 'Gröna Jobb'. Projektets syfte är att förbättra och utveckla den enskildes möjligheter till nytt arbete, att vidga arbetsmarknaden inom miljöområdet och skapa nya arbeten inom Agenda 21-området.³² Målgruppen är *"arbetslösa med lämplig bakgrund och miljöintresse"*. De lokala behoven skall stå i centrum, projektens innehåll och finansiering skall bestämmas gemensamt av kommunen och arbetsmarknadens parter. Svenska kommunalarbetarförbundet har inte arbetat fram något centralt program. I projektbeskrivningen slås det dock fast att de arbetslösa parallellt med utbildning och eventuell praktik skall utarbeta en personlig handlingsplan.

För att undvika inlåsning skall de arbetslösa ges information om arbetsmarknadsläget minst en gång under projektperioden. Risken för undanträngning av ordinarie arbetstillfällen minimeras genom att projektet syftar till att skapa nya arbetsområden, menar Kommunal i sin ansökan.³³ Enligt regeringsbeslutet får de arbetslösas uppgifter inom projektet inte utföras inom ramen för kommunens

²⁶ Olsson, Ulf, 1999.

²⁷ Alvesta kommun, 19990122.

²⁸ Svenska kommunalarbetarförbundet, 19980209.

²⁹ Regeringsbeslut, 19980423.

³⁰ Svenska kommunalarbetarförbundet, 19980916 s1.

³¹ Jönsson, Thomas 1999.

³² Svenska kommunalarbetarförbundet, 19980209 s1.

³³ Svenska kommunalarbetarförbundet, 19980209.

ordinarie verksamhet. Vid projektets delrapport i september 1998 rapporteras att den centrala projektgrupp som bildats för att arbeta med inventering av framtids-piloterna upplösts under 1998: *"några har hoppat av p g a olika skäl, en del har bytt arbetsuppgifter eller tappat intresset"*.³⁴ En ny projektgrupp verkar inte ha bildats.

Projektet har haft mycket begränsad genomslagskraft, endast Kristianstad har haft verksamhet. Enligt Thomas Jönsson, ansvarig för projektet på Kommunal, var sex kommuner särskilt intresserade att driva Framtidspiloterna: Boden, Gnesta, Ockelbo, Hammarö, Kalmar och Kristianstad.³⁵ Jönsson menar att det dåliga genomslaget delvis beror på att kommunerna saknade resurser för att finansiera projektets kringkostnader.³⁶

Lan Skåne biföll ett projekt med framtidspiloter i Kristianstad i januari 1999. Bifallet gällde maximalt 27 deltagare till den 30 september 1999.³⁷ Kringkostnaderna finansieras av EU Mål 3 samt medel från försökslandet. Projektet kommer att fortsätta fram till den 31 december 1999, då medlen från Mål 3 upphör.

Under hösten 1998 drevs framtidspiloter i Kristianstad som ett kombinerat ALU och EU Mål 3-projekt med 12 deltagare. Orsaken till att projektet drevs som ALU var tveksamhet om beslutsordning och finansiering av den aktivare användning i länet då Lan Skåne är ansvarigt för projekt inom försökslandet.

Framtidspiloterna i Kristianstad är en utveckling av idén med framtidspiloter och skiljer sig från Kommunals koncept, menar projektledare Ulrika Hedlund.³⁸ Målet med utbildningen är att deltagarna ska anställas som miljöresurser i små- och medelstora företag, där de kan använda både gammal och ny kompetens. Kombinationen av tidigare arbetslivserfarenheter och nyvunna miljökunskaper kompletterar varandra och gör deltagarna mer anställningsbara, enligt Hedlund. Deltagarna går under fem månader en utbildning på Komvux med stark miljöprofil. Kursen hålls på motsvarande gymnasienivå och innehåller grundläggande datautbildning, företagsekonomi, projektarbetskunskap och miljökunskap med undervisning i certifiering ISO 14 000. Komvux-utbildningen finansieras med Mål 3-pengar. Kursen följs av tre månaders företagspraktik med syftet att de arbetslösa skall lära sig hur företaget fungerar – för att sedan kunna föreslå miljöanpassade förändringar samt erbjuda hjälp med detta. Sammanlagd projektperiod är nio månader. Under våren 1999 har endast 8 arbetslösa deltagit i framtidspiloter. Det förbättrade konjunkturläget har inneburit att deltagarantalet under våren varit lägre än planerat menar Kenneth Lidman på Af Kristianstad.³⁹

³⁴ Svenska kommunalarbetsförbundet, 19980916 s1.

³⁵ I övriga kommuner finns ingen rapporterad verksamhet med framtidspiloter inom den aktivare användningen. Enligt Jönsson skall Kalmar kommun eventuellt starta ett projekt med framtidspiloter under hösten 1999, dock med annan finansiering. Enligt Johan Dahlberg, Agenda 21-samordare i Gnesta kommun, har kommunen bedrivit liknande miljöprojekt inom ALU sedan 1994, p g a olika omständigheter har verksamheten aldrig drivits inom den aktivare användningen. Dahlberg, 1999.

³⁶ Jönsson, Thomas 1999.

³⁷ Länsarbetsnämnden Skåne län, 1999.

³⁸ Hedlund, 1999.

³⁹ Lidman, 1999.

Från lokal nivå riktas en del kritik mot hur Kommunal bedrivit projektet Framtidspilot. Grundtanken har varit bra, men konceptet var inte tillräckligt genomtänkt på central nivå, menar vissa. Dessutom har det varit svårt att få svar på viktiga frågor från representanter för Kommunal, både på central och lokal nivå. Den upplevda bristen på information på lokal nivå har förmodligen medverkat till att idén inte har utvecklats enligt planerna och omfattningen endast blivit knappt 2 procent av förväntad volym.

3.2.3 Utbildning i bristyrken, Lysekil

Arbetsförmedlingsnämnden Lysekil ansökte i december 1997 om att starta ett projekt med utbildning i bristyrken (vård och teknik) inom den aktivare användningen av arbetslöshetsersättningen.⁴⁰ Regeringen biföll ansökan i juni 1998.⁴¹ Bifallet gällde högst 50 ersättningsberättigade personer under en termins studier på högskolenivå.

Bakgrunden till projektet var en bristyrkesprognos för regionen genomförd av Lan Västra Götaland. Behovet av ingenjörer och vårdpersonal uppskattades som mycket stort och syftet var således att stimulera arbetslösa till att välja, påbörja och fullfölja bristyrkesutbildningar inom sjukvård och teknik på högskolenivå. Arbetsförmedlingsnämnden i Lysekil begärde även en form av jobbrotaion där anställda skulle ges möjlighet att studera med arbetslöshetsersättning med arbetslösa som vikarier under tiden. Jobbrotaionen avslogs av regeringen, som även minskade den tid arbetslösa kunde studera med arbetslöshetsersättning från begärda 12 till 6 månader.

I februari 1998 sände Af information till alla arbetslösa med behörighet för vård- och teknikinriktade studier på högskolenivå i kommunen. Därpå hölls ett informationsmöte med intresserade. Endast fyra personer har deltagit i projektet; en person påbörjade sjuksköterskeutbildning, en arbetslös arkitekt gick en utbildning i byggnadsvård, en arbetslös frisör påbörjade systemvetenskapliga programmet vid Göteborgs universitet och en person påbörjade ingenjörsutbildning på högskola. Tre av de fyra hade vid tiden för slutrapporten fortsatt sina utbildningar, den fjärde har fått arbete inom sitt utbildningsområde.⁴² Orsaken till det låga deltagarantalet var, enligt Lan i Västra Götaland, att regeringens beslut dröjde till juni; sista ansökningsdag för kurser på universitet och högskola hade passerats och många arbetslösa förlorade intresset.

Projektets slutrapport saknar flera av de uppgifter regeringen begärt av arrangören: de arbetslösas utbildningsbakgrund, Af:s urvalskriterier, antal veckor i projektverksamheten samt uppgift om genomsnittlig arbetslöshetsersättning.

⁴⁰ Arbetsförmedlingsnämnden Lysekil, 1997.

⁴¹ Regeringsbeslut 19980605.

⁴² Länsarbetsnämnden i Västra Götaland, 1999.

3.2.4 Jobbrotation, Nora

Nora kommun ansökte i oktober 1997 om att använda arbetslöshetsersättningen på ett aktivare sätt för ett projekt med jobbrotation.⁴³ I juli 1998 kompletterade kommunen sin ansökan.⁴⁴ AMS biföll ansökan i juli med omfattningen 21 platser till 31 december 1998.⁴⁵ I december 1998 ansökte Nora om en förlängning av projektet.⁴⁶ AMS biföll ansökan med omfattningen högst 21 personer.⁴⁷

Projektet grundar sig på en kartläggning av Nora kommuns kompetens- och utvecklingsbehov som genomfördes under hösten 1997. Personalen inom främst vård och skola befanns vara i behov av förnyad kompetens och samtidigt såg man en förmodad brist på personal inom vård och skola i början av 2000-talet.

Genom projektet med jobbrotation – en arbetslös arbetar på utbildningsvikariat då den anställda deltar i utbildning – får personalen ny kunskap och kommunen får en pool av vikarier samt har eventuellt skapat intresse för dessa båda bristyrken. De arbetslösa får inledningsvis en kortare utbildning på kommunens utvecklingscentrum.⁴⁸ Nora kommun betalar de arbetslösa mellanskillnaden mellan arbetslöshetsersättning och avtalsenlig lön.

Endast två arbetslösa har deltagit i jobbrotationen. Efter projektet gick båda in i sommarvikariat.⁴⁹ Enligt Marianne Andersson på Nora kommun beror det låga deltagarantalet på kommunens låga öppna arbetslöshet. Kommunen har genomfört personalutveckling enligt planerna, men de vakanser som uppstått har fyllts med ordinarie vikarier.⁵⁰

3.2.5 Jobbrotation, Uppsala

Arbetsförmedlingsnämnden i Uppsala ansökte hösten 1998 om medel för aktivare användning av arbetslöshetsersättningen för ett projekt med jobbrotation.⁵¹ Ansökan beviljades av AMS i december 1998.⁵² Projektet sträcker sig till den 18 juni 1999 med omfattningen 20 platser.

Kringkostnaderna finansieras av Af Uppsala med otraditionella medel. Projektet drivs gemensamt av Af Uppsala, Uppsala nyföretagarcentrum och Uppsala kommun.

Syftet med projektet är att medverka till att starta nya företag. Personer anställda inom näringsliv och förvaltning skall ges möjlighet att förverkliga affärs-

⁴³ Nora kommun, 19971027.

⁴⁴ Nora kommun, 19980716.

⁴⁵ AMS, 19980724.

⁴⁶ Nora kommun, 19981208.

⁴⁷ AMS, 19980724.

⁴⁸ Enligt Nora kommuns ansökan om förlängning av projektet har de arbetslösa haft en heldagsföreläsning om grupputveckling och arbete i team samt en halvdagsföreläsning om motivation och arbetsglädje. Alla som deltar i projektet skall gå en datautbildning omfattande 24 timmar. Nora kommun, 19981208.

⁴⁹ Arbetsförmedlingen Nora, 1999.

⁵⁰ Andersson Marianne, 1999.

⁵¹ Arbetsförmedlingsnämnden Uppsala, 1998.

⁵² AMS, 19981230b.

idéer genom sex månaders tjänstledighet. Under ledigheten ger arbetsgivaren ett bidrag motsvarande 80 procent av lönen till den anställda (dock maximalt högsta nivå i arbetslöshetsersättningen) och arbetslösa går in som vikarier med arbetslöshetsersättning.⁵³ Projektbeskrivningen tar upp hur rekrytering och utbildning skall ske av de redan anställda, men några uttalade mål för de arbetslösa finns inte. Att arbetslösa går in i vikariaten omnämns som ”en viktig bieffekt”.⁵⁴

Under 15 veckor vintern 1998/99 deltog 32 redan anställda i en kvällskurs med undervisning i bl a ekonomi, marknadsföring och självkännedom. Efter kursslut ville majoriteten starta eget, varav ett par hindrades av arbetsgivaren. I juni 1999 vikarierade 8 arbetslösa inom projektet. Tre av de åtta vikarierna hade endast varit inskrivna vid Af en mycket kort tid – högst i 2 veckor – och hade erhållit vikariaten ”av speciella skäl”.⁵⁵ Tre av deltagarna hade varit anmälda hos Af mer än 12 månader.

Enligt rapporten har det främsta hindret varit brist på vikarier med rätt utbildning och bakgrund; samt i vissa fall arbetsgivare som inte varit villiga att låta de anställda medverka i projektet. Då projektet fick en sen start kommer vikarierna i de flesta fall att fortsätta efter den 30 september genom att gå över i åtgärden Arbetspraktik.

3.2.6 Kompetensutveckling inom vården, Västernorrlands län

Landstinget och Lan Västernorrland ansökte i oktober 1998 om aktivare användning av arbetslöshetsersättningen för ett projekt med deltidsanställda inom landstingets hälso- och sjukvård.⁵⁶ Ansökan kompletterades i december.⁵⁷ Projektet fick bifall från AMS i december 1998.⁵⁸ AMS bifall medger att 700 deltidsarbetslösa kan omfattas av projektet till och med den 30 september 1999.

Syftet är att ge deltidsarbetslösa inom vården en möjlighet att få heltidsanställningar genom kompetensutveckling. Den deltidsanställda personalen erhåller ny eller breddad kompetens. Läkare, sjuksköterskor, undersköterskor, läkarsekretärer och sjukgymnaster skall genom auskultation varvat med teoretiska inslag erhålla en specialist- eller dubbelkompetens som gör att de kan arbeta på flera avdelningar inom förvaltningen. Utbildningens längd kan enligt landstinget variera från ett par dagars komplettering till en omfattande utbildning som sträcker sig över flera månader.⁵⁹ Efter projektperioden erbjuds deltagarna heltidsanställningar i landstinget. Projektet med den aktivare användningen av arbetslöshetsers-

⁵³ Arbetsförmedlingen Uppsala, 1998 s 1.

⁵⁴ Arbetsförmedlingen Uppsala, 1998, bilaga 1.

⁵⁵ Af Uppsala skriver i sin rapport att många vikarier vid projektets slut kommer få en fast tjänst hos arbetsgivarna detta har påverkat urvalsprocessen och medfört att hänsyn tagits till fler skäl än arbetslöshetstidens längd. Af Uppsala skriver: ”men det har gynnat tillväxten av småföretag samt givit arbetslösa arbete som i annat fall inte hade kommit Af till del”. Af Uppsala, 1999.

⁵⁶ Landstinget Västernorrland 19981029, Länsarbetsnämnden Västernorrland 19981109.

⁵⁷ Landstinget Västernorrland 19981208.

⁵⁸ AMS, 19981209.

⁵⁹ Landstinget Västernorrland 19981208 s 2.

sättningen är en del av en större omstrukturering av landstingets organisation för att uppnå bättre resursutnyttjande och ökad flexibilitet.

Totalt har 29 deltidsarbetslösa deltagit i vidareutbildningen, 28 kvinnor och 1 man. Tiden i projektet har varierat mellan fyra och sex månader. Samtliga deltagare får vid projektets slut heltidsanställning i landstinget.⁶⁰

3.2.7 Omstart, Kungsbacka

Kungsbacka kommun ansökte i april 1998 om att starta projekt 'Omstart'.⁶¹ I augusti 1998 biföll AMS ansökan. Maximalt 20 arbetslösa kan delta till den 31 december 1998.⁶² Senare förlängde AMS projektet med 17 veckor för 10 deltagare.⁶³ Af Kungsbacka och Kungsbacka kommun står för kringkostnader som projektledare, fritidsaktiviteter och inköp av utbildning.

Projektets syfte är att med hjälp av aktiva vägledningsinsatser hjälpa lågutbildade kvinnor i åldern 30 till 50 år att få en omstart på arbetsmarknaden. Målgruppen är omotiverade för teoretiska studier då många av dem saknar det självförtroende som krävs, eller upplever att de har en mer fördelaktig ekonomisk situation som arbetslös, menar Kungsbacka kommun i projektansökan. Genom aktiva vägledningsinsatser kombinerat med undervisning inom t ex datakunskap, viss presentationsteknik och friskvård kan självförtroendet höjas och deltagarna uppnå en klar yrkesinriktning. Målet med projektet är att deltagarna skall gå in i praktisk yrkesutbildning eller anställning.

Två grupper om sammanlagt 15 deltagare har genomgått projektet. Ytterligare fem var anvisade men påbörjade inte kursen av olika orsaker (tillfällig anställning, timvikariat, sjukskriven). Vägledningsinsatser och söka-jobb aktiviteter har varvats med utbildning på Datorteket och Komvux. Flertalet deltagare har haft en eller två perioders yrkesprövning mellan 4 och 10 veckor.

Efter projektet hade en knapp tredjedel av deltagarna någon form av anställning: vikariat, en reguljär anställning, individuellt anställningsstöd samt deltid (5 personer). En dryg tredjedel (6 personer) deltog i annan åtgärd. 3 personer studerade på Komvux och 2 personer hade hänvisats till Ami. Under tiden i projektet hade två deltagare klassats som arbetshandikappade.⁶⁴

3.2.8 Studier och praktik, Gällivare kommun

Projektgruppen för Kunskapslyftet i Gällivare kommun⁶⁵ ansökte i november 1998 om bifall för ett pilotprojekt inom den aktivare användningen av arbetslös-

⁶⁰ Länsarbetsnämnden i Västernorrlands län, 1999.

⁶¹ Kungsbacka kommun, 1998b.

⁶² AMS, 19980805.

⁶³ AMS, 19991230f.

⁶⁴ Arbetsförmedlingen Kungsbacka, 19990426.

⁶⁵ Projektgruppen består av Af/AMI, Gällivare kommun arbetsmarknadsavdelning, Företagarna i Gällivare, LO-facken, Komvux samt 'Uppsökare'.

hetsersättningen.⁶⁶ AMS biföll projektet i december 1998.⁶⁷ Bifallet gäller 20 personer i 18 veckor.

Målgruppen är lågutbildade arbetslösa som saknar yrkesutbildning eller vill byta studieinriktning. Syftet med projektet är att stärka dessa individers möjligheter på arbetsmarknaden genom att motivera för vidare studier eller val av ny yrkesinriktning. Projektet är uppdelat på tre steg, där deltagarna under de två första 'motivationsdelarna' finansieras med aktivare användning. Den sista fördjupningsdelen har ordinarie finansiering med utbildningsbidrag.

De första 8 veckorna består av viss undervisning (studieteknik, matematik, engelska, datorundervisning) samt en kortare praktik. De arbetslösa utarbetar även personliga handlingsplaner. Andra steget är 10 veckors kombinerad teoretisk undervisning och yrkespraktik, utifrån den personliga handlingsplanen.⁶⁸

Enligt slutrapporten har 12 arbetslösa deltagit i projektet under 18 veckor. Flertalet av kursdeltagarna skall studera på Kunskapslyftet under hösten 1999. En deltagare har slutat och istället påbörjat ett långtidsvikariat. Genom den långa introduktionsperioden har de arbetslösa fått en bra start för vidare studier och yrkesliv, menar projektansvarige.⁶⁹

3.2.9 Byaradion, Gagnef

Arbetsförmedlingsnämnden i Gagnef ansökte hösten 1998 om att anordna projekt 'Byaradion' med aktivare användning av arbetslöshetsersättningen.⁷⁰ Ansökan beviljades av Lan Dalarna i november 1998.⁷¹ Bifallet gällde 20 arbetslösa under två perioder om sex månader vardera. Lan Dalarna finansierar projektets kringkostnader inom ramen för försökslänet.⁷²

Syftet med projektet är att stärka de arbetslösas självförtroende samt öka deras kontaktnät med arbetsgivare. Deltagarna kombinerar viss utbildning på Komvux med lokalradiosändningar flera dagar i veckan. Målet är att 80 procent av deltagarna skall ha reguljär sysselsättning efter projektets slut.⁷³

Enligt uppgift från Af Gagnef har projektet startat, men med färre deltagare än planerat.⁷⁴ Af Gagnef skall lämna slutrapport till Lan Dalarna senast den 29 oktober 1999.

⁶⁶ Projektgruppen för Kunskapslyftet Gällivare kommun, 1998.

⁶⁷ AMS, 19981210.

⁶⁸ Projektgruppen för Kunskapslyftet Gällivare kommun, 1998.

⁶⁹ Projektgruppen för Kunskapslyftet Gällivare kommun, 1999 s 6.

⁷⁰ Arbetsförmedlingsnämnden Gagnef, 1998.

⁷¹ Länsarbetsnämnden i Dalarna, 19981120c.

⁷² Länsarbetsnämnden Dalarna, 19990618.

⁷³ Arbetsförmedlingsnämnden Gagnef, 1998 bilaga 3.

⁷⁴ Ström, 1999.

3.2.10 Bygganalys -99

Regionala yrkeskommittén i Dalarnas län ansökte hösten 1998 om att starta ett projekt kallat Bygganalys -99.⁷⁵ Lan Dalarna biföll ansökan.⁷⁶ Sammanlagt kan 450 arbetslösa byggnadsarbetare delta i projektet.

Bygganalys -99 är ett samarbetsprojekt i Dalarnas län mellan Lan Dalarna, Af, Ami, Byggnads i Dalarna, Regionala Yrkeskommittén, Byggmästarföreningen samt Star Byggutbildning. Projektet bedrivs från 1 januari till 30 juni 1999. Lan Dalarna betalar kringkostnader för projektledare, lokaler och material med medel från försökslänet.

Syftet med projektet är att förhindra brist på arbetskraft inom byggbranschen, samt att ge arbetslösa byggnadsarbetare (främst trä, betong och murgrupperna) med inaktuella eller bristande yrkeskunskaper möjlighet att inventera och komplettera sina färdigheter.⁷⁷ De arbetslösa byggnadsarbetarna genomgår först intervjuer på lokala Af, därpå följer två veckors praktiska övningar i Mora respektive Borlänge. Utifrån resultaten utarbetas sedan en personlig handlingsplan.

I juni 1999 lämnade projektledarna slutrapport till Lan Dalarna. I länet fanns vid projektstart 432 arbetslösa byggnadsarbetare, samtliga kallades till projektet. Knappt hälften (48 procent eller 209 personer) kom till utredning och analys. Av dem som uteblev hade nästan 30 procent giltigt skäl (främst arbete).

Efter utredningen bedömdes 65 procent vara omedelbart färdiga för arbete (136 personer). Nästan två av tio (38 personer) behövde kompletterande utbildning och 17 procent behövde någon form av vidare utredning (gruppen bedömdes av medicinska eller andra skäl inte kunna arbeta inom byggbranschen). För att lösa problemet med de bristfälliga kunskaperna planerar Lan Dalarna att ge kompletterande yrkesutbildning för denna grupp under vintern 1999/2000.⁷⁸

3.2.11 Förebyggande gängbearbetning, Borlänge

Borlänge kommun ansökte i september 1998 om bifall för projektet "Förebyggande samordnad gängbearbetning".⁷⁹ Lan Dalarna biföll projektet i september 1998.⁸⁰ Sex arbetslösa får delta i projektet från september till och med december 1998.

Verksamheten sorterar under Borlänge kommuns barn- och ungdomsenhet, och kommunen finansierar handledare för projektet.

Projektidén är att arbetslösa med tidigare erfarenhet av ungdomsarbete skall arbeta med barn och ungdomar i 'riskzonen'. Kommunens fritidsgårdar utgör basen i verksamheten, men ett nära samarbete sker även med skolan. Handplock-

⁷⁵ Regionala yrkeskommittén i Dalarnas län, 1998.

⁷⁶ Länsarbetsnämnden Dalarna, 1998.

⁷⁷ Länsarbetsnämnden Dalarna, 1999.

⁷⁸ Länsarbetsnämnden Dalarna, 19990809.

⁷⁹ Borlänge kommun, 1998.

⁸⁰ Länsarbetsnämnden Dalarna, 19980930a.

ade ungdomar och ungdomsgång erbjuds att vara med i olika fritidsaktiviteter med de arbetslösa som ledare.

De arbetslösa väljs ut genom ansökan och intervjuer. I projektbeskrivning och ansökan finns inget uttalat mål för de arbetslösa. Mats Karlsson på Af Borlänge nämner att man tänker sig att de sex månaderna i projektet kan användas som den obligatoriska praktikperiod vid ansökan till fritidsledarutbildning.⁸¹

Då projektet ligger nära kommunens 'ordinarie' arbetsuppgifter bör en diskussion om undanträngning av annan personal föras, detta görs inte i projektbeskrivningen. Enligt Karlsson har Af konstaterat att undanträngning av reguljära arbeten inte sker då arbetsuppgifterna är helt nya och inte funnits tidigare. Det rör sig om en slags avlastning av personal och resurser på fritidsgårdarna.⁸²

Under 1999 har Borlänge kommun projektanställt samtliga arbetslösa med medel från försökslänet. Enligt projektledaren Monica Malmqvist har två deltagare slutat projektet i förtid, en fick arbete och en påbörjade fritidsledarutbildning.⁸³ Borlänge kommun uppfattar projektet som positivt då det givit kommunens ungdomarna extra resurser. Kommunen påpekar vidare att det är önskvärt att arbeta mer långsiktigt med denna grupp av ungdomar, det är olyckligt att de förlorar nära vuxna då projektet läggs ner efter ett år. De arbetslösa (projektanställda) haft dessutom haft otydliga ramar att arbeta utifrån, menar kommunen i delrapporten.⁸⁴ Rapporten nämner inget om vad de arbetslösa gått vidare till efter projekts slut.

3.2.12 Data – kommunikation, Älvdalen

Af Älvdalen ansökte i augusti 1998 om att starta projektet "Data – kommunikation" med aktivare användning av arbetslöshetsersättningen.⁸⁵ Lan Dalarna biföll projektet i november 1998.⁸⁶ Kringkostnader för projektledare och resor finansieras med medel från försökslänet.

Syftet med projektet var att aktivera cirka 10 arbetssökande inom IT-området "för att finna nya möjligheter och öppna perspektiven." Målsättningen är dels att locka företag att etablera sig i kommunen och dels att få de arbetslösa att starta egna företag. I projektet varvas kortare utbildning på datorteket med kontakter med dataföretag runt om i landet. Syftet med kontakterna är att undersöka möjligheterna för etablering i Älvdalen.

Projektet pågick i sex månader, från november 1998 till april 1999, med ett tiotal deltagare. Enligt Leif Eriksson på Af Älvdalen uppnåddes inga konkreta resultat i form av nyetableringar av dataföretag eller nystartade företag. Eriksson menar att Af har ändå uppfattat projektet som positivt. Den slutrapport som enligt

⁸¹ Karlsson, Mats, 1999.

⁸² Karlsson, Mats, 1999.

⁸³ Malmqvist, 1999.

⁸⁴ Borlänge kommun, 1999.

⁸⁵ Arbetsförmedlingen Älvdalen, 1998.

⁸⁶ Länsarbetsnämnden Dalarna, 19981120.

Lan:s beslut skulle inkommit till Lan Dalarna den 30 april 1999 har (ännu) inte skrivits.⁸⁷

Projektbeskrivningen är mycket knapphändig. Den saknar kvantitativa mål med de arbetslösa efter projektet – det vill säga hur många man räknar med är anställda, studerar vidare eller är i åtgärd. Även konkret innehåll i projektet, schema och upplägg samt diskussion om uppföljning och utvärdering saknas.

3.2.13 Datasupport, Gagnef

Arbetsförmedlingsnämnden i Gagnef ansökte hösten 1998 om att anordna ett projekt med datasupport inom den aktivare användningen av arbetslöshetsersättningen.⁸⁸ Lan Dalarna biföll projektet i november 1998.⁸⁹ Bifallet gäller 5 – 6 arbetslösa under sex månader. Kringkostnaderna betalas med medel från försökslänet.

Målgruppen är arbetslösa med vana och intresse av data och IT-teknik. Syftet med projektet är att genom teori och praktik fördjupa och dokumentera gruppens IT-kunskap. Inledningsvis utarbetas en personlig handlingsplan tillsammans med vägledare från Af, utifrån denna fortsätter deltagaren i projektet.⁹⁰ Projektbeskrivningen nämner inte vilken typ av utbildning som kan erbjudas deltagarna, förmodligen rör det sig om Kunskapslyftet. De arbetslösa skall även ges möjlighet att praktisera inom ramen för projektet. Hur denna praktik skall utformas nämns inte.

Af Gagnef skall lämna slutrapport till Lan Dalarna senast den 13 augusti.

3.2.14 Personalpool, Leksand

Leksands kommun ansökte under hösten 1998 om att få bedriva en personalpool med deltidsarbetslösa inom vården som ett projekt under den aktivare användningen.⁹¹ Lan Dalarna biföll ansökan i november 1998.⁹² 25 deltidsarbetslösa kan enligt beslutet omfattas av projektet mellan sista december och 30 september 1999. Kostnad för projektledare betalas med medel ur försökslänet.

Syftet med personalpoolen är att underlätta tillsättningen av kortare och längre vikariat, samt att ge deltidsarbetslösa möjlighet att arbeta på kommunens alla servicehus och äldreomsorg. Den tid personalen inte vikarierar finns möjlighet till inskolning på olika servicehem. För att undvika att ordinarie arbetstillfällen trängs undan skall facket finnas med i beslut om praktik.⁹³ Enligt Lennart Lundberg på Af Leksand startades poolen för att underlätta flexibiliteten i vikarietill-

⁸⁷ Eriksson, 1999.

⁸⁸ Arbetsförmedlingsnämnden Gagnef, 1998

⁸⁹ Länsarbetsnämnden Dalarna, 19981120c.

⁹⁰ Arbetsförmedlingsnämnden Gagnef, 1998 bilaga 4.

⁹¹ Leksands kommun, 1998.

⁹² Länsarbetsnämnden Dalarna, 19981120b

⁹³ Leksands kommun, 1998.

sättning mellan de olika kommundelarna och hjälpa de deltidsarbetslösa till ökad tjänst.

Inför starten av personalpoolen kallade Af in samtliga deltidsarbetslösa inom vården till informationsmöten. Att alla kallades in gav även en möjlighet att se vilka som i realiteten var villiga att arbeta heltid. Sammanlagt har cirka 25 arbetslösa deltagit i projektet sedan februari 1999. Lundberg menar att projektet inte fullt ut löst rekryteringsproblemen men ändå *”upplevts som positivt”*. Ett problem har varit a-kassans regelverk, då det varit svårt att avgöra hur mycket de arbetslösa kan gå upp i arbetstid utan att förlora ekonomiskt.⁹⁴ Slutrapport skall enligt Lan Dalarnas beslut lämnas i november 1999.

3.2.15 Informationscentrum, Mockfjärd

Af Gagnef ansökte hösten 1998 om att anordna projekt 'informationscentrum' med aktivare användning av arbetslöshetsersättningen.⁹⁵ Lan Dalarna biföll projektet i november 1998.⁹⁶ Bifallet gäller två – tre arbetslösa under sex månader.

Syftet med projektet är att ge arbetslösa möjlighet att arbeta med informationssökning vid ett centrum för informationssökning i Mockfjärd. Målgruppen är arbetslösa med erfarenhet av datorer och *”utpräglad servicekänsla”*. Personal från Af och den arbetslösa utarbetar först en individuell utvecklingsplan. Det följs av utbildning inom informationssökning och bibliotekskunskap på Komvux. Projektdeltagarna ges även möjlighet att ta datakörkort.⁹⁷ Då de arbetslösa finns på informationscentret i Mockfjärd skall de hjälpa personal, studerande och allmänhet att söka information och handleda vid datoranvändning.

Projektbeskrivningen är mycket kort och innehåller vaken uttalade kvalitativa eller kvantitativa mål för de arbetslösa. Projektet har påbörjats med ett par deltagare. Slutrapport skall lämnas till Lan Dalarna senast den 29 oktober 1999.

3.2.16 Personalpool, Ockelbo

Ockelbo kommun och Kommunal sektion 13 i Ockelbo ansökte i december 1998 om bifall för ett projekt med personalpool.⁹⁸ Lan Gävleborg biföll ansökan samma månad.⁹⁹ Bifallet gäller 20-25 personer, där varje deltagare får vara i åtgärden i maximalt 9 månader.

Syftet med projektet är att höja flexibiliteten och kompetensen hos timanställd personal inom omsorgen, samt underlätta kommunens rekrytering av vikarier. Deltagarna upprättar inledningsvis en individuell handlingsplan, tillsammans med personal från Af. Utifrån handlingsplanen ges sedan möjligheter för indivi-

⁹⁴ Lundberg, 1999.

⁹⁵ Arbetsförmedlingsnämnden Gagnef, 1998 bilaga 5.

⁹⁶ Länsarbetsnämnden Dalarna, 19981120c.

⁹⁷ Arbetsförmedlingsnämnden Gagnef, 1998 bilaga 5.

⁹⁸ Ockelbo kommun, 1998.

⁹⁹ Länsarbetsnämnden i Gävleborgs län 19981216b.

duella kompetenshöjande åtgärder, t ex utbildning eller introduktion på arbetsplatser i kommunen. Dessutom skall deltagarna utbildas i relevant lagstiftning och den kommunala verksamhetens mål.¹⁰⁰ Projektansökan nämner inget om finansiering av projektets kringkostnader eller vilka kvantitativa mål man har för deltagarna. För att undvika inlåsning och undanträngning har projektet haft uppehåll under sommarmånaderna, vilket ger de arbetslösa möjlighet att ta sommarvikariat. Sammanlagt har 13 arbetslösa deltagit i personalpoolen från april till september 1999.¹⁰¹

3.2.17 Orienteringskurs Snorkeln, Bollnäs

Af Bollnäs ansökte i december 1998 om att använda aktivare användning av arbetslöshetsförsäkringen för en allmän orienteringskurs – Snorkeln.¹⁰² Lan Gävleborg biföll ansökan den sista december 1998.¹⁰³ Bifallet omfattar sammanlagt 40 arbetslösa till 30 september 1999. Orienteringskursen pågick även innan den aktivare användningen som en förberedande arbetsmarknadsutbildning och kommer att fortsätta som en del av ordinarie utbildning efter 30 september (med särskilt utbildningsbidrag).

Orienteringskursen riktar sig mot arbetslösa utan fullständig grundskoleutbildning. Målet är att ge de arbetslösa ökad självkänsla samt kunskap om starka och svaga sidor hos sig själva. Denna kunskap antas leda fram till konkreta beslut om vidare utbildning och yrkesinriktning. Projektet omfattar en första introduktionsperiod om fyra till åtta veckor, därefter ges en grundläggande utbildning i olika kärnämnen upp till maximalt 36 veckor. En stor del av de arbetslösa är dåligt rustade för yrkeslivet, flera har läs- och skrivsvårigheter och dåliga erfarenheter från skoltiden. Genom att Af har möjlighet att genom 'milt tvång' anvisa dessa in i en orienteringskurs där lärarna är duktiga på att möta sådana elever kan självförtroende och motivation höjas, menar Börje Persson på Af Bollnäs. Utbildningen startade med aktivare användning i februari 1999 och totalt har ett 30-tal arbetslösa deltagit.

3.2.18 Studier i Kunskapslyftet , Gävleborgs län

Lan Gävleborg har beviljat tre projekt som innebär att arbetslösa deltar i ordinarie kurser i Kunskapslyftet med aktivare användning av arbetslöshetsersättning. Sammanlagt omfattar bifallen 120 personer på tre orter i länet. Deltagarna har enligt projektansökningarna fått avslag på ansökan om studiemedel på grund av CSN:s medelsbrist, eller har inte haft möjlighet att ansöka på grund av CSN:s system med fasta datum för ansökan. De tre projekten beskrivs nedan.

¹⁰⁰ Ockelbo kommun, 1998.

¹⁰¹ Olander, 1999.

¹⁰² Arbetsförmedlingen Bollnäs, 1998.

¹⁰³ Länsarbetsnämnden i Gävleborg, 19981230.

i) Kunskapslyftet, Bollnäs

Af Bollnäs ansökte i december 1998 om att använda aktivare användning av arbetslöshetsförsäkringen för ett projekt för kompletterande gymnasiestudier inom Kunskapslyftet.¹⁰⁴ Lan Gävleborg biföll ansökan den sista december 1998.¹⁰⁵ Bifallet omfattar sammanlagt 20 arbetslösa till 30 september 1999.

Studierna på Kunskapslyftet motsvarar gymnasienivå. Enligt Börje Persson på Af Bollnäs har ett 20-tal arbetslösa deltagit. De flesta deltagare har gått en omvårdnadsutbildning.¹⁰⁶ I projektbeskrivningen påpekas att projektet skall följas upp med avseende på hur många som går till arbete på den reguljära arbetsmarknaden samt hur stor del som går vidare till fortsatta studier. Det ges även en motivering till varför projektet inte kan bedrivas inom traditionella ramar (deltagarna har fått avslag på ansökan om studiemedel).¹⁰⁷ Projektet pågår fortfarande.

ii) Kunskapslyftet, Edsbyn

Af i Edsbyn ansökte i januari 1999 om aktivare användning av arbetslöshetsersättningen för studerande på Kunskapslyftet.¹⁰⁸ Lan Gävleborg biföll ansökan.¹⁰⁹ Bifallet gäller ett 50-tal arbetslösa till den 30 september 1999.

Främst gäller ansökan personer som skall komplettera sin utbildning upp till grundskolenivå, i andra hand komplettering av gymnasiestudier.¹¹⁰

Inget nämns om kvantitativa mål för de arbetslösa efter deltagande i utbildningen, inte heller om uppföljning och utvärdering av insatsen.

iii) Kunskapslyftet, Nordanstig

Af i Nordanstig ansökte i december 1998 om att använda den aktivare användningen av arbetslöshetsersättningen till en grupp studerande i Kunskapslyftet.¹¹¹ Lan Gävleborg biföll ansökan i december 1998.¹¹² Bifallet gällde 50 personer till den 30 september 1999.

Alla studiemotiverade som fått utbildningsplats vid Kunskapslyftet skall under en övergångsperiod ha möjlighet att behålla ersättningen från a-kassan i avvaktan på att det särskilda studiebidraget beviljas från CSN. Enligt AMS statistik har 12 personer deltagit i projektet.¹¹³

¹⁰⁴ Arbetsförmedlingen Bollnäs, 1998.

¹⁰⁵ Länsarbetsnämnden i Gävleborg, 19981230.

¹⁰⁶ Persson, 1999.

¹⁰⁷ Arbetsförmedlingen Bollnäs, 1998.

¹⁰⁸ Arbetsförmedlingen Edsbyn, 1999.

¹⁰⁹ Länsarbetsnämnden Gävleborg, 19990104.

¹¹⁰ Arbetsförmedlingen Edsbyn, 1999.

¹¹¹ Arbetsförmedlingen Nordanstig, 1998.

¹¹² Länsarbetsnämnden i Gävleborgs län 19981216a.

¹¹³ AMS, KommunLEDA.

3.2.19 Manöver, nordöstra Skåne

Af och Ami i fem kommuner i nordöstra Skåne (Osby, Hässleholm, Kristianstad, Bromölla och Östra Göinge) ansökte i december 1998 om att starta projektet Manöver med aktivare användning av arbetslöshetsersättningen.¹¹⁴ Lan Skåne biföll projektansökan i december 1998.¹¹⁵ Bifallet gäller maximalt 100 personer.

Syftet med Manöver är att ge grundläggande teoretiska kunskaper till arbetslösa som senare önskar delta i arbetsmarknadsutbildning. Många av kommunernas arbetslösa har alltför dåliga kunskaper i matematik, svenska och engelska för att klara av en yrkesinriktad arbetsmarknadsutbildning, menar Kenneth Lidman på Af i Kristianstad. Komvux och Kunskapslyftet har inte den flexibilitet som krävs för att utbilda dessa grupper då bidragssystemet (CSN) bygger på fasta ansökningsdatum och långa kurser. I Manöver kan arbetslösa kontinuerligt tas in i utbildning. Deltagarna följer sedan studierna enligt en individuell handlingsplan.¹¹⁶

Deltagarna i projektet har främst varit långtidsarbetslösa eller långtidsinskrivna, men även nyinskrivna som bedöms ha behov av utbildningen har deltagit. I juni 1999 hade cirka 60 arbetslösa läst kortare och längre kurser.¹¹⁷ Det finns inga kvantitativa mål uppsatta för projektdeltagarna.

3.2.20 Förstudie för 192 gröna jobb, Värmland

Skogsvårdsstyrelsen i Värmland – Örebro ansökte hösten 1998 om att göra en förstudie för projektet '192 gröna jobb' i Värmlands län.¹¹⁸ Lan Värmland biföll projektet i november 1998.¹¹⁹ Bifallet gäller 300 platser under sex månader och skall vara avslutat den 30 september 1999. Lan Värmland står för projektets kringkostnader via medel från försökslänet, kommunerna bistår med lokaler.

Syftet med projektet är att ta fram ett underlag för hur man kan skapa bättre förutsättningar för Värmland att utvecklas inom skogsturism och skogsnäring. Målgrupp är äldre arbetslösa ”som inte vill flytta och/eller vidareutbilda sig”, samt yngre med intresse för skogssektorn.¹²⁰

De 300 arbetslösa sysselsätts inom fyra områden: Skog och historia, Skog och vilt, Skog och vatten samt Forn- och naturvårdsarbeten. Genom att inventera och sammanställa länets kulturlämningar, vattendrag och vilttillgångar tas ett underlag fram som i nästa steg leder fram till nya arbetstillfällen. Under hösten 1999 skall Skogsvårdsstyrelsen anställa 192 personer som kan åtgärda de arbetsuppgifter som tagits fram i förarbetet, t ex tala med markägare om att röja marken vid fornlämningar eller skapa stigar mellan olika kulturhistoriskt intressanta platser. Anställningstiden är tre år. Enligt Ingemar Lund på Skogsvårdsstyrelsen är

¹¹⁴ Arbetsförmedlingen Osby, 19981217.

¹¹⁵ Länsarbetsnämnden i Skåne, 19981221.

¹¹⁶ Lidman, 1999.

¹¹⁷ Rydkvist, 1999.

¹¹⁸ Skogsvårdsstyrelsen Värmland - Örebro, 1998.

¹¹⁹ Länsarbetsnämnden Värmland, 1998.

¹²⁰ Skogsvårdsstyrelsen Värmland - Örebro, 1998.

dessas arbeten inte reserverade för dem som deltar i projektet utan alla arbetslösa kan söka de nya arbetstillfällena.¹²¹

Arkeologer och experter på de olika områdena fungerar som referenspersoner under inventeringen. De arbetslösa har även fått viss utbildning på de aktuella områdena samt undervisning i de databaser som används för att dokumentera projektet. Under projekttiden skall Skogsvårsstyrelsen även pröva 'gröna arbeten', till exempel skötsel av forn- och kulturlämningar samt naturreservat.

Nästan 300 arbetslösa deltar i projektet över hela länet, de flesta startade i december 1998 och avslutar projektet 30 september 1999.

Projektet ligger nära Arbetspraktik/ALU och har även tidigare i viss omfattning bedrivits som ALU. Varken i projektbeskrivning eller beslut nämns något om varför projektet inte kan bedrivas med ordinarie åtgärder.

3.2.21 Diskussion och sammanfattning

Då vi ser till de projekt som presenterats under denna rubrik blir två nyckelord tydliga: *utbildning* och *flexibilitet*.

Fyra av tio projekt är helt inriktade mot teoretisk utbildning och sju av tio av projekt innehåller någon form av utbildning på grund(10)- eller spetsnivå (4). Den grundläggande utbildningen behövs för att lyfta en grupp arbetslösa som inte klarar av att gå in i yrkesinriktad arbetsmarknadsutbildning, menar Af. På det här området har Af gått in i utbildningsfrågorna på sina håll med stor kraft och i samarbete med Kunskapslyft och Komvux. Af uppger som orsak till att man lagt så stort fokus på grundläggande utbildning att den aktivare användningen har medverkat till en mer flexibel lösning där man inte behövt ta hänsyn till CSN eller studiebidrag. Flera projekt har även syftat till att vidareutbilda och vidareutveckla arbetslösa i bristyrken inom främst vård och IT/teknik. Att höja kompetensen för deltidsarbetslösa inom landstinget är exempel på sådant. IT-projekten i Dalarnas län är exempel på hur arbetslösa vidareutvecklas inom teknikområdet.¹²² Flexibilitet har även varit grundläggande för projekten med personalpooler och jobbrotaion, en möjlighet för arbetsgivare och arbetslösa att mötas just då vikariebehov uppstår. Att använda den aktivare användningen av arbetslöshetserättningen som finansiering av en kedja av åtgärder där den arbetslöse går mellan jobbtjänning och utbildning har upplevts som positivt på flera håll, Af har inte

¹²¹ Lund, 1999.

¹²² Olika argument hålls fram för att finansiera de arbetslösas studier med arbetslöshetserättning dessa kan delas upp i två grupper: att *kringgå CSN* och *morot att studera* i) CSN har slut på pengar och Af måste därför gå in med bidrag; den arbetslöse som har slut på sina studiemedelsterminer kan studera trots CSN:s regelverk; de arbetslösa kan påbörja utbildningen utan att vänta till CSN:s fasta ansökningsdatum ii) Finansieringen skapar intresse för bristyrkesutbildningar vilket kan lösa flaskhalsproblem på arbetsmarknaden; arbetslösa med dålig ekonomi "som inte är vana att skuldsätta sig" ges möjlighet att studera.

Det finns flera problem med detta. För det första skapas parallella system för finansiering av utbildning, vilket är olyckligt. För det andra kan det ge incitament för dem som planerar att studera att skriva in sig som arbetslösa för att sedan kunna ta del av dessa förmåner. För det tredje kan man fråga sig om det är rimligt att arbetslösa som fått avslag på ansökan om studiemedel från CSN trots allt får sådana, är det fel på CSN:s bedömningsgrunder eller ligger felet hos beslutande aktörer?

behövt administrera de olika åtgärderna var för sig. Den stora flexibiliteten har dock sina nackdelar. Den har bidragit till att projekten blivit mångfacetterade och svåra att överblicka. Beslutsinstanserna har delvis tolkat propositionen (och regeringens direktiv) på olika sätt vilket medfört brister i likabehandlingen och givit den aktivare användningen en air av oförutsägbarhet. Stringens har saknats.

Kanske är den främsta fördelen med den aktivare användningen att den inneburit ett mer flexibelt sätt att finansiera de arbetslösa då de växlar mellan arbetslöshet, åtgärder och olika former av timanställningar och vikariat, och inte att man prövat nya vägar för arbetsmarknadspolitiska åtgärder (många projekt ligger mycket nära ordinarie åtgärder).

3.3 Projekt riktade mot långtidsarbetslösa

I detta avsnitt följer beskrivningar av de projekt inom den aktivare användningen som explicit har uttryckt i projektbeskrivningen att projektets målgrupp är långtidsarbetslösa och långtidsinskrivna. Långtidsarbetslös är den som varit öppet arbetslös i sex månader, för ungdomar under 25 år är tidsgränsen 100 dagar. Långtidsinskrivna är arbetslösa som inte haft arbete de senaste två åren.¹²³

Tabell 3.2 Översikt, projekt inriktade mot långtidsarbetslösa

Projektnamn	Projektägare	Målgrupp	Beviljat antal deltagare	Beviljad projektid
<i>Regeringen</i>				
FENIX	Lan Stockholm, EU mål 3	Slumpvis utvalda långtidsarbetslösa	250 200	43 veckor 98 39 veckor 99 <i>AMS förlängt</i>
Kaospilot	SACO, EU Mål 3 Stockholm	Långtidsarbetslösa akademiker	40 9	13 veckor 98 39 veckor 99 <i>AMS förlängt</i>
KLARA	Växjö kommun, Af, Trygghetsstiftelsen	Långtidsinskrivna, varav hälften arbetshandikappade	100 60	43 veckor 98 39 veckor 99 <i>AMS förlängt</i>
Labora 2000	Kungsbacka kommun, Af EU mål 3	Långtidsarbetslösa kvinnor administration /handel 40-55 år samt män med säljarbakgrund	75 20	31 veckor 98 26 veckor 99 <i>AMS förlängt</i>
Rehabilitering, Kedjan	Nässjö Af	Särskilt utsatta grupper (bl. a sociala- psykiska- och missbruksproblem)	100 50	31 veckor 98 39 veckor 99 <i>AMS förlängt</i>

¹²³ Långtidsinskrivna kan ha deltagit i olika arbetsmarknadspolitiska åtgärder under arbetslösheten. Inskrivningstiden bryts endast av ett arbete som varar minst 30 dagar eller om individen är avaktualiserad i 30 dagar oavsett orsak. Tid i Offentligt tillfälligt arbete (OTA) bryter inskrivningsperioden. Tid då den arbetslöse är inskriven som "övriga inskrivna" (skat 14) räknas inte med i långtidsinskrivna. AMS, Uin 1999:3.

Varaprojektet	Vara Kommun, fackföreningar, osv.	Långtidsarbetslösa akademiker	30 30	30 veckor 98 39 veckor 99 <i>AMS förlängt</i>
<i>AMS</i>				
Arbetslös hjälper arbetslös, Aha!	Lan Stockholm LO-facken bl. a	Långtidsarbetslösa som kräver extra stöd	1000	10 veckor 98
Arbetsträning	Linköping	Långtidsinskrivna med mindre funktionshinder	15	67 veckor
	Lycksele Samhall	Långtidsarbetslösa långtidsinskrivna	20	49 veckor
	Timrå	Långtidsarbetslösa	12	56 veckor
Arbetsutvecklare	LO-facken Norrbotten, Viplan AB Norrbottens län	Långtidsarbetslösa	410	57 veckor
Vägledning	Vänersborg kommun, Af, LO/TCO Sesam, näringslivet	Långtidsarbetslösa	50	57 veckor
<i>Försökslänen</i>				
Moroten	Vansbro kommun Försäkringskassan	Långtidsarbetslösa	50	22 veckor
Studiefinansiering	Mora	Långtidsarbetslösa	20	39 veckor
Um wilir	Älvdalen	Långtidsinskrivna	10	11 veckor
Ny start	Gävle Kommun, Af	Arbetslösa som varit anmälda till Af över två år eller inskrivna vid flera myndigheter.	120	39 veckor
	Ljusdal Kommun, Af		20-25	
	Söderhamn Kommun, Af		150	
Alltmöjligt verkstaden	Broby	Långtidsarbetslösa	25	43 veckor
Hållplatsen	Staffanstorps	Långtidsarbetslösa	50	42 veckor
Vinden	Osby kommun EU Mål 3	Långtidsarbetslösa	60	39 veckor

3.3.1 Fenix, Stockholm

Lan Stockholm ansökte hösten 1997 om att bedriva Fenix-projektet inom den aktivare användning av arbetslöshetsersättningen.¹²⁴ Regeringen biföll ansökan i mars 1998 med omfattningen 250 personer.¹²⁵ AMS beviljade förlängning med 200 personer till den 30 september 1999.¹²⁶

¹²⁴ Länsarbetsnämnden Stockholms län, 1997.

¹²⁵ Regeringsbeslut, 19980326.

¹²⁶ AMS 19981230k.

Fenixprojektet delfinansieras av EU Mål 3 och avslutas först den 28 februari 2000.¹²⁷ Internationella företagarföreningen i Sverige (IFS), Information och kompetens AB (InfoKomp) samt Svenska Enter Rehabilitering AB är Lan Stockholms samarbetspartners. Ett samarbete bedrivs även med i Linköpings och Lunds universitet.¹²⁸

För att undvika undanträngning och konkurrenssnedvridning har regeringen villkorat att eventuella externa uppdrag skall ha marknadsmässig prissättning.

Projektets målgrupp är långtidsarbetslösa, långtidsinskrivna samt socialbidragstagare (som deltar med socialbidrag) i Stockholms län. Målet är att 80 procent av deltagarna efter projektets slut skall ha egenförsörjning i någon utsträckning. Under projektet är intentionen att de arbetslösa skall ges möjlighet att bygga upp självförtroende och identifiera sin kompetens. Inledningsvis kartläggs motivation och intressen tillsammans med en handledare, eventuella läs- och skrivsvårigheter bearbetas och deltagarna ges viss dataträning. Arbetet kombineras med motion och mental träning. Utbildningen som följer är inriktad på företagande; deltagarna skall ensamma eller i grupp upprätta en affärsplan och fullfölja en projekttid. Det ges även möjligheter att praktisera på företag. Den sammanlagda projekttiden för en deltagare är maximalt 18 månader: 12 månader i projektet samt 6 månaders individuellt anpassad verksamhet.¹²⁹

Urvalet av deltagare till Fenix gjordes slumpmässigt. Den 1 juli 1998 drogs sammanlagt 997 långtidsarbetslösa och långtidsinskrivna från länets population på 23 000 personer. Gruppen var representativ när det gäller ålder, kön, nationalitet, erfarenhet och utbildning. De arbetslösa kallades in till en dags test och intervjuer och anvisades sedan att delta i Fenixprojektet.¹³⁰

Den 1 september 1998 startade projektet med totalt 234 deltagare, varav 157 med a-kassa (67 procent).¹³¹ Genomsnittlig inskrivningstid för (samtliga) deltagarna på Af och Ami var 3,5 år. Vid projektstart var ingen av deltagarna kodade som arbetshandikappade, under projektet har andelen stigit till 17 procent. En mycket stor andel av deltagarna har under projektet diagnostiserats med dyslexi.

Vid Fenix delrapport i juli 1999 hade en fjärdedel av deltagarna i Fenix avslutat projektet (54 personer). I juli 1999 var 28 procent av de som avslutat Fenix avaktualiserade med arbete (15 personer), 19 procent (10 personer) deltog i arbetsmarknads- eller IT-utbildning och 15 procent (8 personer) var öppet arbetslösa. Tre personer hade gått till Samhall.

¹²⁷ Projektbeskrivning Mål 3 – projektbanken Fenix (mal3projekt.amv.se)

¹²⁸ En forskargrupp från institutionen för psykologi och vuxenpedagogik vid Linköpings universitet kommer att följa utvecklingen i projektet och dokumentera erfarenheter. En forskargrupp från Lunds universitet utvärderar gruppen med avseende på förekomst av dyslexi. Forskningen skall bidra till att skapa större kunskap om långtidsarbetslösa som grupp. Länsarbetsnämnden, Fenix projektbeskrivning s 29f.

¹²⁹ Länsarbetsnämnden Stockholm, 1997.

¹³⁰ Länsarbetsnämnden Stockholm, 1997.

¹³¹ Länsarbetsnämnden i Stockholms län, 19990727. Lan Stockholm förklarar den sena projektstarten med att man fått regeringens beslut först i april och inte hade möjlighet att starta verksamhet innan sommaren, Länsarbetsnämnden i Stockholms län, 19980805.

Den grupp som var framlottad men valde att inte delta i projektet består av 763 personer. Lan Stockholm gör varje halvår uppföljningar av denna grupp. Enligt Maria Bartholdson på Lan Stockholm var 21 procent av de som *inte* deltagit i Fenix klassade som arbetshandikappade första halvåret 1999 (mot 17 procent i Fenix). I gruppen som inte deltagit hade totalt 26 procent arbete (mot 28 procent av dem som *avslutat* Fenix).¹³² Flera av dem som avböjde medverkan hade motivet att man hade "*arbete på gång*", vilket gör att grupperna inte från början är helt jämförbara.

Fenix fortsätter efter den 30 september med bidrag från EU och Lan Stockholm och avslutas först i februari 2000.

3.3.2 Kaospilot, SACO Stockholm

SACO ansökte i november 1997 om att få använda den aktivare användningen av arbetslöshetsersättningen till ett projekt med långtidsarbetslösa akademiker i Stockholms län, Kaospilot.¹³³ Regeringen biföll ansökan i mars 1998 och förlängde projektperioden från tre till sex månader i juni 1998.¹³⁴ Bifallet gäller maximalt 40 personer. AMS beviljade förlängning till 30 september 1999.¹³⁵ Projektet finansieras även av Lan Stockholm och Stockholms stad.

Syftet med projektet är att ge långtidsarbetslösa akademiker, vars utbildning inte längre efterfrågas, hjälp att se andra möjligheter och arbetsuppgifter. Inledningsvis går deltagarna en sex veckors kurs på Långbro folkhögskola där de får omvärdera sin arbetssituation och göra en plan för framtiden. Efter kursen följer en uppföljningsperiod på drygt fyra månader då de arbetslösa söker jobb självständigt, men träffas i gruppen en gång i veckan. SACO fungerar under denna period delvis som dörröppnare och tar kontakt med arbetsgivare för att informera om deltagarna i projektet.¹³⁶ Inklusiv uppföljningsperioden kan deltagarna befinna sig i projektet i maximalt sex månader, de flesta har dock varit i åtgärden kortare tid.

Den första kursen startade 2 mars 1998. Under 1998/99 har 5 sexveckorskurser genomförts. 37 av deltagarna har haft finansiering från den aktivare användning av arbetslöshetsersättningen, majoriteten har deltagit med Arbetspraktik.¹³⁷ Enligt Björn Fredelius på SACO är det främst arbetslösa inskrivna vid Af ekonomi/juridik som haft aktivare användning av arbetslöshetsersättningen. Detta beror enligt uppgift på Lan/Af Stockholms budgetramar.¹³⁸

¹³² Bartholdson, 1999.

¹³³ SACO, 1997.

¹³⁴ Regeringsbeslut 19980305, Regeringsbeslut, 19980611.

¹³⁵ AMS, 19981230a.

¹³⁶ Fredelius, 1999.

¹³⁷ SACO, 1999.

¹³⁸ Fredelius, 1999.

Vid slutrapporten i juli 1999 var fem personer kvar i projektet. Av de 32 personer som slutat hade knappt hälften arbete (15 personer), en fjärdedel var arbetslösa (8 personer), övriga studerade eller gick arbetsmarknadsutbildning.¹³⁹

3.3.3 Klara, Växjö

Arbetsförmedlingsnämnden i Växjö kommun och Af Växjö ansökte i november 1997 om att driva projektet Klara med den aktivare användningen av arbetslöshetsersättningen.¹⁴⁰ Ansökan kompletterades på Arbetsmarknadsdepartementets uppdrag i december 1997. Regeringen biföll projektet med omfattningen högst 100 långtidsinskrivna arbetslösa från 1 mars till 31 december 1998.¹⁴¹ AMS beviljade förlängning med 60 platser till 30 september 1999.¹⁴² Växjö kommun och Lan Kronoberg bidrar ekonomiskt till projektets kringkostnader.

I samband med bifallet införde regeringen restriktionen att hälften av deltagarna skulle vara kodade med arbetshandikapp, samt att samtliga skulle vara långtidsinskrivna. Regeringen beslutade dessutom att en persons placering i projektet inte fick överstiga tio månader, samt att Lan skulle samråda med fackliga organisationer för att undvika undanträngning av ordinarie arbetstillfällen. AMS beslut om förlängning av projektet innehåller inte restriktionen om arbetshandikappade och tid i åtgärd, men slår fast att projektet inte skall producera egna tjänster inom ramen för sin verksamhet.

Syftet med projektet är att ta vara på de tillfälliga arbeten som inte blir utförda, samt att hjälpa de arbetslösa att bryta sin arbetslöshet. Förkortningen Klara står för Kunskapslyft, arbetsmarknadsutbildning, resursarbeten, arbetscentra. Den ursprungliga projektiden med ett arbetscentra där de arbetslösa går in i kortare eller längre anställningar hos arbetsgivare blev dock inte genomförd. Det förbättrade arbetsmarknadsläget i kombination med avgränsningen till långtidsinskrivna och arbetshandikappade bidrog till att urvalet blev begränsat och att de arbetslösa ofta inte hade kompetens att hyras ut till arbetsgivare.¹⁴³ Ingvar Andersson på Af Växjö menar att man överskattat arbetsgivarnas allmänna efterfrågan av arbetskraft: *"de efterfrågar inte en låssmed eller svetsare utan någon med mycket specifik kompetens på området"*.¹⁴⁴

Klara inleds med en flexibel orienteringskurs om 8 -10 veckor, där de arbetslösa, tillsammans med handledare gör upp individuella handlingsplaner och funderar över framtida inkomstvägar. Det finns även möjlighet att göra kortare praktik på företag. Verksamheten är flexibel och formas efter deltagarnas behov. Flera kooperativa företagsidéer har utarbetats, de fyra mest utvecklade är företag inom turism, hälsoresor, miljö och hemtrevnad. De arbetslösa har under tiden i

¹³⁹ SACO, 1999.

¹⁴⁰ Arbetsförmedlingsnämnden Växjö kommun, 1997.

¹⁴¹ Regeringsbeslut 19980226.

¹⁴² AMS, 19981230g.

¹⁴³ Arbetsförmedlingen Växjö, 19990125.

¹⁴⁴ Andersson Ingvar, 1999.

Klara gjort förarbete och tanken är att dessa företag skall utgöra grunden i deltagarnas försörjning från hösten 1999. Endast hemtrevnadsgruppen har sålt tjänster, då som deltagare i resurspoolen (7 personer har hyrts ut under totalt 933 timmar).¹⁴⁵ De arbetslösa som inte arbetat med egna företag har gått kortare utbildningar eller gjort praktik. Projektledare Jan Söderström säger att diskussioner förs med facket innan arbetslösa placerats på praktikplatsen.¹⁴⁶

Totalt har 85 långtidsinskrivna deltagit i Klara (46 under 1998 och 39 under 1999). Vid projektets delrapport i juni 1999 var 35 deltagare fortfarande inskrivna. Av de 50 som avslutat projektet gick 8 personer (cirka 16 procent) direkt till arbete, 5 personer påbörjade arbetsmarknadsutbildning eller SwIT.¹⁴⁷ Antalet deltagare med arbetshandikapp blev betydligt lägre än beräknat, totalt 13 personer. Skälet till detta var, enligt Af Växjö, att det planerade delprojektet inriktat mot arbetshandikappade aldrig kom till stånd. Orsaken till detta var olika externa faktorer.¹⁴⁸

Ytterligare ett 40-tal arbetslösa har deltagit i Klara genom åtgärderna ALU eller OTA. Gruppen var inte långtidsinskrivna och kvalificerade sig inte till att delta med den aktivare användningen. Då AMS beslut om förlängning av projektet dröjde, valde Af att koda om samtliga kvarstående deltagare i Klara till ALU eller OTA, detta för att finansieringen inte skulle riskera att brytas. Då förlängningsbeslutet kom i början av januari 1999 fortsatte gruppen med ALU eller OTA till projektslut.¹⁴⁹ Vid uppföljning av projektet innebär det dels att projektiden för deltagarna blir kortare än i verkligheten, samt att statistiken för andel i arbete 90 dagar efter projektet riskerar att försämrats.

Af Växjö påpekar i slutrapporten att den vändande konjunkturen inneburit att den grupp arbetslösa som finns kvar på Af befunnit sig långt från arbetsmarknaden. Sex månader i åtgärd är för kort tid för att se konkreta resultat i form av arbete och studier för denna grupp, menar man.¹⁵⁰

3.3.4 Labora 2000, Kungsbacka

Kungsbacka kommun ansökte i februari 1998 om att starta projektet 'Labora 2000' för långtidsarbetslösa i kommunen.¹⁵¹ Regeringen biföll ansökan i maj 1998.¹⁵² Bifallet gällde maximalt 75 arbetslösa från maj till 31 december 1998. AMS förlängde projektet till den 2 juli 1999 med maximalt 20 arbetslösa.¹⁵³ Under projektets gång har EU Mål 3 blivit medfinansiärer.

¹⁴⁵ Arbetsförmedlingen Växjö 19990618 bilaga 2.

¹⁴⁶ Söderström, 1999.

¹⁴⁷ Arbetsförmedlingen Växjö 19990618.

¹⁴⁸ Arbetsförmedlingen Växjö, 19990310.

¹⁴⁹ Söderström, 1999.

¹⁵⁰ Arbetsförmedlingen Växjö

¹⁵¹ Kungsbacka kommun, 19980429.

¹⁵² Regeringsbeslut, 19980520b.

¹⁵³ AMS, 19991230d.

Syftet med Labora är att stimulera de arbetslösa att med hjälp av kompetens- och personlighetsutveckling, nå sysselsättning i form av anställning eller eget företagande. Målgruppen är i första hand långtidsarbetslösa kvinnor mellan 40 och 55 år, många med bakgrund inom administration och handel. I andra hand är målgruppen män med säljarbakgrund.¹⁵⁴ Målet är att 80 procent av deltagarna skall ha sysselsättning efter kursen. I projektbeskrivningen har man även satt upp kvalitetsmål: 75 procent av deltagarna skall anse att deras individuella önskemål har tillmötesgåtts i projektet, lika många att projektet har varit meningsfullt och 90 procent att de ser fler möjligheter för egen del efter projektet.¹⁵⁵

Projektet sträcker sig över cirka åtta månader. Samtliga deltagare skall enligt projektbeskrivningen först gå en två veckors baskurs med bland annat självkännedom, problemlösning och datakunskap på schemat. Baskursen övergår i grupparbete med specialisering inom t ex entreprenörskap, utbytesvikariat eller kooperativ samt någon form av praktik. De olika inriktningarna presenteras på ett mycket ingående sätt i projektbeskrivningen.¹⁵⁶ Under projektperioden har innehållet dock ändrats från grupparbete till högskoleutbildning! De arbetslösa har gått en 40 poängs kurs i entreprenörskap på Högskolan i Halmstad. De som haft högskolebehörighet har fått 40 högskolepoäng och övriga har fått studieintyg på fullföljd utbildning. Parallellt med utbildningen har deltagarna arbetat med en egen företagsidé.¹⁵⁷

Enligt Carl Löfgren på Af Kungsbacka har 20 arbetslösa deltagit i utbildningen, cirka 10 av dem är klara att starta eget efter kursslut och 5 arbetar ännu på sin företagsidé.¹⁵⁸ Af Kungsbacka är flera månader försenade med den rapport AMS begärt.

3.3.5 Rehabilitering Kedjan, Nässjö

Af Nässjö ansökte i februari 1998 om att få använda arbetslöshetsersättningen på ett aktivare sätt i 'Kedjan', ett rehabiliteringsprojekt för långtidsarbetslösa i kommunen.¹⁵⁹ Regeringen biföll ansökan i maj 1998. Högst 100 ersättningsberättigade kan delta.¹⁶⁰ Vid samma tillfälle beviljade regeringen även ett bidrag på högst 500 000 kronor för projektets kringkostnader.¹⁶¹ AMS beviljade förlängning till den 30 september 1999, bifallet gäller 50 personer.¹⁶² Försäkringskassan,

¹⁵⁴ Kungsbacka kommun, 19980209 s 1.

¹⁵⁵ Kungsbacka kommun, 19980209 s 11.

¹⁵⁶ Kungsbacka kommun, 19980209 s 11.

¹⁵⁷ Löfgren, 1999.

¹⁵⁸ Löfgren, 1999.

¹⁵⁹ Arbetsförmedlingen Nässjö, 19980218.

¹⁶⁰ Regeringsbeslut 19980520.

¹⁶¹ Regeringen beslutade att kostnaden skall belasta anslaget under utgiftsområde 14 A2. Arbetsmarknadspolitiska åtgärder, anslagspost 3, särskilda medel. Medlen skall betalas ut i efterhand på rekvisition från Lan Jönköping.

¹⁶² AMS, 199812301.

Af och socialtjänsten samverkar i projektet och varje myndighet har en halvtidsanställd som arbetar med deltagarna.

Regeringen skriver i beslutet att Lan Jönköping, för att undvika undanträngning av ordinarie arbetstillfällen, skall samråda med de fackliga organisationerna på orten. Vidare skall försäljning av varor eller tjänster inom projektet skall ske på marknadsmässiga grunder (enligt Samhallprinciper). Lan Jönköping har enligt regeringsbeslutet ansvar för att följa upp projektet, Lan skall bland annat göra en studie av eventuella konkurrensproblem som kan uppkomma, samt åtgärdens eventuella inlåsnings effekter. IFAU har inte tagit del av en sådan rapport.

Projektet syftar till att bryta rundgången mellan arbetslöshet och åtgärder för särskilt utsatta arbetslösa: psykiskt långtidssjuka, lättare utvecklingsstörda, gravt fysiskt handikappade, lågutbildade (däribland lågutbildade flyktingar), socialt och socialmedicinskt handikappade samt missbrukare. Genom rehabilitering, behandling, självförtroendeträning, utbildning och praktik, är det tänkt att de arbetslösa skall få en ny start på arbetsmarknaden. Praktiken sker på en 'övergångsarbetsmarknad' där deltagarna får anpassad träning för en övergång till yrkeslivet. Arbetsplatserna är bl a reparationsverkstad, växtcentrum och hunddagis.

Kedjan startade den 1 september 1998. Starten av projektet blev enligt Af Nässjö kraftig försenad då regeringens beslut nådde Af först tre månader efter beslutet fattats, i mitten av augusti. Dessutom tog uppstart och skapandet av vägar för samarbete mellan de olika myndigheterna längre tid än planerat, menar Af.

Sammanlagt har 38 arbetslösa deltagit med finansiering av den aktivare användningen. Vid projektets slutrapport i augusti 1999 var 28 fortfarande inskrivna. Ytterligare 39 personer har varit anvisade till Kedjan från Försäkringskassa och socialtjänst. Totalt har 21 personer lämnat projektet, av dessa har drygt hälften (11 personer) erhållit någon form av anställning (varav 5 med lönebidrag). En femtedel (4 personer) är på väg att avaktualiseras till pension, och tre personer har påbörjat utbildning i Kunskapslyftet. Endast en person har återgått till Af.¹⁶³ Det framgår inte av rapporten vilka deltagare som haft a-kassa och vilka som varit anvisade från kommunen och Försäkringskassan.

Projekts delrapport för 1998 är mycket summarisk och innehåller inte av regeringen begärda uppgifter om deltagarnas arbetslöshetsbakgrund, tid i projektet eller arbetshandikapp.¹⁶⁴ Slutrapporten från augusti 1999 är betydligt mer omfattande. Vissa problem har enligt uppgift funnits med uppföljning och rapportering av regeringens särskilda medel. IFAU har inte närmare gått in på den ekonomiska situationen men kan konstatera att projektet använt hela den avsatta summan trots att deltagarantalet inte blivit mer än 38 procent av planerad volym. Projektet kommer, i något förändrad form, fortsätta till den 31 december 2000.

¹⁶³ Arbetsförmedlingen Nässjö, 1999.

¹⁶⁴ Länsarbetsnämnden i Jönköpings län, 1999.

3.3.6 Varaprojektet, Vara

Vara kommun ansökte i mars 1998 om att driva ett projekt med långtidsarbetslösa akademiker inom den aktivare användningen.¹⁶⁵ Regeringen biföll ansökan i april 1998. Totalt kunde 30 arbetslösa delta under en period av 30 veckor.¹⁶⁶ AMS beviljade förlängning till 30 september 1999 för 30 tjänstemän i 39 veckor.¹⁶⁷ Vara kommun och Af Vara finansierar gemensamt projektets kringkostnader.

Syftet med projektet är att skapa 'riktiga jobb' i näringslivet för en grupp arbetslösa tjänstemän. Målet är att 90 procent av deltagarna har arbete efter projektet.¹⁶⁸ Projektet skall även underlätta för arbetsgivarna i Vara "att rekrytera kompetenta medarbetare som är bosatta i kommunen".¹⁶⁹

Deltagarna utarbetar inledningsvis en personlig utvecklingsplan, med hjälp av handledare, gruppdiskussioner och föreläsningar. Därpå följer allmän utbildning och spetsutbildningar som skall matcha arbetsgivarnas efterfrågan på arbetskraft. Avslutningsvis är tanken att de arbetslösa sedan skall göra praktik på fadderföretag i kommunen.¹⁷⁰ För att undvika inlåsning skall deltagarna kontinuerligt erhålla information om vidareutbildning och dagens arbetsmarknad. Deltagarna får göra maximalt fyra veckors praktik på privat arbetsplats.

Projektbeskrivningen från Vara kommun är en av få som innehåller redovisning av förarbete, mål och syfte med projektet (såväl kvantitativa som kvalitativa), finansiering av projektet inklusive budget. Dessutom påpekar man i projektbeskrivningen varför åtgärden inte kan genomföras inom ramarna för redan befintliga åtgärder samt nämner hur inlåsning och konkurrenssnedvridning motverkas.

Sedan projektet startade i slutet av augusti 1998 har 36 arbetslösa varit inskrivna. Mycket tid har ägnats åt omvärldsanalys och fördjupad studievägledning. Efter introduktionsperioden påbörjade de flesta självstudier för att ta EDCL-körkort ('datakörkort'); övriga planerade starta eget, gjorde praktik eller studerade. Under våren 1999 har man inom ramen för projektet köpt in datakurser i nätverk och elektronisk handel med webbdesign. Utbildningen kommer eventuellt att fortgå med utbildningsbidrag då den aktivare användningen tar slut den 30 september.¹⁷¹

Vara kommun skriver i slutrapporten att de arbetslösa under projektperioden "blivit mer aktiva, bildat nätverk och varit resurser för varandra". Enligt rapporten tror deltagarna själva att tiden i projektet kommer att underlätta för dem att komma in på arbetsmarknaden.¹⁷² Vad nätverksbyggandet innebär mer precist är

¹⁶⁵ Vara kommun, 19980309.

¹⁶⁶ Regeringsbeslut 19980406.

¹⁶⁷ AMS, 19981230m. AMS förlängning har inneburit att de arbetslösa haft möjlighet att delta i projektet längre än de ursprungliga 30 veckor regeringen satte upp.

¹⁶⁸ Vara kommun, 19980309.

¹⁶⁹ Vara kommuns hemsida, 19990705.

¹⁷⁰ Vara kommun, 19980309.

¹⁷¹ Vara kommun, 1999.

¹⁷² Vara kommun, 1999.

svårt att avgöra. Vid rapporten i juni 1999 var flertalet deltagare kvar i projektet, främst i datautbildning eller företagspraktik. Av de nio deltagare som lämnat projektet hade en tredjedel (3 personer) långtidsvikariat, 3 personer studerade och 2 personer hade startat eget företag. Kommunen har upplevt den aktivare användning av arbetslöshetsersättningen som en flexibel och bra åtgärd. AMV:s regelverk är inte anpassat för de snabba individuella åtgärder man nu haft möjlighet till, menar man.¹⁷³

3.3.7 Arbetslös hjälper arbetslös (Aha!), Stockholm

Lan Stockholm ansökte i september 1998 om att deltagare i det existerande projektet arbetslös hjälper arbetslös (Aha!) skulle ges möjlighet att delta med aktivare användning av arbetslöshetsersättningen.¹⁷⁴ AMS biföll ansökan i oktober 1998.¹⁷⁵ Bifallet gällde 1000 personer till 31 december 1998.

Aha har sedan hösten 1996 bedrivits som ett ALU-projekt i Stockholms län. Projektet är ett samarbete mellan 10 Af i länet¹⁷⁶ och LO-distriktet i Stockholm. Af samarbetar även med respektive kommun eller stadsdelsnämnd.

Målgruppen är arbetslösa som behöver extra stöd för att erhålla arbete, t ex grupper som saknar yrkesinriktning eller har lättare språkproblem. Målet är att 80 procent av deltagarna skall lämna arbetslösheten vid projektets slut.¹⁷⁷ En grupp arbetslösa specialtränas på att lägga upp handlingsplaner och bistå med viss rådgivning. Denna grupp 'anställs' sedan av Af inom åtgärden Resursarbete och fungerar som projektledare för andra arbetslösa. Den enskilde deltagarens tid i Aha anpassas sedan utifrån handlingsplanen. Det finns bl a möjlighet att delta i orienteringskurser i aktivt arbetssökande och skriftlig arbetsansökan på Långholmens folkhögskola.

Deltagarna i Aha uppbar aktivare användning under november och december 1998. Under denna tid deltog totalt 633 personer, varav många långtidsinskrivna. Vid tiden för delrapporten i januari 1999 hade 21 procent (135 personer) arbete, 14 procent (86 personer) gick utbildning, 15 procent (92 personer) var i annan arbetsmarknadspolitisk åtgärd och 0,5 procent (3 personer) i Ami. Övriga 50 procent var öppet arbetslösa.¹⁷⁸ Rapporten från Lan Stockholm omfattar perioden 31 augusti till 18 december 1998 och kan inte anses vara helt relevant för den studerade åtgärden. Deltagarna kan ha deltagit i projektet under en längre tid än veckorna med aktivare användning.

¹⁷³ Vara kommun, 19981209.

¹⁷⁴ Länsarbetsnämnden Stockholms län, 19980930.

¹⁷⁵ AMS, 19981020b.

¹⁷⁶ Följande förmedlingar har deltagit: Farsta, Haninge, Johanneshov, Kista, Rinkeby, Liljeholmen, Märsta, Sundbyberg, Södertälje och Af Bygg Transport.

¹⁷⁷ Länsarbetsnämnden Stockholms län, 1998.

¹⁷⁸ Länsarbetsnämnden Stockholms län, 199901.

3.3.8 Arbetsträning, tre Samhallprojekt

Samhall driver tre projekt på olika platser i Sverige. Genom utredning och anpassat arbete på Samhall är tanken att långtidsarbetslösa och långtidsinskrivna gradvis skall höja kompetens och självförtroende och gå ut i reguljär sysselsättning. Projekten drivs i samarbete med Af, som står för kringkostnaderna.

i) Linköping

Af Linköping och Samhall Resurs Östra distriktet ansökte i maj 1998 om att starta ett projekt med aktivare användning.¹⁷⁹ I juli kompletterades ansökan på AMS uppmaning.¹⁸⁰ AMS biföll projektet i augusti med omfattningen 10 deltagare i 18 veckor.¹⁸¹ Efter ansökan från Af Linköping förlängde AMS projektet till 30 september 1999 med 5 platser.¹⁸²

Syftet med projektet är att öka de arbetslösas anställningsbarhet. Målet är att de, om möjligt, ska erhålla ett arbete på den reguljära arbetsmarknaden. Målgruppen är personer som annars inte är aktuella för Samhall. I Linköping rör det sig i första hand om långtidsarbetslösa med vissa funktionshinder som tidigare arbetat inom verkstadsindustri, byggverksamhet och underhållsarbete.¹⁸³ De arbetslösa utarbetar först en personlig handlingsplan tillsammans med Samhalls konsulter. Återstående projektperiod kombineras praktisk arbetsträning på Samhalls enheter med individuella insatser för att höja de arbetslösas kompetens och självförtroende.

Projektet har sammanlagt haft 16 deltagare. Samtliga var långtidsinskrivna som tidigare deltagit i en rad åtgärder (t ex Ami) utan att gå vidare till arbete. Flera hade låg anställningsbarhet och sociala och socialmedicinska arbetshinder. Ingen av deltagarna var registrerad som arbetshandikappad. Vid slutrapporten i juli 1999 hade lite drygt en tredjedel (5-6 deltagare) anställning, varav 3 med lönebidrag. Tre deltagare var öppet arbetslösa medan övriga var avanmällda (med föräldraledighet, sjukskrivning eller överförda till andra myndigheter).¹⁸⁴ Af Linköping anser att resultatet av projektet är bra, då man beaktar att deltagarna är mycket svårplacerade. Af planerar ytterligare lönebidragsanställningar då medel för detta finns.

Förmedlingen har upplevt problem med vissa a-kassor som inte gjort utbetalningar till de arbetslösa. Sture Nyberg på Af Linköping menar att kassorna fått tillräcklig information, men att den inte ”*trängt igenom organisationen*”. Problemen har lösts efterhand, men har krävt en del merarbete.¹⁸⁵

¹⁷⁹ Arbetsförmedlingen Linköping, 19980504.

¹⁸⁰ Samhall Resurs Östra, 19980713.

¹⁸¹ AMS, 19980810.

¹⁸² Arbetsförmedlingen / Arbetsförmedlingsnämnden Linköping, 19981210. AMS, 19981230h.

¹⁸³ Arbetsförmedlingen Linköping, 19980504.

¹⁸⁴ Länsarbetsnämnden i Östergötlands län, 1999.

¹⁸⁵ Nyberg, Sture 1999.

ii) Lycksele

Samhall Resurs Norra och Lycksele kommun ansökte i januari 1998 om att starta ett projekt med aktivare användning.¹⁸⁶ AMS begärde in kompletterande uppgifter och biföll projektet i oktober 1998, med omfattningen 10 platser.¹⁸⁷ I december förlängde AMS projektet för 10 personer i 39 veckor.¹⁸⁸

Syftet med projektet är att aktivt arbeta med långtidsarbetslösas självkänsla och stärka den sociala kompetensen. De arbetslösa utarbetar under projektet en personlig handlingsplan tillsammans med en rehabkonsult och arbetstränar med inriktning mot tillverkning. Målet är att en tredjedel ska gå vidare till praktik, en tredjedel till arbete och en tredjedel till andra aktiva åtgärder.

Sammanlagt har 19 arbetslösa deltagit i projektet (11 under 1998 och 8 under 1999). Det övervägande antalet var långtidsinskrivna och flera hade arbetshandikapp. Vissa av deltagarna var förtidspensionerade på deltid. Efter projektet har alla arbetslösa utom tre fått en ny inriktning eller lösning på arbetslöshetssituationen. En handfull deltagare har hänvisats till Samhall eller Försäkringskassan för diskussion om förtidspensionering; andra har påbörjat arbetsmarknadsutbildning eller Komvux.¹⁸⁹

Af Lycksele skriver i slutrapporten att man upplevt projektet som mycket positivt. Af har svårt att själva lägga ner den tid denna grupp av arbetssökande kräver för att förändra sin arbetslöshetssituation.¹⁹⁰

iii) Timrå

Samhall Resurs Norra distriktet och Timrå kommun ansökte i december 1997 hos Arbetsmarknadsdepartementet om att få driva ett projekt med arbetsträning.¹⁹¹ I juli 1998 begärde AMS in kompletterande uppgifter och biföll senare projektet med omfattningen 6 arbetslösa.¹⁹² I december 1998 beviljades förlängning till 30 september 1999 med omfattningen 6 arbetslösa.¹⁹³

Projektbeskrivningen är i stort densamma som för ovanstående projekt. Deltagarna utarbetar personliga handlingsplaner och ges individuell rådgivning. Därefter arbetsprövar deltagarna inom olika områden på Samhall Timrå (ridhusskötsel, träverkstad och biståndsverksamhet).

Sammanlagt har 7 arbetslösa deltagit i projektet, varav 2 med arbetshandikapp. Vid projektslut hade 2 personer någon form av anställning (Samhall och projektanställning). En deltagare gick en starta eget-kurs och tre var under utredning på Af. En deltagare hade avbrutit projektet i förtid.¹⁹⁴

¹⁸⁶ Samhall Resurs, 19980112.

¹⁸⁷ AMS, 19981020a.

¹⁸⁸ AMS, 19991230n.

¹⁸⁹ Af Lycksele, 19990713, Samhall Resurs Östra 19981209.

¹⁹⁰ Af Lycksele, 19990713.

¹⁹¹ Samhall Resurs Norra 19971211.

¹⁹² AMS, 19980903.

¹⁹³ AMS, 19991230i.

¹⁹⁴ Länsarbetsnämnden i Västernorrlands län, 1999.

3.3.9 Arbetsutvecklare, Norrbotten

LO-facken i Norrbottens län ansökte i juni 1998 om medel för att driva ett projekt med arbetsutveckling i Norrbottens län.¹⁹⁵ I augusti biföll AMS ansökan med 400 platser från 1 september till sista december 1998.¹⁹⁶ Projektet beviljades förlängning med 300 platser till 30 september 1999.¹⁹⁷

I september 1998 beviljade regeringen LO-facken ett bidrag på högst 1,9 miljoner för medfinansiering av ett pilotprojekt för långtidsarbetslösa i Arvidsjaur, Gällivare, Piteå och Övertorneå kommuner.¹⁹⁸ I december 1998 beviljade regeringen ett bidrag till LO-facken på högst 475 000 för att täcka projektets mervärdesskatt.¹⁹⁹ I februari 1999 beviljade regeringen 8,3 miljoner för projektets kringkostnader, nu med den förändringen att projektet skall drivas i Arvidsjaur, Gällivare, Piteå och *Pajala* kommuner.²⁰⁰

Enligt projektbeskrivningen finansierar berörda kommuner delvis kringkostnader för t ex lokaler. Samarbetspartners är även företaget Viplan AB och Umeå universitet.²⁰¹

Syftet med projektet är att utveckla de arbetslösa så de blir mer anställningsbara, samt att få arbetsgivarna att se de arbetslösa som en resurs. Enligt projektbeskrivningen vill man dessutom: ”analysera arbetsmarknadsåtgärder angående eventuella undanträngningseffekter; analysera befintliga resurser i företag och andra arbetsgivare”.²⁰² Målet är att 70 procent av deltagarna fått reguljär sysselsättning efter projektet (vilket man definierar som anställning, startat eget eller utbildning).²⁰³

De arbetslösa utbildas till projektledare och arbetsutvecklare med hjälp av ’visuell planering’ enligt Viplanmetoden.²⁰⁴ Först genomgår en grupp av tio arbetslösa per kommun (totalt 40 personer) utbildningen, dessa för sedan vidare kunskapen till 10 arbetslösa var – totalt beräknas programmet nå 400 personer.

Viplans grundtanke är att utgå från de arbetslösas kompetens, för att sedan arbeta uppåt och utåt i samhället. Under utbildningens 10 inledande veckor gör deltagarna en analys av sina egna och gruppens kunskaper enligt Viplanmodellen. I steg två gör gruppen en gemensam samhällsanalys, en inventering av traktens företag och organisationer. Genom arbetet med inventeringen har deltagarna skapat ett nätverk av lokala arbetsgivare. I det sista steget går deltagarna ut i sam-

¹⁹⁵ LO-facket Norrbotten, 1998.

¹⁹⁶ AMS, 19980805b.

¹⁹⁷ AMS, 19981230e.

¹⁹⁸ Regeringsbeslut 19980903. Belastar utgiftsområde 14, särskilda medel.

¹⁹⁹ Regeringsbeslut 19981217. Belastar utgiftsområde 14, särskilda medel.

²⁰⁰ 8 miljoner skall täcka kostnader för bl. a projektinformation, utbildning av arbetsutvecklare, projektledning, administration under 1999. Högst 300 000 får användas för utvärdering av projektet. Regeringskansliet utser vem som skall utföra utvärderingen. Regeringsbeslut 19990225.

²⁰¹ Umeå universitet skall enligt projektbeskrivningen finnas med som stöd vid projektutvärdering.

²⁰² LO-facken i Norrbottens län, 19980609.

²⁰³ LO-facken i Norrbottens län, 19980515 s 7.

²⁰⁴ Viplan (=visuell planering) arbetades fram 1979 i samband med att LKAB i Kiruna sade upp 2000 man. Projekt drivs av företaget Viplan AB.

hället för att ge arbetsgivarna nya idéer, och eventuellt utveckla egna. Denna process i flera steg är tänkt att leda till att nya arbetstillfällen växer fram.²⁰⁵

Under 1998 deltog 38 personer i den inledande utbildningen till projektledare och arbetsutvecklare. Efter kursen lämnade flera arbetslösa projektet för jobb eller studier. Ett exempel är Arvidsjaur där sex av åtta deltagare gick till arbete eller studier efter de första veckorna. De två deltagare som fortsatte projektet startade arbetscentrum 'Kugghjulet' som en bas för vidare projekt och knöt till sig ytterligare nio arbetslösa.²⁰⁶ Totalt har 17 arbetslösa varit inskrivna i Arvidsjaur.

Totalt i länet har 56 långtidsarbetslösa deltagit i projektet (19 procent av beviljad volym). Vid rapporten i september hade 31 personer avslutat, varav 35 procent fått arbete (11 personer). 19 procent (6 personer) av de som avslutat projektet var i augusti 1999 öppett arbetslösa, 4 personer hade påbörjat arbetsmarknadsutbildning och 2 personer annan utbildning.²⁰⁷

Enligt projektbeskrivningen var ett av projektets syften att analysera undanträngningseffekter av arbetsmarknadspolitiska åtgärder. IFAU har inte tagit del av någon sådan rapport.

LO-facken i Norrbotten har beviljats stora anslag från regeringens särskilda medel, sammanlagt knappt 11 miljoner. LO Norrbotten har ansökt om att resterande medel från regeringskansliet (cirka 4 miljoner) skall utbetalas till och med februari 2000. IFAU har inte haft någon möjlighet att inom ramen för denna rapport gå närmare in på i vilken omfattning medlen betalats ut eller hur redovisningen skötts. IFAU kan dock konstatera att det, med hänsyn till projektets ringa omfattning, t ex är av intresse att se på kostnad per deltagare.

3.3.10 Vägledning, Vänersborg

Vänersborgs kommun och Af Vänersborg ansökte i juni 1998 om att bedriva ett projekt inom den aktivare användningen av arbetslöshetsersättningen.²⁰⁸ En reviderad projektplan lämnades i juli 1998.²⁰⁹ AMS biföll projektet med begränsningen 50 deltagare. I december beviljade AMS förlängning med 50 deltagare till 30 september 1999.²¹⁰

Projektet bedrivs i samarbete med Sesam, ett projekt för arbetslösa i kommunen som drivs av LO och TCO gemensamt. Kommunen står för kostnader för personal och drift. Samordnaren för Sesam är projektledare. Till projektet knyts även en styrgrupp från Af, kommundelskontor, kommunens arbetsmarknadsenhet, facken och företagarna i Vänersborg. En projektgrupp ansvarar för den löpande verksamheten.

²⁰⁵ LO-facket Norrbotten, 19980515.

²⁰⁶ Westerlund, 1999.

²⁰⁷ LO-facken Norrbotten, 1999.

²⁰⁸ Vänersborgs kommun/ Af Vänersborg 19980610

²⁰⁹ Vänersborgs kommun/ Af Vänersborg 19980715

²¹⁰ AMS, 19981230c.

Syftet med projektet är att motivera långtidsarbetslösa att aktivt söka arbete eller utbildning. Målgruppen är långtidsarbetslösa med en längre period utan samsättning. Under projektet ges fördjupad yrkesvägledning, IT-kunskap och samhällskunskap. Utöver de teoretiska studierna finns personlig utveckling och friskvård på schemat. I en andra fas gör deltagarna en månads praktik på företag. Projektbeskrivningen är omfattande och tydlig.

Enligt Eva Ferm på Af Vänersborg har de arbetslösa upplevt det som positivt att åtgärden finansieras genom bibehållen arbetslöshetsersättning. Finansieringen undanröjer risken för 'glapp' mellan olika bidragssystem, vilket kan vara ett hinder för arbetslösa med små ekonomiska marginaler att delta i åtgärd.²¹¹ Projektdeltagarna har varit inskrivna i projektet mellan tre veckor och tre månader.

Omstart har sammanlagt haft 79 deltagare under 1998/99 (34 under 1998 och 45 under 1999). Drygt 20 procent hade någon form av arbete efter avsluta projekt, cirka 16 procent påbörjade en arbetsmarknadsutbildning och 27 procent gick till reguljär utbildning (inklusive Kunskapslyftet).²¹²

3.3.11 Moroten, Vansbro

Af Vansbro inkom i september 1998 med ansökan om aktivare användning av arbetslöshetsersättningen för deltagarna i projekt Moroten.²¹³ Lan Dalarna biföll projektet i september. Bifallet gäller 22 arbetslösa under en period av 22 veckor.²¹⁴ I december 1998 beviljades förlängning till den 30 september 1999, med högst 50 deltagare.

Moroten bedrivs i samverkan med Försäkringskassan, Arbetsmiljöservice och Vansbro kommuns socialförvaltning. Alla parter kan anvisa sökande till projektet. Kringkostnaderna finansieras med medel från försökslänet. Moroten har tidigare drivits som ett ALU-projekt.

Syftet med projektet är att motivera långtidsarbetslösa att planera sina liv och söka vidare till utbildning eller arbete. I projektet kan även sjukskrivna eller personer som har upprepade sjukfrånvaro delta. Genom fördjupad vägledning arbetar deltagarna först fram personliga handlingsplaner, parallellt med detta har man praktisk samhällskunskap med studiebesök och temaarbete. För att aktivera de arbetslösa på ett bredare plan innehåller programmet även motion och kostrådgivning (Individ 90), samt olika kulturaktiviteter som teaterbesök och konstkurser. Deltagarna gör även en längre periods praktik på företag i kommunen. Total kurstid är 22 veckor.

Enligt Birgitta Sundqvist på Af Vansbro har 10 arbetslösa deltagit med aktivare användning, en deltagare är anvisad från Försäkringskassan. Två har på grund av jobb avbrutit projektet i förtid, en deltagare har börjat studera. Övriga sju har inte avslutat Moroten. Af Vansbro räknar med att en mycket stor del av de ar-

²¹¹ Ferm, 1999.

²¹² Vänersborgs kommun och Arbetsförmedlingen Vänersborg, 1998/12, samt 1999.

²¹³ Arbetsförmedlingen Vansbro, 1998.

²¹⁴ Länsarbetsnämnden Dalarna, 19980920b.

betslösa kommer att vara avaktualiserade från Af vid projektets slut. Sundqvist pekar på projektledarens personliga engagemang som en förklaringsfaktor till Morotens positiva utfall.²¹⁵ Slutrapport till Lan Dalarna skall lämnas i oktober 1999.

3.3.12 Studiefinansiering, Mora

Af Mora ansökte i augusti 1998 om bifall för projektet 'studiefinansiering' med aktivare användning av arbetslöshetsersättningen.²¹⁶ Lan Dalarna biföll projektet i september 1998. Bifallet gäller 20 långtidsarbetslösa under perioden oktober till december 1998.²¹⁷ Lan Dalarna beviljade projektet förlängning till 30 september 1999.²¹⁸

Målgruppen är långtidsinskrivna arbetslösa. Af Mora menar att många av dessa kan ha problem att få den vanliga studiefinansieringen att räcka till försörjning samt att många i gruppen tvekar att komplettera studiestöd med lån: *"Det kan bero på rädsla för fortsatt arbetslöshet efter utbildningen eller rent av ovana att skuldsätta sig"*.²¹⁹ I den projektansökan IFAU fått del av nämns inte vad de arbetslösa skall studera, eller på vilken nivå.

Enligt Gabriella Fenger-Krog på Af Mora har sammanlagt 8 arbetslösa deltagit i projektet under 1998/99. En av deltagarna har gått en teknisk utbildning på högskolenivå, övriga har läst på Kunskapslyftet (grundläggande orienteringskurs eller omvårdnad).²²⁰ De arbetslösa som deltagit har fått avslag på ansökan om särskilt utbildningsbidrag för att delta i utbildningen.

3.3.13 Um Wilir, Älvdalen

Af Älvdalen ansökte hösten 1998 om bifall för projektet 'Um Wilir' (jag vill) inom den aktivare användningen av arbetslöshetsersättningen.²²¹ Lan Dalarna biföll projektet i september 1998.²²² Bifallet gäller maximalt 10 långtidsinskrivna deltagare under 11 veckor. Af finansierar kringkostnader och använder ordinarie personal och lokaler för projektet.

Syftet med Um Wilir är att motivera långtidsinskrivna till att fatta beslut om sitt framtida yrkesliv. Arbetsvägledare från Af har fördjupad yrkesvägledning med gruppen. Genom studiebesök och praktik får de arbetslösa även möjlighet att prova på olika yrken. Målet är att deltagarna skall upprätta personliga handlingsplaner vilka skall leda vägen till arbete eller utbildning.²²³ Genom att driva

²¹⁵ Sundqvist, 1999.

²¹⁶ Arbetsförmedlingen Mora, 1998.

²¹⁷ Länsarbetsnämnden Dalarna, 19980920a.

²¹⁸ Länsarbetsnämnden Dalarna, 19981222.

²¹⁹ Arbetsförmedlingen Mora, 1998.

²²⁰ Fenger-Krog, 1999.

²²¹ Arbetsförmedlingen Älvdalen, 19980827.

²²² Länsarbetsnämnden Dalarna, 19980930b.

²²³ Arbetsförmedlingen Älvdalen, 19980827.

projektet med den aktivare användningen underlättas det administrativa arbetet menar Leif Eriksson på Af Älvdalen: ”vi slipper skriva individuella API-beslut på deltagarnas praktikperioder”.²²⁴

Sex långtidsinskrivna kvinnor har deltagit i projektet under åtta veckor i slutet av 1998. Efter projektet planerade fem utbildning på Komvux (datakörkort) eller folkhögskola. En väntade på anställning med lönebidrag.²²⁵

3.3.14 Ny start: Gävle, Söderhamn och Ljusdal

Lan Gävleborg tog i oktober 1998 fram ett förslag till friare användning av a-kassa – ’Ny start’.²²⁶ För att öka chanserna till ett nytt jobb för de arbetslösa som ”inte är direkt anställningsbara” behövs ett samarbete mellan AMV, kommunernas socialförvaltning och Försäkringskassan, menar Lan Gävleborg i projektbeskrivningen. Genom att de olika myndigheterna samverkar blir den arbetslöse synlig på ett nytt sätt, man tänker sig också att samarbetet kan bidra till att individen får ta större ansvar för den egna situationen. Kommunens arbetsmarknadsenhet är projektanordnare och kringkostnaderna tas ur försökslänets otraditionella medel.

Målgruppen är arbetslösa som varit anmälda hos Af över två år, arbetssökande som är anmälda hos flera myndigheter, samt arbetssökande där Af bedömer att anställning inte kan komma till stånd utan en ’förberedande åtgärd’. Syftet med projektet är att öka de arbetslösas anställningsbarhet samt motivera till ökat ansvarstagande. Motivationshöjande insatser och träning i social kompetens blandas med yrkesvägledning, tillfällen för den arbetslöse att pröva olika yrkesområden, samt jobbsökaraktiviteter. Målet är att samtliga deltagare skall ha väl förankrade handlingsplaner vid projektets slut.²²⁷

Uppföljning och redovisning skall göras till Arbetsförmedlingsnämnden i respektive kommun under oktober 1999. Projektbeskrivningen nämner inte vad redovisningen skall innehålla, eller vilka åtgärder som skall genomföras för att motverka eventuella undanträngnings- och inlåsningseffekter.

i) Gävle kommun

Gävle kommun ansökte i december 1998 om bifall för ett Ny start-projekt med 120 deltagare.²²⁸ Lan Gävleborg biföll ansökan i december 1998.²²⁹ Projektet bedrivs i samarbete mellan Gävle kommuns Arbetsmarknadsenhet, socialförvaltningen och Af Rehab/Ami i Gävle. Kommunen står även för vissa av kringkostnaderna.

²²⁴ Eriksson, 1999.

²²⁵ Arbetsförmedlingen Älvdalen, 19981230.

²²⁶ Länsarbetsnämnden Gävleborg, 19981023.

²²⁷ Länsarbetsnämnden Gävleborg, 19981023.

²²⁸ Gävle kommun, 1998.

²²⁹ Länsarbetsnämnden Gävleborg, 19981230b.

Gävle kommun har utarbetat en grundlig projektbeskrivning utifrån de ramar som gavs av Lan:s förslag till Ny start, bland annat ingår en handlingsplan för uppstart av projektet. Projekttiden är beräknad till nio månader. Under denna tid ges möjligheter till utbildning på grundläggande nivå, arbetsprövning och olika tester. Utöver ordinarie personal på Af, Försäkringskassan och inom socialtjänsten är lärare och en psykolog anställda av projektet. Målet är att deltagarna efter projektet har anställning, utbildning, skyddad anställning eller i sista hand pension /sjukbidrag.²³⁰ I vilken omfattning nämns inte.

Enligt Björn Häagg på Gävle kommuns arbetsmarknadsenhet har ett tiotal långtidsarbetslösa deltagit i projektet under 1999, flertalet var ännu inskrivna. Det har tagit längre tid än planerat att starta projektet och finna vägar till samarbete och samsyn mellan de olika myndigheterna, vilket bidragit till att flödet av arbetslösa inte haft den omfattning som planerades vid projektansökan. Kommunen är mycket nöjd med den inriktning projektet fått och kommer att fortsätta driva idén med annan finansiering.²³¹

ii) Ljusdals kommun

Ljusdals kommun ansökte i november 1998 om att vara projektanordnade för ett Ny Start-projekt med 20-25 arbetslösa.²³² Lan Gävleborg beviljade ansökan i december 1998.²³³ Kringkostnader för projektledare och lokaler betalas med medel från försökslänet.

Målet är att de arbetslösa skall ta ansvar för sina liv och öka chanserna till nytt arbete eller studier. Under projekttiden utreder Af och Försäkringskassan de arbetslösas förutsättningar till arbete eller åtgärd. De arbetslösa ges yrkesvägledning, träning i social kompetens, möjlighet att prova olika yrkesområden samt olika jobbsökaraktiviteter. Enligt projektansökan skall praktik endast genomföras på arbetsplatser inom Ljusdal kommun, t ex skogsvård, återvinning, kökspraktik eller äldreomsorg. Detta har inte skett då kommunen drog sig ur projektet innan start.²³⁴ Under 1999 har knappt 20 arbetslösa deltagit genom den aktivare användningen. Enligt Hans Nordlund på Af Ljusdal har Ny Start fungerat mycket bra. De arbetslösa är i projektet i ungefär två månader, stimuleras till att planera sin framtid, och slussas vidare till annan sysselsättning.²³⁵ Uppgift på hur många som gått in i arbete saknas.

iii) Söderhamns kommun

Söderhamns kommun ansökte i december 1998 om att arrangera projektet Ny start, med 150 deltagare.²³⁶ Lan Gävleborg beviljade ansökan samma månad.²³⁷

²³⁰ Gävle kommun, 1998.

²³¹ Häagg, 1999.

²³² Ljusdals kommun, 1998.

²³³ Länsarbetsnämnden Gävleborgs län, 19981216c.

²³⁴ Ljusdals kommun och Af Ljusdal har delade meningar om orsaken till varför kommunen drog sig ur.

²³⁵ Nordlund, 1999.

²³⁶ Söderhamns kommun, 1998.

²³⁷ Länsarbetsnämnden Gävleborgs län, 19981228.

Samverkan sker mellan Söderhamns kommuns Arbetsmarknadsenhet, socialtjänst, Försäkringskassan och Af Söderhamn. De olika myndigheterna ställer resurser till förfogande för projektet.

De två inledande veckorna har huvudbas på Datorteket; undervisning i grundläggande dataanvändning varvas med föreläsningar och jobbsökaraktiviteter. Varje deltagare utarbetar meritförteckning och handlingsplan för det fortsatta projektet. De arbetslösa går sedan vidare till praktik, orienteringskurser eller genomgår dyslexiundersökning. Parallellt får deltagarna utbildning i friskvård och hälsa. *”Det primära är att få deltagarna att bli motiverade för att bli aktiva arbetssökande”* menar Mats Frelin på kommunens Arbetsmarknadsenhet. Det finns inga kvantitativa mål satta på hur många som skall vara i reguljärt arbete efter avslutat projekt – deltagarna slussas tillbaka till Af för att därifrån fortsätta ut i arbete eller studier.²³⁸

Ett tjugotal arbetslösa, 13 procent av förväntad volym, har deltagit i projektet. Det kan finnas två orsaker till det låga deltagarantalet menar Mats Frelin på Söderhamns kommun: för det första kan informationen om Ny Start ha brustit; för det andra finns signaler om att de arbetslösa inte prioriterat åtgärder som är kortare än sex månader. En kort åtgärd kvalificerar inte automatiskt till en ny stämpelingsperiod i a-kassan, då Ny Start blev kortare än sex månader försvann en del intresse. Projektet blev möjligen tunt i volym men innehållet blev rätt, menar Frelin. Kommunens Arbetsmarknadsenhet bedriver idag alla sina åtgärder enligt mallen för Ny Start.²³⁹

3.3.15 Alltmöjligt verkstaden, Broby

Den ideella föreningen AlltMöjligt verkstaden i Broby ansökte i november 1998 om att driva ett projekt med långtidsarbetslösa inom den aktivare användningen.²⁴⁰ Lan Skåne biföll ansökan med 25 långtidsarbetslösa till 30 september 1999.²⁴¹ Samarbetspartners är Af Broby, Glimåkra folkhögskola, Kunskapslyftet samt Studieförbunden SKS, ABF och Vuxenskolan. Verksamheten har tidigare delvis bedrivits som ALU.

Syftet med projektet är att ge långtidsarbetslösa tillfälle att utveckla olika idéer som kan leda fram till enskilda firmor, kooperativa företag eller anställning inom Alltmöjligt verkstaden. Tanken var att även ge kortare skraddarsydd utbildning på Glimåkra folkhögskola och Kunskapslyftet, men då det saknats medel har detta inte genomförts. Deltagarna har arbetat inom hantverk, omsorg och miljö.

Under 1999 har 25 arbetslösa deltagit i projektet, enligt Anders Johansson på Alltmöjligt verkstaden. En majoritet av deltagarna är äldre arbetslösa som redan fanns tidigare i verksamheten genom ALU-projekt. Enligt Johansson har denna grupp av äldre arbetslösa mycket svårt att få arbete på den ordinarie arbetsmark-

²³⁸ Frelin, 1999.

²³⁹ Frelin, 1999.

²⁴⁰ AlltMöjligt Verkstaden, 19981105 se även komplettering av ansökan 19981112.

²⁴¹ Länsarbetsnämnden Skåne, 19981123.

naden, samtidigt är de för friska för mer skyddad arbetsmarknad som Samhall. Genom att etablera sig inom ”den tredje sektorn” ges de möjlighet till viss egenförsörjning, vilket är positivt, menar Johansson. En av de arbetslösa kommer att starta en egen verksamhet med miljövänlig bildemontering under hösten 1999.²⁴²

3.3.16 Hållplatsen, Staffanstorp

Staffanstorps kommun ansökte i december 1998 om att bedriva projektet Hållplatsen i Staffanstorp inom ramen för den aktivare användningen av arbetslöshetsersättningen.²⁴³ Lan Skåne län biföll ansökan samma månad.²⁴⁴ Bifallet gäller 50 arbetslösa till 30 september 1999. Hållplatsen ingår i projekten inom försökslänet och startade sin verksamhet redan under hösten 1998.

Hållplatsen drivs av Staffanstorps kommuns Arbetslivscentrum, Af Staffanstorp, kommunens företag, Försäkringskassan, Datorteket och Kunskapslyftet. Kringkostnader finansieras med medel från försökslänet.

Syftet med Hållplatsen är att bryta de arbetslösas passivitet, stärka självförtroendet och motivera till arbetssökande eller studier. Målgruppen är personer med svagare ställning på arbetsmarknaden. Även personer som inte är berättigade till arbetslöshetsersättningen kan delta med annan finansiering.

Projekttiden är sex veckor. De arbetslösa ges under denna tid fördjupad vägledning och rådgivning, jobbträning samt friskvård. Aktivt jobbsökande är en viktig del av projektet, varje arbetslös tränas på intervjuteknik med hjälp av videokamera och skall under projekttiden sända ut 10-15 jobbsökningar.

Totalt har 45 personer deltagit i Hållplatsen. I mitten av september 1999 hade 37 personer avslutat projektet, av dessa hade 30 procent (11 personer) arbete och 14 procent var öppet arbetslösa. 24 procent hade påbörjat studier (9 personer) och 22 procent (8 personer) hade påbörjat Arbetspraktik (APR). Enligt Af Staffanstorp har projektet varit mycket lyckat. Flera av de arbetslösa har stora problem och är betraktade som ’hopplösa fall’ (fysiska, psykiska, sociala, ekonomiska och missbruksproblem). En socionom och en arbetsledare har tagit ett helhetsgrepp på gruppen; de har samarbetat med berörda myndigheter och haft kontakt med bl a psykiatri, budgetrådgivare, banker och kronofogden för att stabilisera de arbetslösas hela situation. Af Staffanstorp skriver i rapporten att mycket av framgången hos projektet kan förklaras av personalens engagemang.²⁴⁵

3.3.17 Vinden, Osby

Af Osby ansökte i november 1998 om att driva projektet Vinden med aktivare användningen av arbetslöshetsersättningen.²⁴⁶ I december 1998 biföll Lan Skåne

²⁴² Johansson, 1999.

²⁴³ Staffanstorps kommun, 1998.

²⁴⁴ Länsarbetsnämnden Skåne, 19981123

²⁴⁵ Af Staffanstorp, 1999.

²⁴⁶ Arbetsförmedlingen Osby, 19981123.

ansökan.²⁴⁷ Bifallet gäller 30 personer till den 30 september 1999. Vinden hade vid beslutstillfället redan pågått ett knappt år, sedan januari 1998. Projektet finansieras även av EU Mål 3, Försäkringskassan samt medel från försökslänet.

Syftet med Vinden (som senare bytt namn till Karisma) är att bidra till att arbetsmarknadens krav och de långtidsarbetslösas kompetens möts.²⁴⁸ Under två veckor ges de arbetslösa möjlighet att stanna upp och fundera över sin situation. *"I strukturerad form syftar det till att få folk att varsebli sin kompetens i relation till vad arbetsgivarna efterfrågar"*, menar Håkan Rydkvist Af Osby.²⁴⁹ Genom ett flexibelt utbildningssystem som snabbt kan behovsanpassas kan syftet uppfyllas. Datorteket har en central plats i kursens uppläggning, de arbetslösa får utöver grundläggande datautbildning även marknadsförings- och presentations-teknik samt personalekonomi. Under projektet deltar de arbetslösa även i vissa jobbsökaraktiviteter. Enligt projektbeskrivningen från oktober 1998 är målet med Vinden att långtidsarbetslösheten i Osby kommun skall minska från 55 till 45 personer i genomsnitt per månad.²⁵⁰ Enligt AMS statistik var målet redan uppfyllt då projektbeskrivningen skrevs, Osby kommun har inte haft över 55 långtidsinskrivna personer sedan oktober 1997.²⁵¹ Att på detta sätt ställa upp mätbara kvantitativa mål är ändå positivt.

Under 1999 har Af haft två kurser à två veckor med totalt runt 20 deltagare.²⁵² Inga uppgifter finns om andel i arbete.

3.3.18 Diskussion och sammanfattning,

För stora delar av gruppen långtidsarbetslösa och långtidsinskrivna är steget tillbaks till arbetsmarknaden stort. Det kan bero på att de arbeten man har yrkeskunskap i är bortrationaliserade, låg utbildningsnivå, läs- och skrivsvårigheter, lågt självförtroende eller att arbetsgivarna t ex tvekar inför att anställa personer med en lång tid i arbetslöshet. I flera projektbeskrivningar, och inte minst i samtal med projektanordnare, lyfter man fram att det ofta är ett stort problemkomplex som ligger bakom att många långtidsarbetslösa har svårt att få jobb trots vändande konjunktur. Först och främst behövs ett återupprättat förtroende mellan den arbetslösa och samhället, sedan ett upprättat självförtroende och – ett modeord i dagens arbetsmarknad – social kompetens. Det är förklaringen till att vi, förutom t ex utbildning och vägledning, finner aktiviteter som friskvård, ekonomisk rådgivning och teaterbesök i projekten.

Ett stort antal projektanordnare lyfter fram vikten av att ta ett *helhetsgrepp* på de arbetslösa. Dels bör inblandade myndigheter (Af, kommunen och Försäk-

²⁴⁷ Länsarbetsnämnden Skåne, 981221.

²⁴⁸ Mål 3, 1998.

²⁴⁹ Rydkvist, 1999.

²⁵⁰ Arbetsförmedlingen Osby, 19981123.

²⁵¹ Under de fem första månaderna 1999 (vecka 1 – 22) har Osby haft ett genomsnitt på 27 långtidsarbetslösa per vecka.

²⁵² Rydkvist, 1999.

ringskassan) ha en samsyn och samarbeta kring den arbetslöse, dels kan en extra resursperson behövas som ger hjälp och stöd under en längre period.

I flera fall liknar de projekt som beskrivits ovan åtgärder som kan drivas med existerande regelverk. Argumenten för att driva projekten med aktivare användning är, som lyfts fram förut, förenklad administrationen samt att de arbetslösa har sammanhängande finansiering. Vissa projektanordnare ser den aktivare användningen som en medelsförstärkning för ordinarie verksamhet, en projektanordnare säger att: *”Projektet kan egentligen bedrivas inom ramen för traditionell arbetsmarknadspolitik, men den aktivare användningen har varit positivt då vi sluppit ta A2-medlen i anspråk.”*

3.4 Projekt riktade mot utomnordiska medborgare

Tre projekt har startats som endast är inriktade mot utomnordiska medborgare, varav två har genomförts.

Tabell 3.3 Översikt, projekt inriktade mot utomnordiska medborgare

Projektnamn	Projektägare	Målgrupp	Beviljat antal deltagare	Beviljad projekttid
Jobbsökarprojekt, (AMS)	Nacka Af-nämnd kommun	Långtidsarbetslösa invandrare	20	12 veckor
Jobbhoppet (Försöklän)	Malmö, Af Refugen	Invandrare	40	35 veckor

3.4.1 Jobbsökarprojekt, Nacka

Nacka kommun och Af Nacka ansökte i januari 1998 om bifall för ett projekt med fördjupad jobbsökning för långtidsarbetslösa invandrare.²⁵³ AMS biföll ansökan i juli 1998.²⁵⁴ Bifallet gäller 16 deltagare under oktober – december 1998. Af finansierar projektledning samt kringkostnader och kommunen står för lokaler och svenska II-lärare. Samverkanspartner är även Nacka IT-centrum och Kunskapslyftet.

Det övergripande målet för projektet är att varje deltagare skall ha en klar bild över vilka arbeten som är rimliga att söka, att deltagaren kan skriva fungerande ansökningar samt har sökt några anställningar alternativt praktikplatser under projekttiden.²⁵⁵ Grunden i projektet är personliga handlingsplaner samt konkret träning i arbetssökande. Till det kommer språkundervisning och träning i ordbehandling. Projekttiden är 10 veckor.

²⁵³ Arbetsförmedlingen Nacka, 19980122.

²⁵⁴ AMS, 19980720.

²⁵⁵ Arbetsförmedlingen Nacka, 19980122.

Projektet genomfördes med 12 deltagare, av dessa var 5 långtidsarbetslösa.²⁵⁶ Endast en hade etablerat sig inom någon bransch på arbetsmarknaden i Sverige, flera hade studerat, praktiserat eller haft kortare vikariat. En knapp månad efter projektet, i januari 1999, hade en fjärdedel (3 personer) arbete, 2 personer gick arbetsmarknadsutbildning och 1 person studerade på Komvux. Af Nacka skriver i sin slutrapport att målet att varje deltagare skall ha klart för sig vilka jobb som är rimliga att söka har uppfyllts med god marginal och att projektet varit lyckat.²⁵⁷

3.4.2 Jobbhoppet, Malmö

Af Refugen i Malmö ansökte i november 1998 om att starta ett projekt för arbetslösa invandrare i kommunen.²⁵⁸ Lan Skåne beviljade ansökan i december 1998.²⁵⁹ Bifallet gäller totalt 40 personer under perioden december 1998 till juli 1999.²⁶⁰

Syftet med projektet är att förmedla insikter i social kompetens och systematiskt kontaktskapande samt fördjupade kunskaper i svenska till arbetslösa invandrare. Målet är att deltagarna på ett effektivare sätt skall finna, få och behålla arbete. Af Refugen räknar med en genomsnittlig tid i projektet på 3 månader. Huvudsysselsättningen under projektiden är aktivt arbetssökande. Genom att söka arbete aktivt får de arbetslösa jobb i högre utsträckning, samt en insikt i vilka kunskaper de behöver komplettera för att få jobb. Enligt Cecilia Richter på Af Refugen är Af mycket nöjda med projektet. Ett tiotal arbetslösa har deltagit med aktivare användning, de som inte kvalificerat sig för a-kassa har deltagit med utbildningsbidrag.

Det har funnits vissa problem med administrationen av den aktivare användningen: dels har a-kassorna haft dålig kunskap om åtgärden, vilket medfört att arbetslösa haft svårt att få ut pengar, dels fick Af inledningsvis missvisande information om att registrera de arbetslösa som deltagare i den nationella IT-satsningen i AMS databas.²⁶¹ Af refugen kommer att förlänga Jobbhoppet efter 30 september. De arbetslösa kommer då att delta med utbildningsbidrag.

3.5 Projekt riktade mot ungdomar

Två projekt har genomförts som varit inriktade mot ungdomar, båda har bifallits av regeringen.

²⁵⁶ Tre arbetslösa deltog i projektet med utbildningsbidrag då man inte hade rätt till arbetslöshetsersättning.

²⁵⁷ Arbetsförmedlingen Nacka, 19990131.

²⁵⁸ Arbetsförmedlingen Refugen, Malmö, 1998.

²⁵⁹ Länsarbetsnämnden i Skåne, 19981210.

²⁶⁰ Länsarbetsnämnden i Skåne beviljade 480 000 kronor för 1998 och 1999.

²⁶¹ Richter, 1999.

Tabell 3.4 Översikt, projekt inriktade mot ungdomar

Projektnamn	Projektägare	Målgrupp	Beviljat antal deltagare	Beviljad projektid
Jönköpingsmodellen (Regeringen)	Af Jönköping SIF, Metall, Verkstadsindustrierna	Ungdomar 20-24 år	300	52 veckor
Entreprenörskap – min väg till utveckling (Regeringen)	Af Kalix	Ungdomar 20-24 år	100	Maximalt 3 månader

3.5.1 Jönköpingsmodellen, Jönköping

Arbetsförmedlingsnämnden i Jönköpings kommun, verkstadsindustrierna och de lokala fackliga organisationerna inom Svenska Industritjänstemannaförbundet och Metallindustriarbetarförbundet ansökte i juli 1997 om aktivare användning av arbetslöshetsersättningen för ett traineeprojekt med arbetslösa ungdomar.²⁶² Regeringen biföll projektet i oktober 1997.²⁶³ Bifallet gäller 300 ungdomar mellan 20 – 24 år. Projektledare finansierades av medel från EU Mål 3.

Enligt regeringsbeslutet skall Af, för att undvika risk för undanträngning, övervaka att företagen inte utnyttjar ungdomarna som billig arbetskraft, t ex genom att ta in flera ungdomar i följd utan att erbjuda anställning. Lan skall även verka för samråd med fackliga organisationer.²⁶⁴ Parterna säger sig vara medvetna om risk för undanträngning och stipulerar i överenskommelsen att försöksverksamheten inte skall hindra eller ersätta normala provanställningar.²⁶⁵

Syftet med Jönköpingsmodellen är att ge arbetslösa ungdomar möjlighet att få erfarenheter från praktiskt arbete inom industriföretagen och genom detta ”*få förtur till en plats på scenen*”.²⁶⁶ Målet är att 50 procent av deltagarna skall ha anställning vid projektets slut.²⁶⁷ Deltagarna får utöver arbetslöshetsersättningen ett bidrag på 3 500 kronor per månad. Projektet kom igång senare än planerat. Enligt Arbetsförmedlingsnämnden berodde detta delvis på att regeringsbeslut var dem till handa först i januari 1998, tre månader efter att beslutet fattats.²⁶⁸ Re-kryteringen startade den 31 januari 1998, då projektet beskrevs i en annonsbilaga till lokaltidningen. Dessutom sändes reklam, reportage och nyheter om projektets utveckling i en lokal radiostation.

Det fanns svårigheter att få ersättningsberättigade ungdomar att söka till platserna. I delrapporten rapporteras att 133 ungdomar ansökt, men att knappt hälften uppfyllde ersättningsvillkoren.²⁶⁹ Flera av dem som ansökte om en plats var un-

²⁶² Arbetsförmedlingsnämnden Jönköping, 19970701.

²⁶³ Regeringsbeslut 19971016.

²⁶⁴ Regeringsbeslut, 19971016.

²⁶⁵ Arbetsförmedlingsnämnden Jönköping, 19980114.

²⁶⁶ Arbetsförmedlingsnämnden Jönköping, 19970701.

²⁶⁷ Arbetsförmedlingsnämnden Jönköping, 19970701.

²⁶⁸ Arbetsförmedlingsnämnden Jönköping, 19990121.

²⁶⁹ Arbetsförmedlingsnämnden Jönköping, 19980408.

der 20 år och därmed för unga. För att finna en förklaring till den låga ansökningsfrekvensen sändes en enkät ut till 1075 ungdomar i länet som uppfyllde projektets krav – arbetslösa, ersättningsberättigade i åldern 20-24 år – men inte sökt till platserna. Enkäten gjordes i maj då projektet fortfarande pågick.²⁷⁰ Enligt enkäten var den främsta orsaken till det låga intresset att många av ungdomarna hade jobb med längre eller kortare varaktighet. En grupp arbetslösa med små barn angav att man inte var intresserad av projektet då de extra kostnaderna för barntillsyn och resor skulle medföra en lägre månadsinkomst; andra svarade att verkstadsindustrin var ett ointressant arbetsområde. 45 procent av de svarande ungdomarna kände inte till ungdomsprojektet.²⁷¹

Projektets styrgrupp menar att det finns tre huvudsakliga orsaker till att man inte kommit upp i förväntade deltagarvolymen: att projektstarten blev 5-6 månader försenad på grund av regeringens beslutstidpunkt; att regeringen begränsat målgruppen till *ersättningsberättigade* ungdomar; deltagarunderlaget hade även sjunkit mycket, länets arbetslöshet bland ungdomar i åldern 18 – 24 år halverades (från 3 000 till 1 500) mellan 1997 och 1998.²⁷²

I juni 1998 hade 30 av de 87 ungdomar som uppfyllde kraven fått traineeplats på företagen. Andra hade fått anställning hos arbetsgivarna direkt eller var inaktuella. Projektgruppen konstaterar i slutrapporten att flera av de företag som ingick i projektet valde att anställa de arbetslösa ungdomarna före att ta in en trainee, och att undanträngning på så sätt undvikits.²⁷³ Flera ungdomar hade också fått avslag på sin ansökan från företag.²⁷⁴

Totalt deltog 46 ungdomar i projektet. I mars 1999, knappt tre månader efter projektslut, hade 65 procent anställning (30 personer), 11 procent studerade (5 personer). För övriga 24 procent saknades uppgift om sysselsättning.²⁷⁵

3.5.2 Entreprenörskap – min väg till utveckling, Kalix

I november 1997 ansökte Af Kalix om aktivare användning av arbetslöshetserättningen till projektet 'Entreprenörskap – min väg till utveckling'.²⁷⁶ Regeringens biföll att 100 arbetslösa ungdomar i åldrarna 20-24 år kunde delta i projektet under tre till fem veckor.²⁷⁷

Kringkostnaderna finansieras av Af Kalix. För att undvika undanträngning och inlåsnings hade projektet uppehåll under juni och juli då tillströmningen av lediga platser är större än normalt. Enligt beslutet skall även minst en av veckorna innehålla jobbsökaraktiviteter.

²⁷⁰ Svarsfrekvensen var 33 procent (354 svar).

²⁷¹ Arbetsförmedlingsnämnden Jönköping, 19980629.

²⁷² Arbetsförmedlingsnämnden Jönköping, 19990121, s 5.

²⁷³ Arbetsförmedlingsnämnden Jönköping, 19990121, s 5.

²⁷⁴ Arbetsförmedlingsnämnden Jönköping, 19980629.

²⁷⁵ Arbetsförmedlingsnämnden Jönköping, 19990322.

²⁷⁶ Arbetsförmedlingen, Kalix 1997.

²⁷⁷ Regeringsbeslut, 19971204.

Projektets syfte är att stärka deltagarnas kunskap om sig själva, öka självförtroendet och att lära ungdomarna att ta ansvar för sin situation samt bearbeta och utveckla sina egna idéer – bli företagsammare. ”*Det gamla mönstret att förlita sig på basindustrin måste brytas*”, menar Af Kalix i projektansökan.²⁷⁸ Första delen av projekttiden ägnas åt jobbsökaraktiviteter, föreläsningar om företagande och personlig mognad samt fördjupad individuell rådgivning.²⁷⁹ Deltagarna utarbetar även en individuell handlingsplan. Projektets andra del är en månads praktik på arbetsplatser i kommunen. Projektet avslutades med en mäsas kallad ’Ungdomens arbetsmarknadsdag’ där 25 företag exponerade sig och alla kommunens skolelever och arbetslösa var inbjudna.²⁸⁰

Af kallade in samtliga öppet arbetslösa ungdomar med arbetslöshetsersättning i Kalix kommun till projektet.²⁸¹ Sammanlagt deltog 76 ungdomar i projektet (42 under våren och 34 under hösten). Genomsnittligt deltagande i projektet var 3 veckor i utbildning och 6 veckor praktik.²⁸² Efter projektet hade 26 procent arbete (20 personer), och 36 procent var öppet arbetslösa (27 personer). 22 procent (17 personer) gick i arbetsmarknadsutbildning, 7 procent (5 personer) var i annan utbildning och 7 procent (5 personer) var i annan åtgärd. Två personer hade flyttat.²⁸³ I slutrapporten påpekar Af att många arbetslösa ungdomar i Kalix inte haft möjlighet att delta i projektet då dessa inte varit berättigade till a-kassa.²⁸⁴ Engström menar att den aktivare användningen frigjort medel till en hårdare satsning på ungdomsarbetslösheten, vilket varit mycket positivt.²⁸⁵

3.6 Projekt riktade mot äldre arbetslösa

Inom den aktivare användningen har tre projekt beviljats för äldre arbetslösa, här definierat som arbetslösa över 50 år.

Tabell 3.5 Översikt, projekt inriktade mot äldre

Projektnamn	Projektägare	Målgrupp	Antal	Tid
Kooperativ utveckling för tjänstemän (Regeringen)	Föreningen för kooperativ utveckling Industritjänstemannaförbundet (SIF)	Tjänstemän över 55 år	1 person i 6 län	43 veckor
Ungdom – äldre (AMS)	Mjölby kommun, Af	Intresserade 50+	7 pers 98 20 pers 99	43 veckor
Arbetspool, projektering (Försökslän)	Af Gagnef	50+	-	Max 13 veckor

²⁷⁸ Arbetsförmedlingen, Kalix 1997.

²⁷⁹ Arbetsförmedlingen Kalix, 19990315.

²⁸⁰ Engström, 1999.

²⁸¹ Engström, 1999.

²⁸² Arbetsförmedlingen Kalix, 19990120.

²⁸³ Arbetsförmedlingen Kalix, 19990120.

²⁸⁴ Arbetsförmedlingen Kalix, 19990120.

²⁸⁵ Engström, 1999.

3.6.1 Kooperativt utvecklingsprogram för tjänstemän, sex län

Svenska Industritjänstemannaförbundet (SIF) och Föreningen för kooperativ utveckling (FKU) ansökte våren 1997 om medel för att starta ett projekt med kooperativ utveckling.²⁸⁶ Ansökan kompletterades under december 1997. I februari 1998 beviljade regeringen medel inom den aktivare användningen av arbetslöshetsersättningen för 6 arbetslösa över 55 år.²⁸⁷ Regeringen beviljade vid samma tillfälle Lan Västmanland 810 000 kronor ur 'särskilda medel' för att täcka kostnader för projektledning och resekostnader för projektägarna LKU och SIF.

Regeringen lade till restriktionen att bifallet gällde en långtidsinskriven arbetslös tjänsteman – alternativt långtidsarbetslös – över 55 år i vardera Kalmar, Östergötlands, Västmanlands, Västernorrlands, Västerbottens och Norrbottens län. De respektive länsarbetsnämnderna skall verka för samråd med de fackliga organisationerna så risk för undanträngning inte uppstår.

Syftet med projektet är, enligt projektbeskrivningen, att *"genom utbildning, rådgivning och mobilisering inspirera arbetslösa kvalificerade tjänstemän att starta och driva kooperativa företag och därigenom sysselsätta sig själva och andra."*²⁸⁸ De arbetslösa utbildas till handledare i kooperativt företagande och verkar därefter som kooperativa rådgivare i LKU:s utvecklingscentra för kooperativ verksamhet.²⁸⁹ Deltagarna skall även söka upp arbetslösa medlemmar i SIF för att informera och eventuellt starta aktivitetsgrupper. Deltagarna ges även möjlighet att själva starta kooperativ verksamhet, med hopp om ett varaktigt arbete. Målet var att varje rådgivare skall medverka till start av 5 kooperativa företag, samt att 20-30 procent av rådgivarna skall starta egna företag.

Tre saker har enligt FKU bidragit till att projektet inte uppfyllt sina ursprungliga mål: regeringens sena bifall, att 'fel' sex län utsetts att delta i projektet²⁹⁰ samt att regeringen begränsade projektet till att endast omfatta långtidsarbetslösa eller långtidsinskrivna över 55 år.²⁹¹ Då projektet startade våren 1998 i fem av de sex länen (Kalmar län avböjde medverkan) omarbetades målsättningen gemensamt av deltagare och projektägare. Den nya målsättningen var att de arbetslösa i) skulle lära känna FKU:s verksamhet samt ii) tillsammans med en handledare från FKU informera SIF-medlemmar om hur man startar och driver kooperativa företag.²⁹² FKU menar att projektet ändå 'landat rätt' och att man uppfyllt den reviderade målsättningen.²⁹³

²⁸⁶ Föreningen för kooperativ utveckling i Sverige, 1997. Ansökan gällde inte den aktivare användningen (som inte var beslutat), utan medel från regeringens särskilda medel.

²⁸⁷ Regeringsbeslut, 19980219.

²⁸⁸ Föreningen kooperativ utveckling i Sverige, 1997.

²⁸⁹ Det finns 23 kooperativa utvecklingscentra i Sverige, dessa arbetar i nätverk och har cirka 700 medlemmar. Landsbygdsutveckling är en stor del av verksamheten. Föreningen för kooperativ utveckling i Sverige, 1997.

²⁹⁰ Enligt regeringskansliet överensstämmer regeringsbeslutet med de län FKU och SIF ansökt att bedriva verksamhet i, FKU hävdar att regeringsbeslutet kom *"som en fullständig överraskning"*.

²⁹¹ Föreningen för kooperativ utveckling i Sverige, 1999

²⁹² Föreningen för kooperativ utveckling i Sverige, 1999 s 3.

²⁹³ Föreningen för kooperativ utveckling i Sverige, 1999.

Totalt har fem arbetslösa deltagit, tiden i projektet har varierat mellan två och åtta månader. Efter projektet var två deltagare fortsatt knutna till FKU, en var återanställd hos tidigare arbetsgivare, en gick in i annan åtgärd och två var öppet arbetslösa. Under projektperioden informerade gruppen uppskattningsvis 2000 arbetslösa SIF:are om möjligheten att starta kooperativa företag.²⁹⁴

FKU och SIF begärde inte förlängning av projektet för 1999. Enligt projektledare Anders Jönsson hade man ingen kunskap om möjligheten att förlänga projekt inom den aktivare användningen.²⁹⁵ IFAU har inte tagit del av redovisningen av de särskilda medel projektet tilldelats av regeringen.

3.6.2 Ungdom – äldre, Mjölby

Mjölby kommuns arbetsmarknadsenhet, Af Mjölby och arbetsförmedlingsnämnden ansökte i november 1998 om att starta ett projekt för arbetslösa över 50 år.²⁹⁶ AMS biföll ansökan i november 1998 med 80 platser till 31 december 1998.²⁹⁷ Mjölby kommun ansökte om förlängning under 1999.²⁹⁸ AMS biföll med 20 platser till 30 september 1999.²⁹⁹

Målgruppen är lågutbildade arbetslösa över 50 år som har svårt att få fotfäste på arbetsmarknaden och ofta 'går runt' i olika åtgärder och verksamheter. Deltagarna skall finnas i skolor, på fritidshem och i föreningar för att "*överföra social kompetens till nästa generation genom muntlig och praktisk tradition*".³⁰⁰ Genom kontakt med arbetsmarknaden antas de arbetslösa öka sin anställningsbarhet. För att undvika inlåsning i åtgärd skall deltagarna regelbundet delta i informationsmöten om lediga arbeten. De arbetslösa deltar inte i någon särskild utbildning innan man går ut på skolorna. Kommunens arbetsmarknadsenhet har administrerat åtgärden och placerat de arbetslösa i skolor och fritidshem. Inga särskilda kringkostnader har funnits utöver detta arbete, menar Birgitta Egidius på Af Mjölby.³⁰¹

Samtliga arbetslösa över 50 år fick vid projektstart erbjudande om att delta i projektet. Totalt har 13 personer varit inskrivna i projektet (7 under 1998 och ytterligare 6 under 1999). Det låga deltagarantalet beror enligt Af Mjölby på att många äldre är tveksamma till att vistas i skola och fritidsomsorg. Vid rapporten i juni 1999 var samtliga 13 deltagare ännu i åtgärden.³⁰² Vid projektslut kommer tiden i åtgärd att variera mellan nio och sex månader.

Af valde att använda aktivare användning av arbetslöshetsersättning då de arbetslösa kan vara i åtgärden mer än sex månader. För gruppen äldre arbetslösa är

²⁹⁴ Föreningen för kooperativ utveckling i Sverige, 1999 s 6.

²⁹⁵ Jönsson, Anders, 1999.

²⁹⁶ Mjölby kommun, 19981026.

²⁹⁷ AMS, 19981119.

²⁹⁸ Arbetsförmedlingen Mjölby, 19981211.

²⁹⁹ AMS, 19981230j.

³⁰⁰ Mjölby kommun, 19981026.

³⁰¹ Egidius, 1999.

³⁰² Länsarbetsnämnden Östergötland, 1999.

det viktigt med långsiktiga åtgärder, de 'normala' sex månader för en arbetsmarknadspolitisk åtgärd är i allmänhet en alltför kort period, menar Egidius.³⁰³

3.6.3 Pool för arbetssökande, Gagnef

Arbetsförmedlingsnämnden i Gagnefs kommun ansökte hösten 1998 om att anordna en förstudie för ett projekt med pool för arbetslösa över 50 år.³⁰⁴ Länsarbetsnämnden i Dalarna biföll ansökan i november.³⁰⁵ Bifallet gäller från november 1998 till 30 september 1999. Antalet deltagare saknas i såväl bifall som projektansökan. Kringkostnaderna finansieras av medel från försökslänet.

Syftet med projektet är, enligt projektbeskrivningen, att genomföra en förstudie för att starta en pool för arbetssökande över 55 år. Genom uppsökande verksamhet som företagsbesök och information till arbetsgivare aktiveras de arbetslösa, samtidigt som arbetsgivarna uppmuntras att anställa äldre personer.³⁰⁶

Projektet har bedrivits ett drygt halvår, mellan december 1998 och juni 1999. Enligt Gunilla Ström på Af Gagnef har cirka 20-25 arbetslösa deltagit. Efter avslutat projekt var cirka 30 procent av deltagarna i arbete och cirka 30 procent undersökte möjligheterna att starta en kooperativ uthyrningsverksamhet.³⁰⁷

3.7 Sammanställning, dokumentation och uppföljning

3.7.1 Projektbeskrivningar

Som vi sett i ovanstående redogörelse av de projekt som bedrivits inom den aktiva användningen av arbetslöshetsersättningen ansöker blivande projektarrangörer om medel genom en skriftlig ansökan till beslutande myndighet på riks- eller länsnivå. I samband med ansökan om medel beskrivs det aktuella projektet i en vidhängande projektbeskrivning, eller i vissa fall genom en kortare presentation på samma blad som ansökan om medel. Efter genomgången av de 50 projektansökningarna har det blivit tydligt att variationerna i dessa är stora. Ett fåtal projektbeskrivningar är mycket utförliga och ett fåtal är rent undermåliga. Projektbeskrivningar från försökslänen uppvisar störst spridning, från minimalt med information om projektet till mycket utförliga redogörelser. I tabellen nedan görs en översikt av innehållet i de projektbeskrivningar som redovisats ovan. I vissa fall har det varit problematiskt att tolka projektbeskrivningarna, var går t ex den exakta gränsen för att ansökan innehåller ett kvalitativt mål för deltagarna. Tabellen ger dock i stort en god uppfattning om hur projektbeskrivningarna är utformade.

³⁰³ Egidius, 1999.

³⁰⁴ Arbetsförmedlingsnämnden Gagnef, 1998.

³⁰⁵ Länsarbetsnämnden Dalarna, 19981120.

³⁰⁶ Arbetsförmedlingsnämnden Gagnef, 1998.

³⁰⁷ Ström, 1999.

Tabell 3.6 Översikt, projektbeskrivningar för genomförda projekt (50 stycken).

Kategori	Antal	Relativ frekvens
Projektägare	50	100 %
Syfte och mål med projektet	50	100 %
Antal deltagare och /eller urvalsprocess	46	92 %
Tidsram och/eller schema	41	82 %
Kvalitativa mål med deltagarna	36	72 %
Extern finansiering och /eller projektbudget	34	68 %
Bakgrund, förarbete, motsvarar lokala behov	30	60 %
Uppföljning och utvärdering av projektet	27	54 %
Varför inte ordinarie åtgärd kan användas	12	24 %
Kvantitativa mål med deltagarna	11	22 %
Diskussion om undanträngning och/eller inlåsning	8	16 %

Vi ser att samtliga projektarrangörer redovisar projektägare och någon form av syfte och mål med projektet. I vissa fall har detta dock skett först efter att beslutande myndighet begärt kompletteringar. Syfte- och målbeskrivningarna kan se mycket olika ut, oftast är de allmänt hållna t ex *”att underlätta för de arbetslösa att komma tillbaka på arbetsmarknaden”* eller *”motivera till planering för sin egen framtid”*. I vissa fall har fokus med projektet flyttats från de arbetslösa till projektet själv: *”syftet med projektet är att genomföra projektet i länet”*, eller från de arbetslösa till de uppgifter som skall utföras av typen: *”syftet är att få fler vuxna i ungdomsmiljöer”*.

Antal deltagare är en faktainformation som finns med i 92 procent av projektbeskrivningarna. Däremot saknas ofta redovisning av urvalsprocess. Några få projekt har beskrivit att *”alla i den aktuella målgruppen skall kallas till åtgärd”* eller att ett urvalsförfarande med ansökningsintervjuer ska genomföras.

I 82 procent av fallen finns någon form av tidsram och /eller schema för de arbetslösa. Detta består oftast av att projektarrangören uppger en borte gräns för när projektet skall avslutas, mer sällan innehåller projektbeskrivningen information om exakt hur många veckor de arbetslösa kan delta i projektet, eller ett preliminärt schema för de arbetslösa.

De kvalitativa målen kan innebära att de arbetslösa skall *”erhålla ökad social kompetens”* eller *”bli mer anställningsbara”*. 72 procent av projektbeskrivningarna innehåller olika former av kvalitativa mål som de arbetslösa skall uppnå efter avslutat projekt.

En grupp om 68 procent redovisar någon form av budget och /eller hur projektets kringkostnader är tänkta att finansieras. Främst finns ekonomisk redovisning i projektbeskrivningar från försökslänen, vilket hänger samman med att projektanordnarna i flera fall även ansöker om medel för projektets kringkostnader från försökslänet.

Sex av tio projektarrangörer redogör för någon form av bakgrund eller förarbete varför man vill genomföra det speciella projektet. Exempel på detta är att kommunen redovisar en hög andel långtidsarbetslösa som behöver extra hjälp att komma in på arbetsmarknaden, eller att kommunen lider brist på en viss yrkesgrupp och vill utbilda arbetslösa för att täcka dessa behov.

Då nya idéer skall provas behövs en omfattande dokumentation, uppföljning och utvärdering på det lokala planet. Detta kräver alltid ett visst mått av framförhållning av projektarrangörerna och bör planeras innan ett projekt startas. Endast lite drygt hälften av projektanordnare nämner något i projektansökan hur man skall gå till väga för att följa upp och utvärdera projektet. Spännvidden är från en kort kommentar om att projektet skall utvärderas till ambitiösa kvalitetsmätningar under och efter projektet, eller samarbete i utvärderingen med högskola eller universitet.

Endast en knapp fjärdedel av projektbeskrivningarna anger varför projekten inte kan bedrivas med ordinarie åtgärder. Här kommer de flesta motiveringar från ett av försökslänerna där Lan krävt att alla projektbeskrivningar skall innehålla en motivering till varför projektet inte kan bedrivas med ordinarie åtgärder. I vissa fall är motiveringen något tveksam och det är lätt att läsa mellan raderna att projektarrangören anser att den största orsaken till att projektet drivs med aktivare användning är att pengarna hämtas från en annan kassa än de ordinarie medlen *"vi behöver inte utnyttja våra A2-medel"*. Det finns även exempel på att arrangören motiverar att använda den aktivare användningen med att de arbetslösa kan delta under en längre period än som är möjligt med ordinarie åtgärder (som normalt inte skall överskrida sex månader); eller med att Af inte behöver fatta enskilda beslut när den arbetslöse går mellan olika typer av kortare åtgärder som utbildning och arbetsprövning.

Endast en dryg femtedel (22 procent) av projektbeskrivningarna innehåller tydliga kvantitativa mål för de arbetslösa. Målen kan vara av typen att 80 procent av de arbetslösa skall ha sysselsättning efter projektets slut eller att *"alla skall ha en handlingsplan efter avslutad åtgärd"*.

Projekt inom den aktivare användningen skall inte bidra till inlåsning eller undanträngning av ordinarie arbetstillfällen. Endast 8 projektbeskrivningar (16 procent) skildrar explicit hur undanträngning och/eller inlåsning ska motverkas i projektet. Beskrivningarna varierar från en enstaka rad som nämner att undanträngning eller inlåsning inte kommer att ske, till mer utförliga och problematiserade resonemang. Att så få projektarrangörer tar upp denna fråga kan visa på ett lågt intresse hos projektarrangörerna att arbeta med frågorna, eller eventuellt bristande kunskap om åtgärdens grundval där detta poängteras särskilt.

I medelvärde har projektbeskrivningarna redovisat uppgifter om 7 av de 11 kategorierna som redovisats ovan. Då vi delar upp projekt beslutade av regeringen och AMS respektive försökslänerna redovisar den förstnämnda gruppen 7,8 kategorier, mot försökslänens 6,4.

3.7.2 Återrapportering

Som tidigare nämnts har regeringen begärt uppgifter om hur många personer som deltagit i åtgärden (totalt och i snitt), deras arbetslöshetsbakgrund, hur länge de deltagit, hur många som efter åtgärden gått till anställning, utbildning (uppdelat på arbetsmarknadsutbildning och annan utbildning), samt uppgift om deltagarnas genomsnittliga arbetslöshetsersättning. I vissa fall har regeringen begärt att uppgifterna kompletterats med t ex andelen arbetshandikappade i projektet. Då AMS tog över beslutanderätten har kraven på rapporterade uppgifter varit detsamma. Forsökslänerna har olika rutiner för uppföljningen av projekt.

Disciplinen hos projektarrangörerna att redovisa del- och slutrapporter till beslutande myndighet har varierat. Trots klar och tydlig information om vilka uppgifter som skall rapporteras in och vid vilken tidpunkt, har begärd information i flera fall inkommit långt efter utsatt tid och i vissa fall helt saknats. Regeringen och AMS har vid upprepade tillfällen begärt in kompletterande uppgifter från projektanordnarna. Forsökslänerna har inte i samma utsträckning som regeringen och AMS begärt in skriftliga avstämningar innan projektet avslutats, s k delrapporter. Någon form av slutrapportering finns dock i samtliga fall, i vissa län fanns rutinerna för återrapportering färdiga från projektstart, i andra län har rutinerna beslutats efterhand.

Då majoriteten av projekt avslutas först i september 1999 kommer slutrapporteringen av samtliga projekt att dröja till december 1999. Det finns därför ingen möjlighet att i denna rapport sammanställa projektens del- och slutrapporter då det inte blir en fullständig redogörelse.

En ofta framförd åsikt är att dokumentation och uppföljning av projekt 'förtar glöden' och hindrar projektet från att utvecklas. Det finns enligt IFAU flera argument som talar emot detta resonemang. Det första är det uppenbara faktum att skattepengar måste redovisas på ett tillfredsställande sätt. Ett annat är att ett projekt utan tvekan blir mer effektivt då samtliga inblandade vet vad målet med verksamheten är och arbetar mot detta mål, vilket underlättas av dokumentation. Slutligen är god dokumentation ett krav för uppföljning och utvärdering, vilket ger möjligheter att generalisera erfarenheterna i försöksverksamhet till framtida verksamhet.

4 Deskriptiv statistik över deltagarna

I följande avsnitt redovisas deskriptiv statistik över deltagarna i den aktivare användningen. I materialet presenteras inledningsvis bakgrundsvariabler för deltagarna, vilket följs av andel från prioriterade grupper samt statistik över andel i arbete efter avslutad åtgärd. Uppgifterna bygger på AMV:s Händelsedatabas (Händel) och sträcker sig från projektstart till och med den 10 juni 1999, vilken bör omfatta samtliga deltagare i åtgärden. Därefter görs en jämförelse mellan den aktivare användningen och andra arbetsmarknadspolitiska åtgärder från AMS

årsrapport för 1998. Detta kan ge en viss indikation på hur effektiv den aktivare användningen är jämfört med andra åtgärder. Avsnittet inleds med en kortare diskussion om brister i datamaterialet.

4.1 Brister i datamaterialet

När en arbetslös skrivs in vid arbetsförmedlingen blir han eller hon registrerad i AMV:s datasystem Af 90 som sedan ligger till grund för databasen Händel. I Händel registreras sedan vilken typ av åtgärder den arbetslöse deltar i under arbetslöshetsperioden. Den arbetslöse avaktualiseras från Händel då han eller hon går från arbetslöshet till arbete, studier, pension eller får ett arbete inom Samhall.

I Händel registreras deltagarna som deltar i den aktivare användningen med en för åtgärden unik kod. I AMS terminologi kallas den aktivare användningen av arbetslöshetsersättningen för 'Projektarbete' (PRJ) och registreras i Händel med kod 57. Deltagarna i den aktivare användningen skall dessutom finnas registrerade i a-kassornas statistik genom att de arbetslösa skriver PRJ på a-kassekortet. En tredje informationskanal är projektarrangörernas manuella rapportering om deltagare i projekten till regeringskansliet, AMS och i förekommande fall Lan.

Till att börja med var skillnaden i deltagarantal mellan AMS och a-kassornas statistik betydande. Felkällorna fanns både hos Af och a-kassan: i) Af brast i registrering av de arbetslösa som deltagare i aktivare användning av arbetslöshetsersättningen /projektarbete; ii) många arbetslösa hade problem med att fylla i a-kassekortet korrekt. Ett exempel på det finner vi då vi jämför a-kassornas utbetalningar och Händels uppgifter för 1997: inga medel betalades ut genom a-kassorna trots det redovisar Händel kontinuerligt deltagare i åtgärden från augusti 1997, vissa veckor över 100 personer. Orsaken till detta är att Af registrerat de arbetslösa felaktigt. Genom den manuella rapporteringen vet vi att inga projekt påbörjades under 1997. Problemen med registreringen var mest omfattande i början av åtgärden och har minskat då deltagarantalet växt i omfattning. På grund av bristerna i Händel använde sig AMS inledningsvis av manuell statistik från projektarrangörerna då man rapporterade deltagarantal till regeringen. Den manuella statistiken bedömdes som mer tillförlitlig än Händel.³⁰⁸ Idag använder AMS Händel vid rapportering, då man anser att den är den mest täckande databasen.

Det har funnits en viss förvirring kring hur de arbetslösa skall registreras och vad kod 57 (Projektarbete) står för. Vid IFAU:s samtal med Af har det vid flera tillfällen framkommit att misstag i informationen medverkat till att registreringen inte fungerat. Af har t ex fått uppgifter från Lan att de arbetslösa skall registreras som deltagare i andra åtgärder, t ex i det nationella IT-programmet (82); eller att deltagare i projekt inom den aktivare användningen skall omkodas från 57 till tidigare kod som deltidsarbetslösa (21). Det finns även exempel som går åt motsatt håll där Af registrerat arbetslösa som deltagit i andra projekt (t ex inom fri-

³⁰⁸ AMS 1999b.

kommunsförsöket) som deltagare i aktivare användningen. Detta har medfört att Händel redovisar att ett knappt hundratal arbetslösa deltagit i åtgärden under 1997, då inga projekt hade startat och inga medel betalats ut. Vissa Af har menat att det namn AMS givit åtgärden, projektarbete, bidragit till förvirringen då namnet varit dåligt känt, många anordnare och personal kallar projekten för 'akasseprojekt'.

4.2 Bakgrundsinformation

Totalt har 2 712 arbetslösa deltagit i projekt inom den aktivare användningen. Dessa deltagare har medverkat i åtgärden sammanlagt 2 813 gånger, d v s vissa personer har deltagit i fler än ett projekt. Nedan görs en beskrivning av andelen deltagare från prioriterade grupper, deltagarnas sökandekategori innan åtgärd samt länsuppdelning.

I regeringens förordning om den aktivare användningen sägs att grupper som är svaga på arbetsmarknaden skall prioriteras till att delta i den aktivare användningen. Om dessa verkligen har prioriterats till åtgärden väntar vi oss att deras andel av deltagarna i den aktivare användningen är högre än deras andel av de arbetslösa. I tabell 4.1 nedan redogörs för de prioriterade gruppernas deltagande till och med 10 juni 1999. Den högra kolumnen redogör för gruppernas andel av de arbetslösa under 1998 enligt SCB:s Arbetskraftsundersökning (AKU). Grupperna är naturligtvis inte ömsesidigt uteslutande.

Tabell 4.1 Prioriterade grupper, andel av samtliga deltagare (2 712)

Målgrupp	Antal deltagare	Relativ frekvens	Gruppens andel av de arbetslösa enligt AKU (1998)
Arbetshandikappade	331	12 %	10,4 %
Ungdomar 20-24 år	188	7 %	14,5 %
Utomnordiska medborgare	319	12 %	11,5 %
Äldre, 55-65 år	306	11 %	13,4 %
Långtidsarbetslösa	610	23 %	27 %*

* Siffran gäller för första kvartalet 1999. Fr o m 1 januari 1999 gäller en ny definition av långtidsarbetslöshet som bättre stämmer överens med AMS definition.

Källa: Händeldatabasen; AKU statistik för 1998: arbetslösa i prioriterade grupper i procent av samtliga arbetslösa 1998.

Vi ser i tabellen att endast för gruppen arbetshandikappade överskrider andelen deltagare i den aktivare användningen klart gruppens andel av AKU. Andelen utomnordiska medborgare ligger mycket nära andelen utomnordiska medborgare bland de arbetslösa som helhet. Andelen ungdomar i åtgärden understiger rejält deras andel av de arbetslösa, endast 7 procent av deltagarna var under 25 år mot att 14,5 procent av de arbetslösa var under 25 år. Deltagare från 55 år och uppåt utgör 11 procent av deltagarna, vilket är ett par procentenheter under gruppens andel av arbetslösa enligt AKU. Den femte prioriterade gruppen är långtidsarbetslösa. Definitionen av långtidsarbetslös är för arbetslösa från 25 år öppen ar-

betslöshet i över 180 dagar, för ungdomar 100 dagar. Totalt uppfyllde 23 procent av samtliga deltagare kriteriet för långtidsarbetslöshet. Detta understiger AKU:s statistik som visar att andelen långtidsarbetslösa av samtliga arbetslösa under första kvartalet 1999 var 27 procent.³⁰⁹ Endast två av de fem grupper som enligt förordningen skulle prioriteras har utifrån denna jämförelse prioriterats som deltagare i den aktivare användningen.

En stor del av de arbetslösa som deltagit i programmet är långtidsinskrivna, vilket betyder att de varit inskrivna vid Af en längre tid och vandrat mellan olika arbetsmarknadspolitiska åtgärder eller varvat kortare tid i arbete med öppen arbetslöshet.

Tabell 4.2 Deltagare i aktivare användning uppdelat på sökandekategori direkt innan (första) inskrivning i den aktivare användningen.

Kategori	Antal	Relativ frekvens	Kumulativ frekvens
Öppet arbetslösa	1 902	70 %	70 %
Övriga inskrivna	131	5 %	75 %
Deltidsarbetslösa	112	4 %	79 %
Timanställda	74	3 %	82 %
Tillfälligt arbete	25	1 %	83 %
Arbetsmarknadspolitisk åtgärd	468	17 %	100 %
Totalt	2 712	100 %	

Källa: Händeldatabasen

I tabell 4.2 ovan redovisas sökandekategori för deltagarna direkt innan de gick in i den aktivare användningen. 70 procent var öppet arbetslösa, av de öppet arbetslösa var drygt 30 procent långtidsarbetslösa. En grupp på 8 procent hade någon form av arbete direkt innan de gick in i åtgärden: deltidsarbete, timanställd eller tillfälligt arbete. Nästan en femtedel, 17 procent, av deltagarna kom direkt från annan arbetsmarknadspolitisk åtgärd. Den största enskilda åtgärden var ALU där cirka 60 procent av gruppen var inskrivna direkt innan den aktivare användningen.³¹⁰ Arbetsmarknadsutbildning följde på andra plats där 17 procent av denna grupp var inskriven direkt innan åtgärd.

³⁰⁹ AKU, första kvartalet 1999. Det kan vara intressant att notera att under 1998 var motsvarande siffra 46 procent. Den kraftiga minskningen kan delvis härledas till att AKU:s definition av långtidsarbetslösa gjordes om 1 januari 1999. Definitionen motsvarar efter omläggningen i större grad öppet arbetslösa. Heltidsstuderande som aktivt söker arbete bryter numer långtidsarbetslöshet.

³¹⁰ Värt att notera är att det främst var arbetslösa i Värmlands län som kom direkt från ALU.

Tabell 4.3 Deltagare i aktivare användningen uppdelat på län

Län	Frekvens	Procent
Stockholms län	950	35 %
Försökslänen	896	33 %
Dalarnas län	113	4 %
Gävleborgs län	196	7 %
Jämtlands län	9	0,3 %
Värmlands län	344	13 %
Skåne län	234	9 %
Övriga län	866	32 %
Totalt	2 712	100 %

Källa: Händeldatabasen

Studerar vi deltagarnas spridning över landet finner vi att tre områden står för varsin tredjedel: Stockholms län (35 procent), de fem försökslänen (33 procent) och övriga län (32 procent). Förklaringen till Stockholms höga andel är framförallt de deltagare i Aha-projektet som var inskrivna i aktivare användning under åtta veckor hösten 1998. Aha bedrevs som ett ALU-projekt före, och efter, den aktivare användningen. De fem försökslänen (i realiteten fyra då Jämtland i realiteten haft någon verksamhet) har själva haft möjlighet att bevilja projekt vilket givit ett relativt högt deltagarantal. I övriga 15 län har Västra Götalands län, Norrbottens län och Kronobergs län haft ett deltagarantal över 100 personer.

4.3 Deltagarnas placering efter åtgärd t o m 10 juni 1999

IFAU har uppdrag att studera de arbetslösas placering på arbetsmarknaden efter den aktivare användningen. Då många deltagare avslutar projekten först 30 september 1999 finns ingen möjlighet att göra en fullständig beskrivning av detta; först i januari 2000, 90 dagar efter att de sista deltagarna avslutat åtgärden, kan en total översikt göras. Följande avsnitt grundar sig på ett utdrag ur Händel av samtliga arbetslösa som varit inskrivna i aktivare användningen till och med den 10 juni 1999. Det är värt att poängtera att andelen i arbete efter åtgärden utgör en ögonblicksbild för den 10 juni, och att det har gått olika lång tid sedan deltagarna avslutat den aktivare användningen.

Totalt har 2 712 arbetslösa deltagit i den aktivare användningen. (Dessa har varit inskrivna i programmet sammanlagt 2 813 gånger, d v s vissa personer har deltagit i fler än ett projekt.) Den 10 juni var 903 personer fortfarande inskrivna i åtgärden. Totalt hade 1 809 personer avslutat en åtgärd den 10 juni. Nedan undersöks statusen för samtliga deltagare som avslutat den aktivare användningen till och med den 10 juni 1999.

Tabell 4.4 Avregistrerade från AMV 10 juni 1999. Andel av avslutade perioder i aktivare användning (1 809).

Avaktualiseringsorsak	Antal	Relativ frekvens
Erhållet arbete	138	8 %
Tidsbegränsad anställning	82	5 %
Fortsatt anställning hos samma arbetsgivare	14	0,5 %
Samhall	5	0,5 %
Känd orsak	59	3 %
Okänd orsak	52	3 %
Annan utbildning än arbetsmarknadsutbildning*	60	3 %
Åter remitterande myndighet	17	1 %
Totalt	427	24 %

*Inklusive Kunskapslyftet. Källa: Händeldatabasen

Tabell 4.4 visar de deltagare i den aktivare användningen som var avaktualiserade från Af den 10 juni. De fyra översta kategorierna (erhållet arbete, tidsbegränsad anställning, anställning hos samma arbetsgivare samt sysselsättning på Samhall), betyder att den arbetslöse erhållit arbete, sammanlagt *14 procent* av deltagarna hör till dessa grupper. Övriga har blivit avaktualiserade av känd eller okänd orsak, till utbildning eller åter till annan myndighet. Denna grupp utgör totalt 10 procent av de deltagare som avslutat den aktivare användningen.

Även en grupp deltagare som fortfarande är registrerade hos Af räknas, enligt AMS definition, till dem som är i arbete. Det gäller arbetslösa som har olika former av tidsbegränsade anställningar, erhållit deltidsarbete samt ett par handikappsåtgärder. De grupper som räknas till arbete är: deltidsarbetslösa, personer med tillfällig timanställning, tillfälligt arbete, ombytessökande, ombytessökande från Samhall samt offentligt skyddat arbete (OSA).

Tabell 4.5 nedan visar antal deltagare som avslutat aktivare användning som inte var avaktualiserade den 10 juni. De kursiverade fälten utgör den grupp som räknas till arbete. Enligt den definition AMS normalt använder sig av räknas även personer som erhåller individuellt anställningsstöd till kategorin erhållit arbete. Det är IFAU:s uppfattning att denna definition är mindre bra då dessa personer fortfarande är beroende av AMV för sitt uppehälle. Mot detta argument kan ställas att även OSA och lönebidrag är åtgärder där de arbetslösa är beroende av externa medel från AMV; då dessa båda åtgärder explicit är riktade mot arbetshandikappade kan det vara rimligt att, i likhet med AMS, räkna dessa till gruppen som erhållit arbete.

Tabell 4.5 Deltagare inskrivna i Händel 10 juni 1999 (Andel av deltagare som avslutat åtgärd, 1 809 personer)

Sökandekategori	Antal	Relativ frekvens
Arbetslös, platsförmedlingsservice	444	24,5 %
Arbetslös, vägledningsservice	191	10,6 %
Arbetslös, väntar på beslutad åtgärd	30	1,7 %
Övriga inskrivna vid Af *	71	4 %
Deltidsarbetslös	86	4,8 %
Tillfällig timanställning	99	5,5 %
Tillfälligt arbete	40	2 %
Ombytessökande Samhall	4	0,2 %
Ombytessökande	11	0,6 %
Offentligt skyddat arbete (OSA)	3	0,2 %
Lönebidrag	13	0,6 %
Individuellt anställningsstöd	37	2 %
Starta eget	23	1,3 %
Arbetslivsutveckling (ALU)	18	1 %
Arbetspraktik (APR)	92	5 %
Arbetsplatsintroduktion (API)	3	0,2 %
Offentligt tillfälligt arbete (OTA)	14	0,7 %
Resursarbete	23	1,3 %
Datortek	15	0,8 %
Arbetsmarknadsinstitutet (AMI)	10	0,6 %
Arbetsmarknadsutbildning	129	7 %
Nationella IT-programmet, SwIT	14	0,7 %
Särskild kategori / ej statistikförda	12	0,7 %
Totalt	1 382	76 %

*Övriga inskrivna är sökande på väg in eller ut från arbetsmarknaden, t ex värnpliktiga, studenter, pensionärer samt sökande ”som inte gått att finna någon ytterligare hjälp för”. Från 1 januari 1999 skall alla som har ersättning från arbetslöshetsförsäkringen finnas i gruppen arbetslösa, då de står till arbetsmarknadens förfogande. En stor grupp arbetslösa förs under 1999 från ’övriga inskrivna’ till arbetslösa. Källa: Händeldatabasen.

Då vi räknar samman avaktualiserade med arbete samt personer ur de sju grupperna ovan var 495 personer eller 27 procent (495/1 809) av deltagarna i arbete den 10 juni 1999.

Tabellen visar även att 37 procent av deltagarna var öppet arbetslösa (platsförmedlingsservice, vägledningsservice eller väntar på beslutad åtgärd). 21 procent var inskrivna i annan arbetsmarknadspolitisk åtgärd, främst arbetsmarknadsutbildning som omfattade 7 procent; men nästan lika många i de tre åtgärder som under 1999 blir en åtgärd: APR, ALU och API (6,2 procent).

4.4 Jämförelse med andra åtgärder, 1998

En åtgärds effektivitet kan diskuteras utifrån hur många som får jobb efter åtgärden. Andelen som får arbete efter avslutad åtgärd kan i sin tur bero på om de som deltar är mer eller mindre attraktiva på arbetsmarknaden.

I tabellen nedan ser vi andel i arbete 90 dagar efter avslutad åtgärd, samt andel deltagare från olika prioriterade grupper för tio arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Statistiken är hämtad från AMS årsrapport för 1998. Det bör påpekas att AMV alltid skall prioritera utsatta grupper på arbetsmarknaden då de anvisar arbetslösa till åtgärd, inte endast i fallet med den aktivare användningen. Till de utsatta grupperna räknas då utomnordiska medborgare, ungdomar mellan 18 och 24 år och arbetshandikappade. Målet är att deras andel av den totala åtgärdsvolymen (konjunkturberoende åtgärder) skall vara minst lika stor som deras andel av de arbetslösa. Det är även ett viktigt mål för AMV att minska långtidsarbetslösheten.³¹¹

Tabell 4.6 Andel av prioriterade grupper samt andel i arbete efter 90 dagar, 1998.

Typ av åtgärd	Ungdomar 20-24 år	Arbetshandikappade	Utomnordiska medborgare	Äldre, 55 +	I arbete 90 dagar efter åtgärd *
Starta eget-bidrag	7 %	8 %	11 %	5 %	71 %
Resursarbete	12 %	8 %	5 %	7 %	51 %
Arbetsplatsintroduktion	31 %	14 %	16 %	3 %	39 %
Utvecklingsgaranti för ungdomar (20-24 år)	100 %	3 %	6 %	0 %	32 %
Arbetsmarknadsutbildning	22 %	15 %	18 %	3 %	29 %
Ami -åtgärd	14 %	81 %	10 %	4 %	24 %
Aktivare användning av arbetslöshetsersättningen	15 %	13 %	16 %	7 %	23 %
Datortek	28 %	9 %	10 %	6 %	23 %
Arbetslivsutveckling (ALU)	8 %	15 %	7 %	10 %	20 %
Offentligt tillfälligt arbete	0 %	19 %	3 %	100 %	x

*Avaktualiserade med arbete (1-4) samt personer kvarstående på Af som deltidsarbetslösa, tillfällig timanställning, tillfälligt arbete, ombytessökande, ombytessökande från Samhall, lönebidragsanställda, offentligt skyddat arbete samt individuellt anställningsstöd. AMS redovisar inte statistik för andel i arbete för OTA, då åtgärdens syfte inte främst är att de arbetslösa skall gå vidare till arbete. Källor: AMS, Apra 1999:2.

Vid jämförelse med andra arbetsmarknadspolitiska åtgärder under 1998 ser vi i tabell 4.6 att den aktivare användningen prioriterat två grupper tämligen bra: utomnordiska medborgare och äldre. Endast arbetsmarknadsutbildning hade en högre andel utomnordiska medborgare än den aktivare användningen. När det gäller de äldre arbetslösa har OTA och ALU en större andel deltagare än den aktivare användningen. Med undantag av OTA som endast är riktat mot arbetslösa från 55 år är de äldres deltagande i åtgärder överlag mycket låg. I detta sammanhang får man anse att 7 procent är en relativt bra andel äldre i åtgärden. Vi såg även i tabell 4.1 att andelen äldre ökat under 1999 och uppgick till 11 procent vid mätningen i juni 1999. Andelen ungdomar och arbetshandikappade är betydligt lägre i förhållande till övriga åtgärder. Fyra andra åtgärder har en högre andel ungdomar och fem åtgärder en högre andel arbetshandikappade som deltagare

³¹¹ Se t ex AMV:s regleringsbrev för budgetåret 1999.

under 1998. Tidigare har vi sett att andelen ungdomar även sjunkit dramatiskt under 1999.

Andel med arbete 90 dagar efter avslutad åtgärd är högst hos de arbetslösa som fått starta eget-bidrag (vilka i stor utsträckning fortfarande driver sina företag).³¹² Därefter följer resursarbete och API, vilka båda är åtgärder som ligger nära ordinarie arbete hos arbetsgivare. Att resursarbete ligger högt kan delvis förklaras av att deltidsarbetslösa och tillfällig timanställning räknas in i arbete. Resursarbete äger företrädesvis rum inom vården där just deltid och tillfällig timanställning är vanliga. Med 23 procent i arbete 90 dagar efter avslutad åtgärd delar den aktivare användningen en sjundeplacering med datorteket. Endast ALU har ett sämre resultat för andel i arbete efter avslutad åtgärd. Det finns indikationer i AMS mätningar att andelen i arbete 90 dagar efter avslutad åtgärd ytterligare minskat under 1999, i augusti 1999 hade endast 19 procent av de som avslutat aktivare användning under året arbete 90 dagar efter avslutad åtgärd enligt AMS uppföljning.³¹³ Då vi ej kontrollerar för deltagarnas individkaraktäristiska bör det påpekas att denna jämförelse ej mäter effekten av de olika åtgärderna.

I AMS rapport ges ingen procentuell redovisning av andelen långtidsarbetslösa i de olika åtgärderna. AMS väljer istället att redovisa genomsnittlig väntetid innan åtgärd, vilket ger en uppfattning om hur länge deltagarna varit öppet arbetslösa innan åtgärd.

Tabell 4.7 Genomsnittlig tid i öppen arbetslöshet innan åtgärd, 1998

Åtgärd	Väntetid, dagar
Offentligt Tillfälligt Arbete (OTA)	185
Arbetslivsutveckling (ALU)	135
Aktivare användning av arbetslöshetsersättningen	120
Ami-åtgärd	107
Resursarbete	96
Starta eget-bidrag	95
Arbetsmarknadsutbildning	91
Datortek	90
Arbetsplatsintroduktion (API)	89

Källa: AMS, Apra 1999:2.

Som vi ser i tabell 4.7 var väntetiden innan deltagande i ett program i den aktiva användningen 120 dagar (motsvarande 17 veckor) under 1998. Endast ALU och OTA, två sistahandsåtgärder, hade längre tid i öppen arbetslöshet innan åtgärd. Det ger en indikation på att den aktivare användningen varit relativt bra på att fånga upp arbetslösa med en lång tid i öppen arbetslöshet.

³¹² AMS, Apra 1999:1, s 112.

³¹³ I statistiken är de fem försökslänen ej medräknade. AMS, 1999b.

4.5 Sammanfattning

Den aktivare användningen har lyckats förhållandevis bra med att prioritera tre av de fem grupper som enligt förordningen skall ges företräde in i åtgärden: utomnordiska medborgare, arbetshandikappade och äldre. Både utomnordiska medborgare och arbetshandikappade hade en något högre andel deltagare i den aktivare användningen än gruppernas andel av arbetslösa enligt AKU. Andelen äldre deltagare är lägre än de äldres andel arbetslösa enligt AKU men, som vi såg i tabell 4.6, är representationen relativt god i jämförelse med andra arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Andelen deltagare över 54 år har även stigit under 1999.

När det gäller ungdomar var gruppen relativt bra representerad i åtgärdens inledningsskede (1997/98) då ett par stora ungdomsprojekt genomfördes, men sjönk då åtgärden växte i omfattning. Detta gäller inte bara för andelen ungdomar; då vi jämför tabellerna 4.1 och 4.6 ser vi att även utomnordiska medborgare och arbetshandikappade minskat sin representation något då åtgärden växte i omfattning under 1999. Det är dock endast för ungdomar som deltagarandelen sjunkit under gruppens andel av samtliga arbetslösa enligt AKU. Det bör noteras att konjunkturuppgången bidragit till att ungdomsarbetslösheten sjunkit kraftigt under den aktuella perioden.

23 procent av samtliga deltagare i den aktivare användningen var långtidsarbetslösa då de gick in i åtgärden, vilket är fyra procentandelar under gruppens andel av de arbetslösa totalt. Då åtgärden var tänkt att särskilt prioritera de långtidsarbetslösa hade det varit önskvärt att en ännu större andel av deltagarna varit långtidsarbetslösa. Många av deltagarna har dock varit arbetslösa under en lång tid och gått mellan olika åtgärder och perioder av öppen arbetslöshet, s k långtidsinskrivna. En femtedel av deltagarna i den aktivare användningen kom direkt från andra arbetsmarknadspolitiska åtgärder, varav en stor grupp direkt från ALU. Det finns indikationer på att en grupp av de som kommer direkt från andra åtgärder i realiteten inte bytt projekt utan endast finansiering. Då deltagarna i den aktivare användningen direkt skrivs över i annan arbetsmarknadspolitisk åtgärd finns det en grupp som kvarstår i projektet men byter finansiering. Detta är särskilt vanligt mellan aktivare användning och ALU.

För 1998 gäller att 23 procent av deltagarna hade arbete 90 dagar efter avslutad åtgärd, och för 1999 är motsvarande siffra 19 procent, enligt AMS rapportering. Då projekten inom den aktivare användningen på många sätt liknar existerande åtgärder som ALU/APR och olika former av grundläggande utbildning är det inte förvånande att andelen i arbete efter åtgärden ligger nära ALU, lite drygt 20 procent. Då vi gör en ögonblicksbelysning av deltagarnas position på arbetsmarknaden den 10 juni 1999 finner vi att andelen i arbete har stigit till 27 procent, vilket är positivt. (Vi räknar då inte in kategorin individuellt anställningsstöd i arbete). En relativt stor del av deltagarna hade påbörjat olika former av utbildning. 37 procent var öppet arbetslösa.

IFAU har påpekat det förut, och påpekar igen: kvalitén på uppföljning och utvärdering står och faller med kvalitén i de data som ligger till grund för analysen.

Inom AMV pågår ett förändringsarbete för att byta ut Af 90 (som Händel bygger på) till ett mer användarvänligt system, bl. a med säkerhetskontroller för uppenbart felregistrerade datum. Detta är mycket positivt, då det kan leda till att registerkvaliteten förbättras. Det är dock inte bara hos datasystemet problemet ligger. I samtal med representanter på arbetsförmedlingar runt om i Sverige framkommer ibland ett genuint ointresse för registervård. Detta är möjligen klokt då man först och främst skall vara kundorienterade, men innebär att verksamheten inte kan följas upp och utvärderas på ett tillfredsställande sätt.

5 Inlåsnings- och undanträngning

IFAU har i uppdrag att föra en diskussion om den aktivare användningens eventuella inlåsnings- och undanträngningseffekter. Diskussionen förs utifrån en allmän utgångspunkt och bedömer inte enskilda projekt.

5.1 Inlåsnings-

5.1.1 Allmänt

Ett motiv för svensk arbetsmarknadspolitik är att underlätta matchningen mellan de arbetslösas utbud av arbetskraft med arbetsgivarnas efterfrågan av arbetskraft. Det är arbetsförmedlingens roll att administrera förmedlingsverksamheten och se till att vakanstiderna är korta.

Då arbetslösa går in i arbetsmarknadspolitiska åtgärder minskar deras effektiva utbud av arbetskraft, de blir mindre rörliga och man brukar tala om att de arbetslösa blir inlåsta i åtgärden. Som en konsekvens av det minskade arbetskraftsutbudet får arbetsgivarna svårigheter att tillsätta vakanser. Sambandet brukar illustreras av ett skift utåt av den s k Beveridgekurvan.³¹⁴ På längre sikt kan inlåsningsseffekterna motverkas av att den arbetslösa under åtgärden erhåller kunskaper och färdigheter som gör personen mer anställningsbar och därmed rörligare på arbetsmarknaden.

Nedan förs en diskussion utifrån den aktivare användningen av arbetslöshetsersättningens inlåsningsseffekter på kort och lång sikt.

5.1.2 Kortsiktiga inlåsningsseffekter

Matchningen mellan utbud och efterfrågan på arbetskraft är viktig för att arbetsmarknaden skall fungera effektivt. För att matcha efterfrågan bör arbetskraften vara flexibel: den ska ha rätt kompetens och finnas i de regioner där jobben finns.

³¹⁴ Se t ex Calmfors, 1996, s 8f.

De arbetsmarknadspolitiska åtgärderna har, som vi såg ovan, den oönskade bieffekten att de låser in de arbetslösa, inlåsningsen kan vara geografisk och yrkesmässig.

Geografisk inlåsningsen uppstår om möjligheten att delta i arbetsmarknadspolitiska åtgärder på hemorten minskar den geografiska rörligheten. Den arbetslöse väljer att stanna och delta i åtgärd istället för att flytta dit det råder brist på arbetskraft. Forskning kring den regionala rörligheten i Sverige påvisar t ex att arbetsmarknadsutbildning och beredskapsarbete medför kortsiktig geografisk inlåsningsen.³¹⁵ Även projekten inom den aktivare användningen kan medföra geografisk inlåsningsen.

Åtgärder kan även medföra att den arbetslöse blir inlåst i ett icke efterfrågat yrke. Möjligheten att delta i olika sysselsättningsskapande åtgärder (t ex ALU) innebär att den arbetslöse inte blir utförsäkrad från a-kassan och kan skjuta upp valet att påbörja omskolning till ett nytt efterfrågat yrke. Denna typ av inlåsningsen är mycket litet undersökt, en förklaring till detta kan vara brist på data eftersom Sverige saknar ett yrkesregister.³¹⁶ I den aktivare användningen motverkas detta av att flera av projekten innehåller mycket rådgivning, vägledning och arbetsprövning vilket kan förväntas bidra till ökad rörlighet mellan yrken. Olika amerikanska studier visar på mycket positiva effekter av s k jobbsökarklubbar med fördjupad vägledning.³¹⁷

Flera studier visar att de arbetslösa nästan upphör helt med att aktivt söka efter jobb under tiden i åtgärd.³¹⁸ Denna brist på sökaktivitet bidrar i hög grad till att de arbetslösa blir inlåsta i åtgärden. För att motverka att sök beteendet förändras kan projektarrangörerna genomföra olika jobbsökaraktiviteter. Projekten inom den aktivare användningen varierar från att vara helt inriktade på att få de arbetslösa att söka jobb på ett effektivt sätt, till att inte alls problematisera det förändrade sök beteendet. En handfull projektbeskrivningar tar upp aktiviteter av typen ”att samla de arbetslösa till informationsträffar där lediga arbeten presenteras”, eller ”att deltagarna kontinuerligt redovisar vilka arbeten de sökt under den senaste månaden”. I en handfull beslut har regeringen särskilt anmodat projektarrangörerna att motverka inlåsningsen genom olika jobbsökaraktiviteter.³¹⁹ Enligt IFAU:s uppfattning bör projektarrangörer och Af i högre utsträckning arbeta med att aktivera de arbetslösa till att söka arbete under tiden i åtgärd. Det är även beslutande myndigheters ansvar att peka på vikten bibehållen, eller ökad, sökaktivitet under åtgärd.

Slutligen kan åtgärdens längd på ha effekt på inlåsningsen. Ju kortare en åtgärd är, desto mindre risk för inlåsnings- (och undanträngnings) effekter av olika slag.³²⁰ Samtidigt måste man ta med i beräkningen att en längre tid i åtgärd kan

³¹⁵ Se t ex Edin, Heiborn & Nilsson 1998; Fredriksson, 1997.

³¹⁶ Ackum Agell, 1999.

³¹⁷ Se t ex Martin, 1998.

³¹⁸ Se t ex Ackum Agell, 1995.

³¹⁹ Detta finns t ex i regeringens bifall av projektet Fenix i Stockholms län och bifallet för ungdomsprojektet i Jönköping.

³²⁰ Calmfors, 1996, s 29.

förbättra deltagarnas anställningsbarhet och medföra andra positiva effekter.³²¹ Projekt inom den aktivare användningen skall särskilt vara inriktade mot grupper som har en svagare ställning på arbetsmarknaden. Då motivationen för arbete eller studier kan vara låg finns det argument för att projekttiden bör vara relativt lång för denna grupp. Det finns även skäl att tro att projekten blir långa då den aktivare användningen inte likt andra åtgärder har en tidsgräns på sex månader. I tabellen nedan ser vi genomsnittlig tid i åtgärd för nio arbetsmarknadspolitiska åtgärder under 1998.

Tabell 5.1 Genomsnittlig tid i åtgärd, 1998.

Typ av åtgärd	Antal dagar
Starta eget-bidrag	252
Offentligt tillfälligt arbete (OTA)	226
Resursarbete	139
Arbetslivsutveckling (ALU)	137
Arbetsmarknadsutbildning	126
Arbetsplatsintroduktion (API)	115
Ami-åtgärd	94
Datortek	78
Aktivare användning av arbetslöshetsersättningen	56 *

* Få observationer vilket innebär en underskattning av tid i åtgärd (mäter enligt AMS snarast tiden för dem som avslutat i förtid). Källa: AMS, APra 1999:2.

Tabellen visar att det inte finns några argument för att deltagare i den aktivare användningen är inlåsta under en längre tid i än andra åtgärder, tvärtom. Då endast ett begränsat antal arbetslösa avslutat projekt inom den aktivare användningen under 1998 skall dock de 56 dagarna i åtgärd ses mer som en indikation. Statistik som sträcker sig till 10 juni 1999 visar dock fortfarande kort tid i åtgärd: genomsnittlig tid i projekt var 70 dagar.³²² Lite drygt 60 procent av de arbetslösa hade varit inskrivna i högst 60 dagar (cirka 8 veckor).³²³

5.1.3 Inlåsning på längre sikt

På längre sikt kan inlåsningen motverkas av att de arbetslösa genom åtgärden når en högre anställningsbarhet samt att arbetskraftsutbudet upprätthålls. Vid hög arbetslöshet tenderar utbudet av arbetskraft att minska, detta kan delvis förklaras av att de arbetslösa upprepade gånger misslyckats att söka jobb och blir omotiverade (s k discouraged workers). Risken är störst för de grupper som har en svagare ställning på arbetsmarknaden t ex är på väg in respektive ut från arbetsmarknaden: ungdomar, äldre och utomnordiska medborgare; eller har varit arbetslösa

³²¹ Svensk forskning på arbetsmarknadsutbildning har dock inte funnit något samband mellan kurslängd på arbetsmarknadsutbildning och effekt på deltagarnas lön. Se t ex Axelsson, 1989, kapitel 11.

³²² AMS statistik, 1999:531.

³²³ Det är värt att notera att cirka 60 procent av de som avslutat den aktivare användningen fram till 10 juni varit inskrivna i Aha-projektet i Stockholms län, vilket pågick i åtta veckor.

under en lång tid. Det låga arbetskraftsutbudet bidrar till att matchningen mellan arbetslösa och arbetsgivare försvåras och arbetsgivarnas vakanstider förlängs. Den aktiva arbetsmarknadspolitiken kan underlätta matchningen genom en kombination av utbudspåverkande och efterfrågepåverkande åtgärder. Dessa har i sin tur olika effekt på den långsiktiga inlåsningen i åtgärd.

De utbudspåverkande åtgärderna syftar till att öka utbudet av arbetskraft, det finns tre huvudsakliga sätt att göra detta: för det första genom arbetsmarknadsutbildning så att de arbetslösas kompetens stämmer med arbetsgivarnas behov. För det andra kan den arbetslöse erbjudas olika former av praktik vilket gör att han eller hon bibehåller kontakt med arbetslivet, arbetsgivaren får samtidigt möjlighet att testa den arbetslöses arbetsförmåga. För det tredje kan en intensifierad förmedlingsservice bidra till att utbudet av arbetskraft blir större, genom att de arbetslösa får ett mer aktivt sökbeteende. Detta gäller särskilt för långtidsarbetslösa.

De efterfrågepåverkande åtgärderna skall vid lågkonjunkturer stabilisera arbetsmarknaden och öka efterfrågan på arbetskraft. Detta görs främst genom olika ekonomiska stimulanser till arbetsgivare. Exempel på sådana åtgärder är beredskapsarbete och olika former av lönesubventioner. Åtgärder kan även sättas in för att tidigarelägga rekryteringar eller för att senarelägga planerade uppsägningar hos en arbetsgivare.

Den aktivare användningen består helt av olika utbudsstimulerande åtgärder där de arbetslösa får utbildning, praktik och intensifierad förmedlingsservice med vägledning och jobbsökarkurser. På längre sikt bör denna form av arbetsmarknadsåtgärder leda till att arbetskraftsutbudet ökar samt att de arbetslösa genom sina nya kunskaper blir mer anställningsbara vilket motverkar åtgärdens kortsiktiga inlåsningseffekter.

5.1.4 Sammanfattning, inlåsning

Alla åtgärder som den arbetslöse deltar i medför inlåsning på kort sikt, så även den aktivare användningen. På längre sikt motverkas denna inlåsning av att de arbetslösa via åtgärd kan erhålla en högre anställningsbarhet, blir mer rörliga (yrkesmässigt och geografiskt) samt av att arbetskraftsutbudet upprätthålls.

Inlåsning torde inte vara något större problem för den aktivare användningen. På kort sikt motverkas inlåsningen av den korta projektperioden (jämfört med andra åtgärder) samt olika former av jobbsökaraktiviteter (om än inte i tillräcklig hög utsträckning). På längre sikt bidrar åtgärden till ökad rörligheten då projekten överlag är mycket individinriktade med fördjupad handledning och personliga handlingsplaner. Majoriteten av projekt är dessutom en blandning av flera utbudspåverkande åtgärder där praktik, utbildning och intensifierad arbetsförmedling varvas. Projekten är ofta inriktade mot svaga grupper vilka är potentiella 'discouraged workers' som söker arbete mindre intensivt; en åtgärd där de arbetslösa får mycket personlig rådgivning, och upprättar en handlingsplan, kan få dem att stanna kvar i arbetskraftsutbudet.

5.2 Undanträngning

5.2.1 Allmänt

Undanträngning handlar om i vilken mån staten via arbetsmarknadspolitiska åtgärder tränger undan reguljära arbetstillfällen. Man skiljer mellan direkt och indirekt undanträngning enligt nedan:

Direkt undanträngning

- En person som anställs med bidrag skulle anställts av arbetsgivaren även utan detta bidrag (s k dödviktsförlust).
- En arbetsgivare föredrar att anställa en person som berättigar till bidrag framför en person som inte gör det (s k substitutionseffekt).
- En arbetsgivare använder sig av bidragsberättigade arbetslösa i sin verksamhet och tränger därigenom bort arbeten vid andra företag (s k konkurrensnedvridning).

Indirekt undanträngning

- Indirekt undanträngning är all undanträngning som hänger samman med de arbetsmarknadspolitiska åtgärdernas effekter på lönebildningen. Två exempel på detta: i) om de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna minskar kostnaden av att vara arbetslös (t ex om inkomsterna i åtgärd är högre än inkomsten som öppet arbetslös) så har fackföreningarna inte samma incitament i löneförhandlingarna att hålla ner lönerna för att fler arbetslösa skall få arbete. ii) Genom att de arbetslösa är inlåsta i arbetsmarknadspolitiska åtgärder minskar utbudet på arbetskraft. Arbetsgivarna kan få svårare att tillsätta lediga platser, vilket driver upp lönerna. I båda fallen leder ökade lönekostnader till att arbetsgivarna inte utannonserar lika många vakanser.³²⁴ De indirekta undanträngningseffekterna tas inte upp till diskussion i rapporten.

Två olika metoder används för att mäta undanträngning: ekonometriska skattningar eller enkätstudier. En enkät är naturligtvis en mycket grov uppskattning av undanträngning där arbetsgivare och arbetslösa har incitament att ge olika svar. De arbetslösa värderar sina arbetsuppgifter högt, medan arbetsgivarna eventuellt vill visa att åtgärden inte missbrukas. Arbetsgivarna är samtidigt de som har kontroll på budgetrestriktion för att anställa personal, vilket kan ge deras uppgifter en större tyngd. De ekonometriska skattningarna kan vara känsliga för val av data, definition av variabler, skattningsmetod och modellspecifikation. Genom olika känslighetsanalyser kan man kontrollera hur robust resultatet är. Enkäter

³²⁴ Se t ex Calmfors & Forslund, 1991. I andra studier tyder resultaten på att arbetsmarknadspolitiska åtgärder inte har några lönehöjande effekter se t ex Edin, Heiborn & Nilsson 1998.

ger överlag en betydligt lägre uppskattning av åtgärders undanträngningseffekter än vad ekonometriska beräkningar gör.

Det kan vara intressant att nämna att arbetsförmedlaren, då han eller hon anvisar en arbetslös till åtgärd, alltid är skyldig att bedöma risken för undanträngning. Detta görs främst genom samråd med facket på den aktuella arbetsplatsen; i vilken omfattning detta verkligen görs är inte känt. En tumregel är att det hos en och samma arbetsgivare inte skall gå mer än en person i åtgärd på fem reguljärt anställda.³²⁵

Det har inom ramen för denna undersökning inte funnits tillfälle att genomföra ekonometriska beräkningar eller enkätundersökningar för att studera den aktivare användningens eventuella direkta undanträngningseffekter. Genom att jämföra projekten inom den aktivare användningen med liknande åtgärder där det finns undersökningar gjorda, kan vi dock få en uppskattning av vilka direkta undanträngningseffekter projekt inom den aktivare användningen har haft. Detta görs nedan.

5.2.2 Typ av åtgärder

Den aktivare användningen av arbetslöshetsersättningen är en blandning av olika åtgärder där ofta både praktik, utbildning och fördjupad yrkesrådgivning ingår. Tabellen nedan kategoriserar grovt de 50 projekt som genomförts inom ramen för den aktivare användningen. Projekten är uppdelade efter släktskap med ordinarie åtgärder.

Tabell 5.2 Genomförda projekt uppdelade efter släktskap med andra åtgärder

Typ av projekt	Antal projekt	Relativ frekvens	Ungefärligt antal beviljade deltagare
Blandning, ALU-liknande*	20	40 %	3 500
OTA /API	2	4 %	350
Personalpool /jobbrotation	5	10 %	100
Ami/Samhall	7	14 %	500
Utbildning	14	28 %	800
Övrigt	2	4 %	160
<i>Totalt</i>	<i>50</i>	<i>100 %</i>	<i>5 410</i>

* Minsta gemensamma nämnare för gruppen är en blandning av praktik och utbildning.

Vi ser i tabellen att en stor del av projekten kan kategoriseras som en ALU-liknande blandning. Även 'rena' ALU-projekt som bedrivits som ALU före eller efter den aktivare användningen räknas hit. Dessa projekt har även det högsta beviljade deltagarantalet. Tillsammans med OTA och API utgör åtgärder som medför subventionerad arbetskraft 44 procent av projekten inom den aktivare användningen. Personalpool och jobbrotation har ingen egentlig motsvarighet i

³²⁵ AMS, Ura 1998:8, s 5. Vidare skriver AMS i rapporten att det i praktiken är svårt för Af att finna tillräcklig information för att göra en bedömning om risker för undanträngning: "[D]agens ansträngda arbetsmarknadsläge samt hårda åtgärdsvolymkrav gör att man hellre tillstyrker än avslår."

ordinarie arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Tillsammans med projekten som liknar Ami och Samhall, utgör de en fjärdedel av de beviljade projekten, men en mindre andel av det beviljade deltagarantalet. Nästan tre av tio projekt har någon form av utbildning. Gruppen 'övrigt' innehåller två projekt som varit svåra att kategorisera, främst rör det sig om olika jobbsökaraktiviteter.

Nedan redovisas hur olika forskare resonerat kring undanträngningseffekter av åtgärder som projekten inom den aktivare användningen kan jämföras med.

*i) Arbetslivsutveckling (ALU)*³²⁶

Tanken med ALU var att ge den arbetslöse möjlighet till aktivitet och utveckling, stärka och bibehålla kontakten med arbetslivet samt förhindra utförsäkring från arbetslöshetsersättningen. ALU innebar främst praktik inom privat icke-vinstdrivande sektor, men kunde även vara inriktade på stöd och utveckling för deltagarna själva. ALU kunde även erhållas vid förberedelser för att starta eget företag. Åtgärden fick ej leda till konkurrenssnedvridning eller undanträngning – de arbetslösa skulle utföra sysslor som annars inte hade blivit genomförda. För att undvika inlåsning skulle det finnas möjligheter att söka arbete under tiden i åtgärd. Maximal tid i ALU var sex månader. ALU var en sistahandsåtgärd som skulle användas då inga andra lösningar fanns, i praktiken kom det att innebära att ALU sattes in först då en person riskerade utförsäkring.³²⁷ Arbetsmarknadsutbildning eller vuxenutbildning fick inte bedrivas med ALU. De arbetslösa fick under åtgärden utbildningsbidrag motsvarande sin arbetslöshetsersättning.

Forskare och utvärderare såväl inom som utanför AMV har varit tämligen ense om att ALU inneburit undanträngning av ordinarie arbetstillfällen. Statskontoret sammanfattar problemet genom att konstatera: *"Enligt vår – och flera länsarbetsnämnders – bedömning är det svårt att kombinera anvisning av gratis arbetskraft till ett företag med krav på att undanträngningseffekter ej skall uppstå"*.³²⁸ Genom enkätstudier och ekonomiska skattningar har forskare uppskattat undanträngning av ALU från 2 till 80 procent. Det innebär att om antalet deltagare i åtgärden ökar med 100 personer försvinner mellan 2 och 80 ordinarie arbetstillfällen. Olika mätningar av ALU:s undanträngning presenteras nedan.

AMS genomförde under 1998 en enkätundersökning där arbetslösa som avslutat ALU i januari 1998 fick besvara frågor som rörde undanträngning. Motsvarande frågor ställdes även till de arbetsgivare som haft ALU-deltagarna hos sig.³²⁹ Båda grupperna fick uppskatta vad som skulle ha hänt med den ALU-anställdes arbetsuppgifter om de inte den arbetslöse utfört dem. I tabellen nedan presenteras de arbetslösas och arbetsgivarnas svar.

³²⁶ Åtgärden upphörde från och med den 1 januari 1999. Åtgärder beslutade innan 19990101 får genomföras till och med 30 juni 1999. ALU ersätts med arbetspraktik (APR).

³²⁷ AMS, APra 1999:2.

³²⁸ Statskontoret, 1997.

³²⁹ Urvalsgruppen bestod av 700 personer och svarsfrekvensen var 74 procent. AMS, Ura 1998:8.

Tabell 5.3 Vad hade hänt med arbetsuppgifterna om inte du/personen anställdes med ALU?

Svarsalternativ	Arbetslösa	Arbetsgivare
Vi/arbetsgivaren hade anställt någon utan stöd	7 %	0 %
Vi/arbetsgivaren hade anlitat någon utomstående entreprenör eller annat företag	4 %	0 %
Summa 'undanträngning'	11 %	0 %
<i>Felmarginal</i>	(3) %	(1) %
Någon annan på arbetsplatsen hade utfört uppgifterna	26 %	21 %
Arbetsuppgifterna hade inte utförts	33 %	60 %
Vet ej /ej svar	30 %	18 %
<i>Totalt</i>	<i>100 %</i>	<i>100 %</i>

Källa: AMS, Ura 1998:8.

Vi ser i tabellen att 11 procent av de arbetslösa svarade att arbetsgivaren hade behövt anställa eller anlita annan personal om de inte haft den ALU-anställda. Inga arbetsgivare (0 procent) menade att man anställt eller anlitat någon annan. I rapporten skriver AMS att det finns skäl att tro att ALU haft en undanträngningseffekt som ligger under många andra "arbetsutvecklingsprojekt".³³⁰

I en ekonometrisk studie av undanträngningseffekter, gjord av Matz Dahlberg och Anders Forslund (1999), finner man betydligt större undanträngningseffekter än i enkäten. För åtgärdsgruppen API, akademiker- och invandrarpraktik, ALU, utbildningsvikariat samt ungdomsprogram skattas undanträngningen till 66 procent. Artikelförfattarna hyser stor tilltro till utfallet då man efter en rad känslighetsanalyser sett att resultaten är robusta.³³¹

Cirka 40 procent av projekten inom den aktivare användningen av arbetslöshetsersättningen har större eller mindre likheter med ALU – vissa har till och med bedrivits som ALU före eller efter den aktivare användningen. I de flesta fall är det dock inte frågan om 'rena' ALU-projekt utan handledning, praktik och utbildning varvas. Praktikens del av projektiden är (enligt projektbeskrivningarna) relativt kort, endast i enstaka fall är den över de fem – sex månader som var vanligt i ALU. Den aktivare användningen kan (genom kortare praktiktid och blandning med utbildning och rådgivning) antas innebära mindre undanträngning av ordinarie arbetstillfällen än renodlad ALU.

ii) Offentligt Tillfälligt Arbete (OTA)³³²

OTA var en arbetsmarknadspolitisk åtgärd för arbetslösa över 55 år som varit anmälda vid förmedlingen i mer än 24 månader. Syftet var att tillvarata de arbetslösas kompetens samtidigt som kvaliteten höjs inom den offentliga sektorn. Stat, kommun, landsting och Försäkringskassan kunde anordna OTA. Maximal tid i projektet var sex månader. Utöver ersättning från a-kassan erhöll den arbetslöse en premie på 45 kronor per dag. För att motverka undanträngning måste

³³⁰ AMS, Ura 1998:8, s 11.

³³¹ Dahlberg & Forslund.

³³² OTA fasas ut under 1999, endast personer som anvisats tidigare har möjlighet att anvisas till åtgärden under 1999.

arbetsgivare och fack vara överens om arbetsplatsens grundbemanning innan en arbetslös tas in med OTA.

Endast ett projekt inom den aktivare användningen ligger nära OTA. Det som skiljer detta projekt från OTA är att de arbetslösa inom den aktivare användningen haft längre tid i åtgärden (över 6 månader), inte fått något extra bidrag utöver a-kassan samt deltagit redan från 50 års ålder. Då rutiner för samråd med facket saknas kan det innebära att projektet inom den aktivare användningen möjligen har högre grad av undanträngning än OTA. Då projektets målgrupp är en prioriterad grupp kan det dock röra sig om en godtagbar undanträngning, där en svagare grupp ges särskilt stöd genom riktade åtgärder.

iii) Arbetsplatsintroduktion (API) ³³³

Arbetsplatsintroduktion var avsedd för arbetslösa över 20 år som behövde praktisera hos offentliga eller privata arbetsgivare för att få yrkesorientering, yrkespraktik eller yrkeserfarenhet som ökar möjligheterna till arbete. I normalfallet var tiden i åtgärd sex månader. Arbetsgivaren betalade ett finansieringsbidrag på 3000 kronor per deltagare och månad. Den arbetslöse erhöll utbildningsbidrag under åtgärden. I tabellen nedan presenteras åter resultat från AMS enkätundersökning om undanträngning av olika arbetsmarknadspolitiska åtgärder. ³³⁴

Tabell 5.4 Vad hade hänt med arbetsuppgifterna om inte personen anställdes med API?

Svarsalternativ	Arbetslösa	Arbetsgivare
Arbetsgivaren/ vi hade anställt någon utan stöd	14 %	6 %
Arbetsgivaren/ vi hade anlitat någon utomstående entreprenör eller annat företag	3 %	2 %
Summa 'undanträngning'	18 %	8 %
<i>Felmarginal</i>	<i>(4) %</i>	<i>(3) %</i>
Någon annan på arbetsplatsen hade utfört uppgifterna	43 %	54 %
Arbetsuppgifterna hade inte utförts	9 %	23 %
Vet ej /ej svar	30 %	15 %
Totalt	100 %	100 %

Källa: AMS, Ura 1998:8.

Vi ser i tabellen att skillnaden mellan de arbetslösa och arbetsgivarnas uppfattning om undanträngning är 10 procentenheter (lika stor skillnad som vid den tidigare frågan om ALU). 18 procent av de arbetslösa uppgav att arbetsgivaren hade behövt anställa eller anlita någon annan om de ej fått stöd; motsvarande siffra hos arbetsgivarna var 8 procent. Utifrån enkätsvaren är graden av undanträngning av ordinarie arbetstillfällen betydligt högre för API än ALU. Enkätsvaren närmar sig Dahlberg & Forslunds ekonometriska skattningar av undanträngning för gruppen åtgärder (66 procent), även om skillnaden fortfarande är betydande.

³³³ Åtgärden upphörde från och med den 1 januari 1999, projekt som beslutats innan detta datum får genomföras till och med 30 juni 1999. API ersätts med arbetspraktik (APR).

³³⁴ Urvalsgruppen bestod av 700 personer och svarsfrekvensen var 70 procent. AMS, Ura 1998:8.

Endast ett av projekten inom den aktivare användningen ligger relativt nära API. Skillnaden är att de arbetslösa själva erhåller ett bidrag på 3 500 kronor från arbetsgivaren, utöver a-kassan. En rad åtgärder har vidtagits i det aktuella projektet för att undvika undanträngning, men det finns ändå risk för att ordinarie arbetstillfällen försvinner. Å ena sidan röra sig om godtagbar undanträngning där en svagare grupp ges särskilt stöd genom riktade åtgärder. Å andra sidan är det tveksamt om ungdomar skall delta i denna form av åtgärder då denna grupp har lätt att få arbete i en uppgående konjunktur.

iv) Arbetsmarknadsinstitutet / Samhall

Ami är en åtgärd där verksamheten främst är inriktad på yrkesinriktad rehabilitering. Ami har särskilda resurser för arbetsprövning, fördjupad vägledning, individuella handlingsplaner och arbetspsykologisk verksamhet. Ami är organiserat på skilda sätt i länen, mer eller mindre fristående från Af.

Samhall räknas inte som en arbetsmarknadspolitisk åtgärd utan är ett statligt företag där arbetshandikappade som har svårt att få jobb hos andra arbetsgivare arbetar utifrån sina egna förutsättningar. Samhall får statligt stöd (s k merkostnadsersättning) för de speciella omkostnader företaget har.

Sju av projekten inom den aktivare användningen liknar åtgärder som vanligtvis drivs av Ami eller Samhall. Deltagare med speciella behov får personligt stöd och rådgivning, kombinerat med arbetsträning i någon form av skyddad miljö. Samtliga projekt är inriktade mot långtidsarbetslösa, långtidsinskrivna eller arbetslösa med särskilda problem. I ytterligare ett stort antal av projekten inom den aktivare användningen ingår delar av Ami-verksamhet på schemat.

Då de arbetslösa deltar i arbete på alternativa arbetsmarknader bör ingen undanträngning av ordinarie arbetstillfällen förekomma, *givet* att prissättningen för de varor och tjänster som produceras är strängt marknadsmässig så konkurrenssnedvridning undviks. Huruvida det är fallet kan IFAU inte ta ställning till i det enskilda fallet.

v) Jobbrotation / personalpool

Jobbrotation är idag ingen renodlad arbetsmarknadspolitisk åtgärd utan har prövats i olika arbetsmarknadspolitiska sammanhang. Jobbrotation innebär att en arbetslös går in och utför en anställds arbete då denne blir ledig t ex för vidareutbildning eller för att starta eget företag. Den arbetslöse deltar med bibehållen a-kassa och arbetsgivaren fortsätter att betala lön till den anställda. Den arbetslöse går in i vikariat som inte hade uppstått om möjligheten till jobbrotation inte funnits, vilket torde betyda att det inte sker någon högre grad av undanträngning. Två projekt med jobbrotation har bedrivits inom ramen för den aktivare användningen.

Fyra projekt inom den aktivare användningen är personalpooler där arbetslösa utgör en pool där arbetsgivarna kan kalla in vikarier med kort varsel. Vid vikariat erhåller de arbetslösa avtalsenlig lön. Främst är det vikarier inom kommun och landsting som organiserats på detta sätt. Då de arbetslösa inte vikarierar deltar de

t ex i utbildning och inskolning på aktuella arbetsplatser. Undanträngning av ordinarie arbetstillfällen kan t ex förekomma om arbetsgivarnas alternativ till denna personalpool hade varit att fastanställa extra personal som fått timvikariatet. Det är svårt att avgöra om detta varit fallet i de projekt med personalpooler som bedrivs inom den aktivare användningen. Givet att de arbetslösa inom den aktivare användningen inte utför ordinarie arbetsuppgifter vid introduktion på olika vårdinrättningar, är undanträngning troligen inte något större problem när det gäller personalpoolerna.

vi) Utbildning

Undanträngningen är av naturliga skäl ett större problem vid sysselsättningsskapande åtgärder än vid olika former av utbildning, då deltagarna i utbildning i normalfallet inte utför arbete. Dahlberg & Forslund finner i de ekonometriska skattningar av undanträngning ingen signifikant undanträngning av arbetsmarknadsutbildning.³³⁵ Samma slutsats bör även gälla för annan utbildning, t ex Kunskapslyftet.

Cirka 20 procent av projekten inom den aktivare användningen är *helt* inriktade på utbildning, från högstadie- till universitetsnivå. Någon form av utbildning ingår i drygt 50 procent av projekten, t ex Datortek eller kortare kurser kombinerat med handledning och arbetsprövning.

5.2.3 Sammanfattning, undanträngning

Då arbetslösa deltar i åtgärder som kan liknas vid subventionerad arbetskraft (t ex ALU, API och OTA), sker en direkt undanträngning av ordinarie arbetstillfällen. Uppfattningen om undanträngningens omfattning varierar dock mycket beroende på hur den mäts.

Som vi sett kan 44 procent av projekten inom den aktivare användningen liknats med åtgärder som, framförallt enligt de ekonometriska skattningarna, har en hög grad av direkt undanträngning. Dessa projekt är ofta omfattande och berör majoriteten (cirka 70 procent) av de arbetslösa deltagarna. Det finns dock en viktig skillnad mellan projekten inom den aktivare användningen och de ordinarie arbetsmarknadspolitiska åtgärder: praktikperioden är ofta kortare i den aktivare användningen och kombineras ofta med andra typer av åtgärder som utbildning eller rådgivning. Då utbildning inte har någon påvisbar undanträngning indikerar detta att den aktivare användningen överlag har en lägre grad av undanträngning än åtgärder som ALU, API och OTA. Övriga åtgärder som projekten inom den aktivare användningen har jämföras med (Ami, Samhall, jobbtrotation och personalpool) torde inte medföra någon större undanträngning av ordinarie arbetstillfällen, givet att man följer vissa uppställda ramar.

³³⁵ Dahlberg & Forslund, 1999.

6 Sammanfattning och avslutande kommentarer

Den aktivare användningen har pågått under drygt två år och har ännu inte avslutats. Det innebär att det uppdrag IFAU fått från regeringen inte kan utföras fullt ut; andelen i arbete efter åtgärden är t ex svårt att uttala sig om då alla deltagare inte avslutat åtgärden.

Regeringen, AMS och de fem försökslänerna Dalarnas-, Gävleborgs-, Jämtlands- Skåne och Värmlands län har bifallit totalt 62 projekt för cirka 6 300 deltagare. Av dessa har 50 projekt genomförts. De tre skilda beslutsnivåerna har medfört att ingen aktör har full blick över åtgärden. Ur likabehandlingsperspektivet är ytterligare ett problem med de skilda beslutsnivåerna att en typ av projekt som blivit avvisade på en nivå kan beviljas på en annan (lokal) nivå. IFAU:s uppfattning är att likabehandling och helhetssyn hade underlättats om ansvaret från början delegerats från regeringen till AMS. Åtgärden hade troligen även fått en snabbare start då AMS har rutiner för att besluta och följa upp i liknande ärenden. Den långa beredningstiden av regeringens beslut på Arbetsmarknadsdepartementet, följt av en relativt kort genomförandeperiod där arbetsmarknadens aktörer inte haft någon längre startsträcka för att arbeta fram och förankra genomtänkta projekt, har bidragit till att åtgärden inte blivit större i omfattning.

I rapporten presenteras de 50 genomförda projekten utifrån målgrupp: projekt riktade mot långtidsarbetslösa, utomnordiska medborgare, arbetslösa över 50 år, ungdomar samt arbetshandikappade. De projekt som inte är explicit riktade mot någon av de prioriterade grupperna faller under rubriken 'allmänt mot arbetslösa'. Inget projekt är direkt riktat mot arbetshandikappade. I försökslänerna är endast 39 procent av projekten inriktade mot de prioriterade grupperna, motsvarande siffra för projekt bifallna av regeringen är 67 procent och AMS 69 procent.

En rad materialproblem uppmärksammas i rapporten, såväl kvalitativa som kvantitativa. När det gäller projektarrangörernas ansökningar och projektbeskrivningar har dokumentationen brustit. Det är av vikt både innan, under och efter projektet att projektbeskrivningarna innehåller en klar och tydlig målformulering, redovisning av budget, antal deltagare och tidsplan. Då det rör den aktivare användningen bör även en diskussion föras om hur projekten skiljer sig från ordinarie verksamhet, samt hur man skall motverka inlåsning och undanträngning. Rutinerna för uppföljning och utvärdering av verksamheten bör utarbetas innan ett projekt startar och finnas presenterade i projektbeskrivningen. De projektbeskrivningar IFAU tagit del av uppvisar en stor variation, från att 100 procent redovisar projektägare och någon form av mål och syfte med projektet, till att mindre än 25 procent redovisar varför inte ordinarie åtgärd kunnat användas istället för den aktivare användningen, vilka kvantitativa mål som finns med deltagarna (22 procent) samt hur man skall undvika undanträngning och inlåsning i projektet (16 procent). I såväl skriftlig som muntlig rapportering från projekten kan det vara ett problem att framställningen vinklas (s k tendens) då projektarrangörerna i många fall följer upp sig själva. Det ligger en uppenbar risk för

snedvridning av materialet då aktörerna utvärderar sig själva och deras rapporter sedan ligger till grund för vidare uppföljning. Då den aktivare användningen av arbetslöshetsersättningen avslutas först den 30 september 1999 har det inte varit möjligt för IFAU att inom ramen för denna rapport ta del av och sammanställa projektens samtliga del- och slutrapporter. Med utgångspunkt från det material som kommit in kan konstateras att kvalitén skiftar i rapporteringen och att regeringen och AMS vid flera tillfällen fått begära in kompletterande information från arrangörerna. Det har även konstaterats i rapporten att det finns skillnader på vilka uppgifter regeringen och AMS respektive Lan i de olika försökslänen krävt in.

De kvantitativa problemen kommer av kvalitén på datamaterialet. För att följa upp en åtgärd är det, naturligtvis, viktigt att registerkvalitén är god, t ex att de arbetslösa är registrerade i korrekt sökandekategori. Detta har successivt förbättrats under projektets gång men det finns flera exempel på att arbetslösa blivit registrerade som deltagare i andra arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Orsaken till felkodningen har vid några tillfällen varit felaktig information från Af-chef eller länsarbetsnämnd, vilket är olyckligt.

Den 10 juni 1999 hade 27 procent av deltagarna någon form av arbete, (inklusive handikappåtgärder), cirka 37 procent var öppet arbetslösa. För 1998 var andel i arbete enligt AMS mätningar 23 procent efter 90 dagar och under första halvåret 1999 19 procent. Andelen i arbete efter åtgärden skall ses mot bakgrund av de prioriterade gruppernas deltagande. Den aktivare användningen har lyckats relativt bra med att fånga upp utomnordiska medborgare och arbetshandikappade samt i någon mån äldre, medan andelen ungdomar varit lägre i jämfört med andra åtgärder samt deras andel av de öppet arbetslösa.

IFAU har i uppdrag att diskutera om den aktivare användningen innebär några inlåsnings- och undanträngningseffekter. Utifrån en allmän diskussion om inlåsningskonstateras att alla projekt kan innebära inlåsnings på kort sikt (geografisk och/eller yrkesmässig). På längre sikt kan inlåsnings motverkas av att den arbetslösa kan erhålla en högre anställningsbarhet, bli mer rörlig samt genom att arbetskraftsutbudet upprätthålls. Projekten inom den aktivare användningen är en blandning av olika utbudsstimulerande åtgärder där individuell vägledning ges mycket plats. Med lite längre tidshorisont bör projekten inte innebära någon större grad av inlåsnings då en stor del av deltagarna är från svagare grupper som eventuellt har slutat att aktivt söka arbete (s k discouraged workers) och som genom att delta i projekten kan få en ny start. Då arbetslösa deltar i åtgärder som kan liknas vid subventionerad arbetskraft av typen Arbetslivsutveckling (ALU) eller Arbetsplatsintroduktion (API) sker en direkt undanträngning av ordinarie arbetstillfällen. Enligt Dahlberg & Forslund (1999) uppgår undanträngningen av denna typ av åtgärder till cirka 66 procent. Projekten inom den aktivare användningen är dock sällan renodlad subventionerad arbetskraft utan kombineras ofta med utbildning och rådgivning. Utbildning har i sin tur ingen påvisbar undanträngning på ordinarie arbeten enligt Dahlberg & Forslund (1999). Praktiken är dessutom i de flesta fall kortare än i ALU och API. Vi kan därför dra slutsatsen

att den aktivare användningen, tack vare den höga graden av utbildning och vägledning kombinerat med korta praktikperioder, troligen har en lägre grad av undanträngning än vad många ordinarie åtgärder har.

I rapporten har en rad nyckelord utkristalliserats, genom att flera aktörer lyft fram dem, de mest framträdande är *helhetssyn* och *flexibilitet*. I flera sammanhang påpekar projektarrangörerna att det är viktigt med en helhetssyn på de arbetslösa; att flera myndigheter samarbetar för att undvika rundgång samt att Af tar ett helhetsgrepp, t ex genom att en handledare arbetar nära den arbetslöse under en längre tid. I flera av projekten går den arbetslöse i en kedja av åtgärder med bibehållen arbetslöshetsersättning. Af har inte behövt administrera den arbetslöses byte av finansiering då han eller hon skiftat åtgärder, vilket underlättat Af:s arbete. Dessutom har det varit en trygghet för de arbetslösa som inte riskerat uppehåll i finansiering mellan olika åtgärder. Det har även varit möjligt för de arbetslösa att delta i reguljär utbildning på Komvux eller högskola. Den stora flexibiliteten som den aktivare användningen inneburit har även sina nackdelar. Beslutsinstanserna har tolkat regelverket delvis på olika sätt vilket medfört brister i likabehandlingen och givit den aktivare användningen en air av oförutsägbarhet. Stringens har bitvis saknats.

Då man ser till de projekt som bedrivits inom den aktivare användningen är det inte främst de nya idéerna som är framträdande utan hur man använt åtgärden för att på ett flexibelt sätt finansiera de arbetslösa då de växlar mellan arbetslöshet, åtgärder och olika former av timanställningar och vikariat. Kanske är det den främsta lärdomen man på central nivå kan dra av den aktivare användningen.

Referenslista

Ackum Agell, Susanne, (1996), Arbetslösas sökaktivitet i Sverige, Expertbilaga till Arbetsmarknadspolitiska kommittén SOU 1996:34.

Ackum Agell, Susanne, (1999), Vad vet vi om arbetsmarknadspolitikens effekter?, Stencilserie 1999:4, Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering, Uppsala.

Alvesta kommun, (1997), Ansökan om projekt för aktivare användning av arbetslöshetsförsäringen, 19970901, Arbetsmarknadsdepartementet diarienummer A97/2953/A.

Alvesta kommun, (1999), Slutrapport projekt för aktivare användning av arbetslöshetsförsäringen, 19990122, Arbetsmarknadsdepartementet diarienummer A98/1898/A.

AMS, (1998), Beslut om ansökan om aktivare användning av arbetslöshetsersättningen, 19980720, Diarienummer AP 98-4826-20, ärendenummer 13. (Nacka)

AMS, (1998), Beslut om ansökan om aktivare användning av arbetslöshetsersättningen, 19980720b, Diarienummer AP 98-4826-20, ärendenummer 16. (Huddinge)

AMS, (1998), Beslut om ansökan om aktivare användning av arbetslöshetsersättningen, 19980724, Diarienummer AP 98-4826-20, ärendenummer 18. (Nora kommun)

AMS, (1998), Beslut om ansökan om aktivare användning av arbetslöshetsersättningen, 19980805, Diarienummer AP 98-4826-20, ärendenummer 20. (Omstart)

AMS, (1998), Beslut om ansökan om aktivare användning av arbetslöshetsersättningen, 19980805b, Diarienummer AP 98-4826-20, ärendenummer 19. (LO-facken Norrbotten)

AMS, (1998), Beslut om ansökan om aktivare användning av arbetslöshetsersättningen, 19980810, Diarienummer AP 98-4826-20, ärendenummer 22. (Samhall Linköping)

AMS, (1998), Beslut om ansökan om aktivare användning av arbetslöshetsersättningen, 19980810b, Diarienummer AP 98-4826-20, ärendenummer 21. (Lerumsaktiviteten)

AMS, (1998), Beslut om ansökan om aktivare användning av arbetslöshetsersättningen, 19980903, Diarienummer AP 98-4826-20, ärendenummer 28. (Samhall Timrå)

AMS, (1998), Beslut om ansökan om aktivare användning av arbetslöshetsersättningen, 19981020a, Diarienummer AP 98-4826-20, ärendenummer 29. (Samhall Lycksele)

AMS, (1998), Beslut om ansökan om aktivare användning av arbetslöshetsersättningen, 19981020b, Diarienummer AP 98-4826-20, ärendenummer 30. (Lan Sth, Aha)

AMS, (1998), Beslut om ansökan om aktivare användning av arbetslöshetsersättningen, 19981119, Diarienummer AP 98-4826-20, ärendenummer 33. (Af Mjölby)

AMS, (1998), Beslut om ansökan om aktivare användning av arbetslöshetsersättningen, 19981209, Diarienummer AP 98-4826-20, ärendenummer 34. (Landstinget Västernorrland)

AMS, (1998), Beslut om ansökan om aktivare användning av arbetslöshetsersättningen, 19981210, Diarienummer AP 98-4826-20, ärendenummer 32. (Lan Norrbotten, Gällivare)

AMS, (1998), Beslut om ansökan om aktivare användning av arbetslöshetsersättningen, 19981230a, Diarienummer AP 98-4826-20, ärendenummer 9905. (SACO - kaospilot)

AMS, (1998), Beslut om ansökan om aktivare användning av arbetslöshetsersättningen, 19981230b, Diarienummer AP 98-4826-20, ärendenummer 9906. (Af Uppsala)

AMS, (1998), Beslut om ansökan om aktivare användning av arbetslöshetsersättningen, 19981230c, Diarienummer AP 98-4826-20, ärendenummer 9914. (Vänersborg)

AMS, (1998), Beslut om ansökan om aktivare användning av arbetslöshetsersättningen, 19981230d, Diarienummer AP 98-4826-20, ärendenummer 9912. (Labora 2000)

AMS, (1998), Beslut om ansökan om aktivare användning av arbetslöshetsersättningen, 19981230e, Diarienummer AP 98-4826-20, ärendenummer 9901 (Arbetsutvecklare/Viplan)

AMS, (1998), Beslut om ansökan om aktivare användning av arbetslöshetsersättningen, 19981230f, Diarienummer AP 98-4826-20, ärendenummer 9919. (Omstart Kungsbacka)

AMS, (1998), Beslut om ansökan om aktivare användning av arbetslöshetsersättningen, 19981230g, Diarienummer AP 98-4826-20, ärendenummer 9915. (KLARA)

AMS, (1998), Beslut om ansökan om aktivare användning av arbetslöshetsersättningen, 19981230h, Diarienummer AP 98-4826-20, ärendenummer 9902. (Samhall Linköping)

AMS, (1998), Beslut om ansökan om aktivare användning av arbetslöshetsersättningen, 19981230i, Diarienummer AP 98-4826-20, ärendenummer 9903. (Samhall Timrå)

AMS, (1998), Beslut om ansökan om aktivare användning av arbetslöshetsersättningen, 19981230j, Diarienummer AP 98-4826-20, ärendenummer 9908. (Mjölby kommun)

AMS, (1998), Beslut om ansökan om aktivare användning av arbetslöshetsersättningen, 19981230k, Diarienummer AP 98-4826-20, ärendenummer 9910. (Lan Sth, FENIX)

AMS, (1998), Beslut om ansökan om aktivare användning av arbetslöshetsersättningen, 19981230l, Diarienummer AP 98-4826-20, ärendenummer 9920. (Nässjö kommun)

AMS, (1998), Beslut om ansökan om aktivare användning av arbetslöshetsersättningen, 19981230m, Diarienummer AP 98-4826-20, ärendenummer 9911. (Vara)

AMS, (1998), Beslut om ansökan om aktivare användning av arbetslöshetsersättningen, 19981230n, Diarienummer AP 98-4826-20, ärendenummer 9904. (Samhall Lycksele)

AMS, (1998), Beslut om ansökan om aktivare användning av arbetslöshetsersättningen, 19981230o, Diarienummer AP 98-4826-20, ärendenummer 9913. (Stenungssund)

AMS, (Ura 1998:8), Undanträngningseffekter av arbetsmarknadspolitiska åtgärder.

AMS, (APra 1999:2), Arbetsmarknadspolitiska åtgärder, Årsrapport 1998.

AMS, (Uin 1999:3), Definitioner inom AMV:s statistik,.

AMS, (1999a), Förnya arbetsmarknadspolitiken, Mål 3 & Employment - en kvalitativ studie av projekt, broschyr.

AMS, (1999b), Återrapportering 4b om aktivare användning av arbetslöshetsersättningen enligt regeringens regleringsbrev bå 1999. Enheten för arbetsmarknadsprogram, 19990211.

AMS, (1999c), Återrapportering 4b om aktivare användning av arbetslöshetsersättningen enligt regeringens regleringsbrev för 1999. Enheten för arbetsmarknadsprogram, 19990816.

Andersson, Marianne, (1999), Personalsekreterare på Nora kommun, samtal, 19990609.

Andersson, Ingvar, (1999), Arbetsförmedlingen Växjö, möte 19990322.

Arbetsförmedlingen Bollnäs, (1998), Ansökan om aktivare användning av arbetslöshetsersättningen, 19981223, Lan Dalarna diarienummer 2100-0679/98

Arbetsförmedlingen Edsbyn, (1999), Ansökan om friare användning av A-kassan, 19990104, Lan Gävleborg diarienummer 299-2100-0002/99.

Arbetsförmedlingen Huddinge, (1997), Ansökan om att anordna försöksverksamhet, 19971212, Arbetsmarknadsdepartementet diarienummer A97/4053/A.

Arbetsförmedlingen Huddinge, (1998), Komplettering av ansökan om att anordna försöksverksamhet, 19980714, AMS diarienummer AP98-4826-20, ärendenummer 16.

Arbetsförmedlingen Kalix, (1997), Ansökan om aktivare användning av arbetslöshetsersättningen, 19971104, Arbetsmarknadsdepartementet diarienummer A97/3636/A..

Arbetsförmedlingen Kalix, (1998), Delrapport, aktivare användning av arbetslöshetsersättningen 19980625, Arbetsmarknadsdepartementet diarienummer A98/1906/A.

Arbetsförmedlingen Kalix, (1999), Slutrapport, aktivare användning av arbetslöshetsersättningen 19990120, Arbetsmarknadsdepartementet diarienummer A98/1906/A.

Arbetsförmedlingen Kalix, (1999), Tillägg och förtydligande till slutrapport, aktivare användning av arbetslöshetsersättningen, 19990315, Arbetsmarknadsdepartementet diarienummer A98/1906/A.

Arbetsförmedlingen Kristianstad, (1998), Framtidspiloterna i Kristianstad - projektbeskrivning, 1998.

Arbetsförmedlingen Kungsbacka, (1999), Rapport till AMS, 19990208.

Arbetsförmedlingen Kungsbacka, (1999), Slutrapport projekt 'Omstart', 19990426, Näringsdepartementet diarienummer N1999/8170/A

Arbetsförmedlingen Lerum och Lerumsaktiviteten, (1998), Ansökan om friare användning av medel för arbetslöshetsunderstöd, 19980306, Arbetsmarknadsdepartementets diarienummer A98/752/A.

Arbetsförmedlingen Lerum och Lerumsaktiviteten, (1998), Ansökan om otraditionell användning av A-kassemedel, 19980806, AMS diarienummer AP 98-4826-20, ärendenummer 9921.

Arbetsförmedlingen Linköping, (1998), Ansökan om försöksverksamhet med användning av medel för arbetslöshetsersättningen på ett mer aktivt sätt, 19981504, Arbetsmarknadsdepartementet diarienummer A98/1576A.

Arbetsförmedlingen / Arbetsförmedlingsnämnden Linköping, (1998), Ansökan om förlängning och utökning av projekt för effektivare användning av arbetslöshetsersättningen, 19981210, AMS diarienummer AP 98-4826-20, ärendenummer 9902.

Arbetsförmedlingen Ljusdal, (1998), Ansökan aktivare användning av arbetslöshetsersättningen.

Arbetsförmedlingen Lycksele, (1999), Rapport aktivare användning av arbetslöshetsersättningen, 19990212, AMS diarienummer AP 98-4826-20, ärendenummer 29.

Arbetsförmedlingen Lycksele, (1999), Slutrapport aktivare användning av arbetslöshetsersättningen, 19990713, AMS diarienummer AP 98-4826-20, ärendenummer 29.

Arbetsförmedlingen Mjölby, (1998), Ansökan om försöksverksamhet rörande 'aktivare användning av arbetslöshetsersättningen, 19981110, AMS diarienummer: AP 98-4826-20, ärendenummer 9908.

Arbetsförmedlingen Mjölby, (1998), Ansökan om försöksverksamhet rörande 'aktivare användning av arbetslöshetsersättningen – komplettering, 19981211, AMS diarienummer AP 98-4826-20, ärendenummer 9908.

Arbetsförmedlingen Mora, (1998), Projektansökan aktivare användning av arbetslöshetsersättningen, 19980827, Lan Dalarna diarienummer W98/0462-3.21. (Studiefinansiering Mora)

Arbetsförmedlingen Nacka, (1998), Ansökan om tillstånd för Alternativ Användning av Akassan samt projektbeskrivning, 19980122, Arbetsmarknadsdepartementet diarienummer A98/195/A. (invandrare, jobbsökarprojekt)

Arbetsförmedlingen Nacka, (1999), Slutrapportering av aktivare användning av arbetslöshetsersättning 19990131, AMS diarienummer AP 98-4826-20, ärendenummer 13.

Arbetsförmedlingen Nora, (1999), Rapportering aktivare användning av arbetslöshetsersättningen, ej daterat.

Arbetsförmedlingen Nordanstig, (1998), Ansökan om en aktivare användning av arbetslöshetsersättningen, 19981215, Lan Gävleborg diarienummer 213-2100-0655/98.

Arbetsförmedlingen Nässjö, (1998), Ansökan om aktivare användning av arbetslöshetsersättningen 19980218.

Arbetsförmedlingen Nässjö, (1999), Redovisning av projektet, aktivare användning av arbetslöshetsersättningen, 19990804, AMS diarienummer AP 98-4826-20, ärendenummer 9920.

Arbetsförmedlingen Orsa, (1998), Projektbeskrivning marknadsprojekt Orsa, 19981126. Lan Dalarna diarienummer W98/0699-8.29. (marknadsprojekt Orsa)

Arbetsförmedlingen Osby, (1998), Projektbeskrivning för Vinden, 19981005, Lan Skåne diarienummer M.1271.8/98.

Arbetsförmedlingen Osby, (1998), Ansökan om aktivare användning av A-kassan, 19981123, Lan diarienummer M1271.75/98. (Vinden)

Arbetsförmedlingen Osby, (1998), Ansökan om aktivare användning av A-kassan, 19981217, Lan Skåne diarienummer M 8.6-1158/98. (Manöver)

Arbetsförmedlingen Refugen Malmö, (1998), Anhållande om ianspråktagande av åtgärden aktivare användning av arbetslöshetsersättningen inom frilänsförsöket, 19981130. (Refugen)

Arbetsförmedlingen Staffanstorps, (1999), Rapport, projekt Hållplatsen, 19990915, IFAU diarienummer 14/99.

Arbetsförmedlingen Uppsala City, (1999), Delrapport avseende projekt för Aktivare användning av arbetslöshetsförsäkring, 19990701, AMS diarienummer AP 98-4826-20, ärendenummer 9906.

Arbetsförmedlingen Vansbro, (1998), Ansökan om att projekt Moroten kan erhålla finansiering, 19980911, Lan Dalarna Diarienummer W98/0486-8.29.

Arbetsförmedlingen Växjö, (1999), Aktivare användning av arbetslöshetsersättningen, slutrapport (för 1998), 19990125, Näringsdepartementet diarienummer N1999/3893/A.

Arbetsförmedlingen Växjö, (1999), Aktivare användning av arbetslöshetsersättningen, komplettering av slutrapport, 19990310, Näringsdepartementet diarienummer N1999/3893/A.

Arbetsförmedlingen Växjö, (1999), Aktivare användning av arbetslöshetsersättningen, slutrapport, 19990618, Näringsdepartementet diarienummer N1999/3893/A.

Arbetsförmedlingen Älvdalen, (1998), Förslag till a-kasseprojekt, 19980827. Lan Dalarna diarienummer W98/0620-8.29.

Arbetsförmedlingen Älvdalen, (1998), Slutrapport Um Wilir, 19981230, Lan Dalarna diarienummer W98/0620-8.29.

Arbetsförmedlingsnämnden Gagnef kommun, (1998), Ansökan om fyra a-kasse projekt, 1998, Lan Dalarna diarienummer W98/0605. (Gagnef: byaradio, pool för 50+, datasupport, informationscentrum)

Arbetsförmedlingsnämnden Jönköpings kommun m fl, (1997), "Jönköpings verkstadsindustri-ers särskilda ungdomsprogram", ansökan, 19970701, diarienummer A97/2391/A.

Arbetsförmedlingsnämnden Jönköpings kommun och Sveriges verkstadsindustrier, (1997), Minnesanteckningar möte 19971125.

Arbetsförmedlingsnämnden Jönköpings kommun och Sveriges verkstadsindustrier, (1998), Överenskommelse, Jönköpingsmodellen, 19980114.

Arbetsförmedlingsnämnden Jönköpings kommun och Sveriges verkstadsindustrier, (1998) Delrapport trainee – Jönköpingsmodellen, 19980408, Arbetsmarknadsdepartementet diarienummer A98/1242/A.

Arbetsförmedlingsnämnden Jönköpings kommun och Sveriges verkstadsindustrier, (1998) Reviderad delrapport trainee –Jönköpingsmodellen, 19980629, Arbetsmarknadsdepartementet diarienummer A98/1242/A.

Arbetsförmedlingsnämnden Jönköpings kommun och Sveriges verkstadsindustrier, (1999) Slutrapport trainee –Jönköpingsmodellen, 19990121, Näringsdepartementet diarienummer N1999/3857/A.

Arbetsförmedlingsnämnden Jönköpings kommun och Sveriges verkstadsindustrier, (1999) Komplettering slutrapport trainee –Jönköpingsmodellen, 19990322, Näringsdepartementet diarienummer N1999/3857/A.

Arbetsförmedlingsnämnden Lysekil kommun, (1997), Hemställan om försöksverksamhet för att använda medel för arbetslöshetsersättningen på ett mer aktivt sätt, 19971223, Arbetsmarknadsdepartementet diarienummer A97/4102/A.

Arbetsförmedlingsnämnden Nyköping kommun, (1997), Ansökan 'Samverkan i utbildning', 19970408, Arbetsmarknadsdepartementet diarienummer A97/2322/A samt A97/3124/A.

Arbetsförmedlingsnämnden Uppsala kommun, (1998), Ansökan om att få använda medel för arbetslöshetsersättningen på ett mer aktivt sätt, 19981205, AMS diarienummer AP 98-4826-20, ärendenummer 9906.

Arbetsförmedlingsnämnden Växjö kommun, (1997), Ansökan enligt erbjudande om försöksverksamhet för att aktivera arbetslöshetsersättningen, 19971114, Arbetsmarknadsdepartementet diarienummer A97/3717/A.

Axelsson, Roger, (1989), *Svensk arbetsmarknadsutbildning, en kvantitativ analys av dess effekter*, Umeå Economic Studies No 197, Umeå universitet.

Bartholdson, Maria, (1999), Staben Länsarbetsnämnden i Stockholms län, samtal 19990809.

Björklund, Anders, Edin, Per-Anders, Holmlund, Bertil, Wadensjö, Eskil, (1996), Arbetsmarknaden, SNS Förlag, Stockholm

Borlänge kommun, (1998), Ansökan om projektbidrag inom ramen för de sk frilänspengarna, 19980922, Lan Dalarna Diarienummer: W98/0517.

Borlänge kommun, (1999), Delrapport av projektet "Förebyggande samordnad gängbearbetning" 19990914. IFAU Diarienummer 14/99.

Calmfors, Lars, (1996), Den aktiva arbetsmarknadspolitiken och sysselsättningen – en teoretisk referensram, Expertbilaga till Arbetsmarknadspolitiska kommittén SOU 1996:34.

Calmfors, Lars & Forslund, Anders, (1991), Real-Wage Determination and Labour Market Policies: The Swedish Experience, *Economic Journal*, vol 101.

Dahlberg, Johan, (1999), Agenda 21-samordare Gnesta kommun, samtal 19990610.

Edin, PA, Heiborn Mari & Nilsson C, (1998), "Interregional Migration in Sweden" i Marie Heiborns Essays on Demographic Factors and Housing Markets, *Economic Studies* 40, Nationalekonomiska institutionen, Uppsala universitet.

Egidius, Birgitta, (1999), Arbetsförmedlingschef Mjölby, samtal 19990813.

Elvira kunskapsutveckling, (1998), Ansökan om projektmedel för projektet ”enastående ensamma mammor”, 19980217, Arbetsmarknadsdepartementets diarienummer A98/505/A.

Engström, Lisa, (1999), Arbetsförmedlingschef Kalix, samtal 19990614.

Eriksson, Leif, (1999), Arbetsförmedlingen Älvdalen, samtal 19990628.

Fenger-Krog, Gabriella, (1999), Arbetsförmedlingen Mora, samtal 19990817.

Ferm, Eva, (1999), Arbetsförmedlingen Vänersborg, samtal 19990705.

Forslund, Anders & Dahlberg, Matz, (kommande; version July 1999), Direct Displacement Effects of Labour Market Programmes: The Case of Sweden, IFAU Working series.

Fredriksson, Peter, (1997), ”The dynamics of regional labor markets and active labor market policy: Swedish evidence”, i Peter Fredrikssons *Education, migration and active labor market policy*, Economic Studies 28, nationalekonomiska institutionen, Uppsala universitet.

Frelin, Mats, (1999), Arbetsmarknadsenheten Söderhamns kommun, samtal 19990622.

Folkpartiet liberalernas kommittémotion 1996/97:A49

Fredelius, Björn, (1999), SACO rikskansliet Stockholm, samtal 19990809.

Föreningen för kooperativ utveckling i Sverige, (1997), Ansökan om ekonomiskt bidrag för täckande av kostnader, 19970411, Arbetsmarknadsdepartementet diarienummer A97/1516/A.

Föreningen för kooperativ utveckling i Sverige, (1998), Ansökan om försöksverksamhet rörande aktivare användning av arbetslöshetsersättningen, 19981109, Lan Dalarna diarienummer W98/0654-8.29.

Föreningen för kooperativ utveckling i Sverige, (1999), Slutrapport för SIF-projektet 1998, 19990202, Arbetsmarknadsdepartementet diarienummer A97/1516/A.

Gustavsson, Jan, (1999), Kvinnoforums arbetsmarknadsprogram, IFAU, Forskningsrapport 1999:1.

Gävle kommun, (1998), Ansökan projekt Ny start, 19981215, Lan Gävleborgs diarienummer 213-2100-0660/98.

Hallström, Nils-Eric, (1995), Genomförandet av ALU, arbetslivsutveckling, Expertgruppen för arbetsmarknadspolitiska utvärderingsstudier, Regeringskansliets offsetcentral, Stockholm.

Hedlund, Ulrika, (1999), Projektledare Framtidspiloterna, Kristianstad, samtal 19990607.

Häagg, Björn, (1999), Gävle kommuns arbetsmarknadsenhet, samtal 19990923.

Inregia, (1998), Aktivare användning av arbetslöshetsersättningen, en genomgång av ansökningar och beslut, 1998, Nilsson, Åsa, Pädam, Sirje, Inregia AB, 20 augusti 1998.

Johansson, Anders O, (1999), Föreningsföreståndare AlltMöjligt verkstaden i Broby, samtal 19990909.

Jönsson, Anders, (1999), Projektledare, Föreningen för kooperativ utveckling (FKU), samtal 19990816.

Jönsson, Thomas, (1999), Ombudsman Kommunal i Kalmar län, samtal 19990610.

Karlsson, Mats, (1999), Arbetsförmedlingen Borlänges ungdomsenhet, samtal 19990628.

Karlsson, Mats, (1999), Arbetsförmedlingen Nyköping, samtal 19990701.

Kristdemokraterna, betänkande till 1996/97:Fi46.

Kungsbacka kommun, Arbetsmarknadsenheten, (1998), Projektbeskrivning Labora 2000, 19980209, Arbetsmarknadsdepartementet diarienummer A/98/471/A.

Kungsbacka kommun, arbetsmarknadsenheten, (1998), Projektbeskrivning Omstart, 19980429, Arbetsmarknadsdepartementet diarienummer A98/1428/A.

Landstinget Västernorrland, (1998), Ansökan om aktivare användning av arbetslöshetsersättningen, 19981029, Arbetsmarknadsdepartementet diarienummer AP 98-4826-20.

Landstinget Västernorrland, (1998), Utbildningsplan för anställda i samband med erbjudande om heltidstjänster, komplettering av tidigare ansökan, 19981208, AMS diarienummer AP 98-4826-20.

Leksands kommun, (1998), Personalpool inom vården, projektbeskrivning.

Lidman, Kenneth, (1999), Arbetsförmedlingen i Kristianstad, samtal 19990609.

Ljusdals kommun, (1998), Ansökan om projekt 'Ny start', 19981126, Lan Gävleborg diarienummer 213-2100-0644/98.

LO-facken i Norrbottens län, (1998), Ansökan om projekt för analys och utveckling av arbetsmarknadspolitiken, 19980609, Arbetsmarknadsdepartementets diarienummer A/98/1743/A.

LO-facken i Norrbottens län, (1998) Projektbeskrivning: Analys och utveckling av arbetsmarknadspolitiken, 19980515, Arbetsmarknadsdepartementets diarienummer A/98/1743/A.

LO-facken i Norrbottens län, (1999), Rapport, aktivare användning av arbetslöshetsersättningen, 19990826, AMS diarienummer AP 98-4826-20, ärendenummer 9901.

Lund, Ingemar, (1999), Uppdragsenheten Skogsvårdsstyrelsen Värmland – Örebro, samtal 19990809.

Lundberg, Lennart, (1999), Chef Af Leksand, samtal 19990922.

Länsarbetsnämnden i Dalarnas län, (1998), Beslut, ansökan om aktivare användning av arbetslöshetsersättningen, 19980920a, Diarienummer W98/0462. (Studier, Mora)

Länsarbetsnämnden i Dalarnas län, (1998), Beslut, ansökan om aktivare användning av arbetslöshetsersättningen, 19980920b, Diarienummer W98/0486. (Moroten, Vansbro)

Länsarbetsnämnden i Dalarnas län, (1998), Beslut, ansökan om aktivare användning av arbetslöshetsersättningen, 19980930a, Diarienummer W98/0517. (Borlänge)

Länsarbetsnämnden i Dalarnas län, (1998), Beslut, ansökan om aktivare användning av arbetslöshetsersättningen, 19980930b, Diarienummer W98/0518. (Um Wilir, Älvdalen)

Länsarbetsnämnden i Dalarnas län, (1998), Beslut, ansökan om aktivare användning av arbetslöshetsersättningen, 19981120a, Diarienummer W98/0620. (Älvdalen)

Länsarbetsnämnden i Dalarnas län, (1998), Beslut, ansökan om aktivare användning av arbetslöshetsersättningen, 19981120b, Diarienummer W98/0550. (Personalpool)

Länsarbetsnämnden i Dalarnas län, (1998), Beslut, ansökan om aktivare användning av arbetslöshetsersättningen, 19981120c, Diarienummer W98/0605. (Gagnef)

Länsarbetsnämnden i Dalarnas län, (1998), Beslut, ansökan om aktivare användning av arbetslöshetsersättningen, 19981120d, Diarienummer W98/0660. (Smedjebacken)

Länsarbetsnämnden i Dalarnas län, (1998), Beslut, ansökan om aktivare användning av arbetslöshetsersättningen, 19981127, Diarienummer W98/0654. (Fokis)

Länsarbetsnämnden i Dalarnas län, (1998), Beslut, ansökan om aktivare användning av arbetslöshetsersättningen, 19981202, Diarienummer W98/0699. (Orsa)

Länsarbetsnämnden i Dalarnas län, (1998), Beslut, ansökan om aktivare användning av arbetslöshetsersättningen, 19981222, Diarienummer W98/0462. (Studiefinansiering Mora)

Länsarbetsnämnden i Dalarnas län, (1999), Projektbeskrivning Bygganalys -99, Vis, inlagt 19990111: frilän Dalarna/projekt i frilänet/A-kasseprojekt.

Länsarbetsnämnden i Dalarnas län, (1999), Projektbeskrivning Gagnefs närradio, Vis, inlagt 19990618: frilän Dalarna/projekt i frilänet/massmediaprojekt.

Länsarbetsnämnden i Dalarnas län, (1999), Projektbeskrivning pool för arbetssökande över 50 år, Vis19990618: frilän Dalarna/projekt i frilänet/pool.

Länsarbetsnämnden i Dalarnas län, (1999), Utvärdering av projektet bygganalys -99, 19990809.

Länsarbetsnämnden i Gävleborgs län, (1998), Förslag till friare användning av A-kassa – Ny Start, 19981023.

Länsarbetsnämnden i Gävleborgs län, (1998), Beslut, aktivare användning av arbetslöshetsersättningen, 19981213, Diarienummer 213-2100-0656/98. (Ljusdal)

Länsarbetsnämnden i Gävleborgs län, (1998), Beslut, aktivare användning av arbetslöshetsersättningen, 19981216a, Diarienummer 213-2100-0655/98. (Nordanstig)

Länsarbetsnämnden i Gävleborgs län, (1998), Beslut, aktivare användning av arbetslöshetsersättningen, 19981216b, Diarienummer 213-2100-0654/98. (Ockelbo)

Länsarbetsnämnden i Gävleborgs län, (1998), Beslut, aktivare användning av arbetslöshetsersättningen, 19981216c, Diarienummer 213-2100-0644/98. (Ljusdal)

Länsarbetsnämnden i Gävleborgs län (1998), Beslut, aktivare användning av arbetslöshetsersättning, 19981218, diarienummer 213-2100-0658/98. (Sandviken)

Länsarbetsnämnden i Gävleborgs län (1998), Beslut, aktivare användning av arbetslöshetsersättning, 19981228, Diarienummer 2100-0015/99. (Söderhamn)

Länsarbetsnämnden i Gävleborgs län, (1998), Beslut, aktivare användning av arbetslöshetsersättningen, 19981230a, Diarienummer 2100-0679/98. (Bollnäs)

Länsarbetsnämnden i Gävleborgs län, (1998), Beslut, aktivare användning av arbetslöshetsersättningen, 19981230b, Diarienummer 2100-0660/98. (Gävle)

Länsarbetsnämnden i Gävleborgs län, (1999), Beslut, aktivare användning av arbetslöshetsersättningen, 19990104, Diarienummer 2100-0002/99. (Edsbyn)

Länsarbetsnämnden i Jämtlands län, (1997), Ansökan om aktiv användning av arbetslöshetsersättningen, 19970618, Arbetsmarknadsdepartementets diarienummer A97/2345/A.

Länsarbetsnämnden i Jönköpings län, (1999), Rapport, aktivare användning av arbetslöshetsersättningen, 19990331, Näringsdepartementet diarienummer N1999/6569/A. (Nässjö)

Länsarbetsnämnden i Skåne län, (1998), Beslut om aktivare användning av arbetslöshetsersättningen, 19981123, Diarienummer M8.6-01063/98. (Allt möjligt)

Länsarbetsnämnden i Skåne län, (1998), Beslut om aktivare användning av arbetslöshetsersättningen, 19981210, Diarienummer M8.6-1128/98. (Vinden)

Länsarbetsnämnden i Skåne län, (1998), Beslut om aktivare användning av arbetslöshetsersättningen, 19981221, Diarienummer M8.6-1158/98. (Manöver)

Länsarbetsnämnden i Skåne län, (1999), Beslut om aktivare användning av arbetslöshetsersättningen, 19990119, Diarienummer M 8.7-00042/99. (Framtidspilot)

Länsarbetsnämnden i Stockholms län, (1997), Ansökan om aktivare användning av arbetslöshetsersättningen, 19971204, Arbetsmarknadsdepartementet diarienummer A97/3897/A. (Fenix)

Länsarbetsnämnden i Stockholms län, (1998), Delrapporter avseende projekt inom ramen för aktivare användning av arbetslöshetsersättningen, 19980805, Arbetsmarknadsdepartementet Diarienummer A98/2105/A.

Länsarbetsnämnden i Stockholms län, (1998), Ansökan om aktiv användning av arbetslöshetskassa, 19980930, AMS Diarienummer AP 98-4826-20. (Aha)

Länsarbetsnämnden i Stockholms län, (1999), Slutrapport, framtidsprojektet Aha! 31/8 – 18/12 1998, 199901, AMS Diarienummer AP 98-4826-20.

Länsarbetsnämnden i Stockholms län, (1999), Rapportering av AAA-projekt, 19990727 AMS Diarienummer AP 98-4826-20, ärendenummer 9910. (Fenix)

Länsarbetsnämnden i Värmlands län, (1998), Beslut om ansökan om aktivare användning av arbetslöshetsersättningen, 19981112.

Länsarbetsnämnden i Västernorrlands län, (1998), Ansökan om aktivare användning av arbetslöshetsersättningen, 19981109, AMS diarienummer AP 98-4826-20.

Länsarbetsnämnden i Västernorrlands län, (1999), slutrapport Aktivare användning av arbetslöshetsersättning, 19990706, AMS diarienummer AP 98-4826-20.

Länsarbetsnämnden i Västra Götaland, (1999), Slutrapport i fråga om aktivare användning av arbetslöshetsersättningen, 19990507. Näringsdepartementet diarienummer N1999/7567/A.

Länsarbetsnämnden i Östergötlands län, (1999), Rapportering av projekt inom ramen för Aktivare användning av arbetslöshetsersättning, 19990715. (Mjölby och Samhall)

Löfgen, Carl, (1999), Arbetsförmedlingschef Kungsbacka, samtal 19990809.

Malmqvist, Monica, (1999), Barn- och ungdomsenheten Borlänge kommun, samtal 19990622.

Martin, John P, (1998), What works among active labour market policies: evidence from OECD countries` experiences, Labour market and social policy occasional papers no 35, Paris.

Moderata samlingspartiets kommittémotion, 1996/97:A48

Moderata samlingspartiet & Folkpartiet liberalerna, betänkande till 1996/97:FiU20.

Mjölby kommun, Arbetsmarknadsenheten, (1998), Ansökan om aktivare användning av A-kassaersättning, 19981026.

Mål 3, (1998), projektbeskrivning, Vinden, Internetadress: mal3projekt/amv.se

Nora kommun, (1997), Ansökan om att få använda medel för arbetslöshetsersättningen på ett mer aktivt sätt, 19971027, Diarienummer A97/3533/A.

Nora kommun, (1998), Komplettering av ansökan angående resurs- och kompetenspool, 19980716, Diarienummer AP98-4826-20.

Nora kommun, (1998), Förnyad ansökan om att få använda medel för arbetslöshetsersättningen på ett mer aktivt sätt, 19981208, Diarienummer AP-98-4826-20.

Nordlund, Hans, (1999), Arbetsförmedlingen Ljusdal, samtal 19990910.

Nyberg, Kenneth, (1999), Arbetsmarknadsenheten Sandvikens kommun, samtal 19990622.

Nyberg, Sture, (1999), Arbetsförmedlingschef Linköping, samtal 19990812.

Olander, Karin, (1999), Arbetsförmedlingen Ockelbo, samtal 19990921.

Olsson, Ulf, (1999), Arbetsförmedlingen Alvesta, möte i Växjö 19990322.

Olsson, Mikael, (1999), Arbetsförmedlingen Ljusdal, samtal 19990809.

Ockelbo kommun, (1998), Ansökan aktivare användning av arbetslöshetsersättningen, 19981201, Lan Gävleborg diarienummer 213-2100-0654/98.

Persson, Börje, (1999), Arbetsförmedlingen Bollnäs, samtal 19990916.

Projektgruppen för Kunskapslyftet Gällivare kommun, (1998), Ansökan om friare användning av A-kassemedel, 19981103, AMS diarienummer AP 98-4826-20 ärendenummer 32.

Projektgruppen för Kunskapslyftet Gällivare kommun, (1999), Slutrapport Kunskapsresan 19990702, AMS diarienummer AP 98-4826-20 ärendenummer 9907.

Regeringsbeslut, (1997), Ansökan i fråga om aktivare användning av arbetslöshetsersättningen, 19971016, Arbetsmarknadsdepartementet diarienummer A97/2391/A. (Jönköping ungdomsprogram)

Regeringsbeslut, (1997), Ansökan i fråga om aktivare användning av arbetslöshetsersättningen, 19971204, Diarienummer A97/3636/A. (Kalix)

Regeringsbeslut, (1997), Ansökan i fråga om aktivare användning av arbetslöshetsersättningen, 19971204b, A97/2322/A samt A97/3124/A. (Nyköpings kommun)

Regeringsbeslut, (1997), Ansökan i fråga om aktivare användning av arbetslöshetsersättningen, 19971204c, Diarienummer A97/2953/A. (Alvesta kommun)

Regeringsbeslut, (1998), Ansökan i fråga om aktivare användning av arbetslöshetsersättningen 19980219, Diarienummer A97/1516/A. (Kooperativ utveckling för tjänstemän)

Regeringsbeslut, (1998), Ansökan i fråga om aktivare användning av arbetslöshetsersättningen 19980226, Diarienummer A97/3717/A. (KLARA)

Regeringsbeslut, (1998), Ansökan i fråga om aktivare användning av arbetslöshetsersättningen 19980305, Diarienummer A97/3741/A. (SACO)

Regeringsbeslut, (1998), Ansökan i fråga om aktivare användning av arbetslöshetsersättningen 19980326, Diarienummer A97/3897/A. (Fenix)

Regeringsbeslut, (1998), Ändring av regeringsbeslut om aktivare användning av arbetslöshetsersättningen, 19980406, A98/1155/A. (Nyköpings kommun)

Regeringsbeslut, (1998), Ansökan i fråga om aktivare användning av arbetslöshetsersättningen, 19980406, Diarienummer A98/898/A (Varaprojektet)

Regeringsbeslut, (1998), Ansökan i fråga om aktivare användning av arbetslöshetsersättningen 19980423, Diarienummer A98/373/A.

Regeringsbeslut, (1998), Ansökan i fråga om aktivare användning av arbetslöshetsersättningen 19980520, Diarienummer A98/475/A. (Nässjö)

Regeringsbeslut, (1998), Ansökan i fråga om aktivare användning av arbetslöshetsersättningen 19980520b, Diarienummer A98/471/A. (Labora 2000)

Regeringsbeslut, (1998), Ansökan i fråga om aktivare användning av arbetslöshetsersättningen 19980520c, Diarienummer A97/505/A. (Elvira kunskapsutveckling)

Regeringsbeslut, (1998), Ansökan i fråga om aktivare användning av arbetslöshetsersättningen 19980528, Diarienummer A98/2345/A. (Arbetscentrum Jämtland)

Regeringsbeslut, (1998), Ansökan i fråga om aktivare användning av arbetslöshetsersättningen 19980605, Diarienummer: A97/4102/A. (Lysekil)

Regeringsbeslut, (1998), Ändring av beslut om aktivare användning av arbetslöshetsersättning- en A97/3741/A, 19980611, Diarienummer A98/1454/A. (SACO)

Regeringsbeslut, (1998), Beslut om särskilda medel, 19980903, Diarienummer A98/1743/A. (LO-facken i Norrbotten)

Regeringsbeslut, (1998), Beslut om särskilda medel, 19981217, Diarienummer A98/2937/A. (LO-facken i Norrbotten)

Regeringsbeslut, (1999), Beslut om särskilda medel, 19990225, Diarienummer N1999/1860/A. (LO-facken i Norrbotten)

Regeringens proposition (1996/97:150)

Regeringens proposition (1997/98:62)

Regeringens proposition (1998/99:1)

Regionala yrkeskommittén i Dalarnas län, (1998), ansökan om att anordna aktivare användning av arbetslöshetsersättningen.

Regleringsbrev för budgetåret 1998 avseende Arbetsmarknadsverket (AMV), ändring av tidigare beslut, 19980617.

Regleringsbrev för budgetåret 1999 avseende Arbetsmarknadsverket (AMV), 19990629.

Richter, Cecilia, (1999), Arbetsförmedlingen Refugen, Malmö, samtal 19990914.

Riksdagens arbetsmarknadsutskott, yttrande 1996/97:AU7y

Rydkvist, Håkan, (1999), Arbetsförmedlingschef Osby, samtal 19990611.

SACO, (1997), Angående försöksverksamhet att använda medel för arbetslöshetsersättning på ett mer aktivt sätt i SACO:s Stockholmsprojekts verksamhet, 19971119, Diarienummer A97/3741/A.

SACO, (1999), Slutrapport för 1998 och 1999 om utnyttjande av 'aktivare användning av arbetslöshetsersättningen', 19990702, AMS diarienummer AP98-4826-20, ärendenummer 9905.

Samhall Resurs, Östra distriktet, (1998), Kompletterande uppgifter till ansökan om användning av medel för arbetslöshetsersättningen på ett mer aktivt sätt i Linköpings kommun, 19980713, AMS diarienummer AP98-4826-20, ärendenummer 9902.

Samhall Resurs AB, Östra distriktet, (1998), Redovisning av projektarbete, 1998, AMS diarienummer AP98-4826-20, ärendenummer 9902.

Samhall Resurs AB, Norra distriktet, (1997), Ansökan om att genomföra projekt med aktivare användning av arbetslöshetsersättningen, 19971211, Arbetsmarknadsdepartementet diarienummer A97/3972/A. (Timrå)

Samhall Resurs AB, Norra distriktet, (1998), Kompletterande uppgifter ansökan om användning av medel för arbetslöshetsersättning på ett mer aktivt sätt, 19980713, AMS diarienummer AP 98-4826-20, ärendenummer 28. (Timrå)

Samhall Resurs AB, Norra distriktet, (1998), Ansökan om genomförande av projekt med aktivare användning av arbetslöshetsersättningen, 19980112, Arbetsmarknadsdepartementet diarienummer A98/581/A. (Lycksele)

Samhall Resurs AB, Norra distriktet, (1998), Kompletterande uppgifter till ansökan om genomförande av projekt med aktivare användning av arbetslöshetsersättningen, 19980713, AMS diarienummer AP 98-4826-20, ärendenummer 29. (Lycksele)

Samhall Resurs AB, Norra distriktet, (1998) Rapport aktivare användning av arbetslöshetsersättningen, Lycksele, 19981209, AMS diarienummer AP 98-4826-20, ärendenummer 29. (Lycksele)

Sandvikens kommun, (1998), Ansökan om friare användning av arbetslöshetsersättningen, 19981217, Lan Gävleborgs diarienummer 213-2100-0658/98.

Skogsvårdsstyrelsen, (1998), Beskrivning av Skogsvårdsstyrelsens förberedelseprojekt för att skapa '192 gröna jobb', 19981106.

Smedjebackens kommun, (1998) Ansökan om arbetslöshetsprojekt, 19981110, Lan Dalarna diarienummer W98/0600-8.29.

Statskontoret, (1997), Arbetslivsutveckling, Förvaltningspublikation 1997:10.

Staffanstorps kommun, (1998), Ansökan för projekt Hållplatsen för aktivare användning av arbetslöshetsersättningen, 19981210.

Ström, Gunilla, (1999), Af Gagnef, samtal 19990913.

Sundgren, Bengt, (1999), Föreningen Kooperativ utveckling Dalarna, samtal 19990628.

Sundqvist, Birgitta, (1999), Af Vansbro, samtal 19990913.

Svenska kommunalarbetsförbundet, (1998), Hemställan om regeringens stöd för sysselsättningsprojektet Framtidspiloterna – Agenda 21, 19980209, Arbetsmarknadsdepartementet diarienummer A98/373/A.

Svenska kommunalarbetsförbundet, (1998), Rapport angående Framtidspiloterna, 19980916, Arbetsmarknadsdepartementet diarienummer A98/2491/A.

Svärd, AnnMarie, (1999), Länsarbetsnämnden i Gävleborgs län, samtal 19990818.

Söderhamns kommun, Arbetsmarknadsenheten, (1998), Ansökan projekt Ny Start, 19981223, Lan Gävleborg diarienummer 2100-0015/99.

Söderström, Jan, (1999), Projektledare KLARA Växjö kommun, samtal 19990812.

Vara kommun, (1998), Ansökan om friare användning av A-kassemedel, 19980309, Arbetsmarknadsdepartementet diarienummer A98/898/A.

Vara kommun, (1998), Ansökan om förlängning av friare användning av A-kassemedel, 19981209, AMS diarienummer AP 98-4826-20, ärendenummer 9911.

Vara kommuns hemsida, (vara.se/samh/uppdrag/arbets.htm), 19990705.

Vara kommun, (1999), Slutrapport för Varaprojektet, 19990630.

Vis, Länsarbetsnämnden i Jämtlands län, 990414 sidan uppdaterad 19990331

Vis, Länsarbetsnämnden i Skåne län, 9904014 sidan uppdaterad 19990331

Vis, Föreskrifter för Länsarbetsnämnden i Gävleborgs län om friare användning av arbetsmarknadspolitiska medel mm, daterat 1998-06-17 Diarienummer 2100 - 0375/98

Vänersborgs kommun och Af Vänersborg, (1998), Ansökan om aktivare användning av arbetslöshetsersättningen, 19980610, Arbetsmarknadsdepartementet diarienummer A98/2129/A.

Vänersborgs kommun och Af Vänersborg, (1998), Reviderad projektplan för aktivare användning av arbetslöshetsersättningen, 19980715, AMS diarienummer AP-98-4826-20, ärendenummer 17.

Vänersborgs kommun och Af Vänersborg, (1998), Delrapport för 1998 aktivare användning av a-kassa, 199812, AMS diarienummer AP-98-4826-20, ärendenummer 17.

Vänersborgs kommun och Af Vänersborg, (1999), Slutrapportering av projekt ALF, perioden 19990111 - 19990624.

Vänsterpartiets partimotion 1996/97:Fi44.

Vänsterpartiet, betänkande till 1997/97:FiU20.

Westerlund, Gun-Britt, (1999), Af Arvidsjaur, samtal 19990603.

Winberg, Margareta, (1997), Information om möjligheten att anordna försöksverksamhet som innebär att medel för arbetslöshetsersättningen används på ett mer aktivt sätt, 19970710, Diarienummer A97/2421/A

Bilaga 1 Beviljade projekt som ej blivit genomförda.

Nedan görs korta presentationer av de 12 projekt som har fått bifall men av olika anledningar inte påbörjats. Totalt var projekten tänkta att omfatta cirka 450 deltagare.

Projektnamn	Projektägare	Målgrupp	Antal
<i>Regeringen</i>			
Arbetscentrum	Af Östersund, Lan Jämtland	Arbetslösa	150
Enastående ensamma mammor	Stockholm ELVIRA AB (ABF Stockholm)	Ensamstående kvinnor	5
Vårdutbildning	Nyköpings kommun, landsting, Lan Södermanland	Långtidsarbetslösa	150
<i>AMS</i>			
Lerumsaktiviteten	Af Lerum Föreningen Lerumsaktiviteten	Långtidsarbetslösa	10
Lokalt arbetscentrum	Af Stenungssund	Långtidsarbetslösa	15
Språk /praktik	Huddinge kommun, Af, Ami	Invandrare	25
<i>Försökslän</i>			
Introduktion, vårdbiträden / undersköterskor	Smedjebacken	Arbetslösa vårdbiträden / undersköterskor	20
Rekrytering till läraryrket	Af Gagnef	Allmänt mot arbetslösa	5 –6
Marknadsprojekt Orsa	Af Orsa	Allmänt mot arbetslösa	12-15
Kooperativ utveckling, Dalarna	Föreningen kooperativ utveckling	Allmänt mot arbetslösa	6
Personalpool / utbildning	Af Ljusdal	Deltidsarbetslösa	-
Samverkansprojekt, Sandviken	Sandviken kommun, Af	Långtidsinskrivna	50

Arbetscentrum, Jämtland

Länsarbetsnämnden i Jämtland ansökte i juni 1997 om att medlemmarna i länets Arbetscentrum skulle ges möjlighet att delta i projektet med finansiering genom den aktivare användningen.³³⁶ Regeringen biföll projektet i maj 1998 med omfattningen 150 arbetslösa.³³⁷

I regeringens bifall sägs att Lan Jämtland skall verka för samråd med de fackliga organisationerna för att säkerställa att undanträngning inte sker. För att motverka inlåsning skall de arbetslösa under projektet ha kontakt med Af samt delta i jobbsökaraktiviteter. Projektet har drivits inom ramen för försökslänet under 1998/99.

³³⁶ Länsarbetsnämnden i Jämtlands län, 1997.

³³⁷ Regeringsbeslut 19980528.

Enastående ensamman mammar, Stockholm

Elvira kunskapsutveckling ansökte i februari 1998 om medel för att driva projektet ”enastående ensamman mammar” inom den aktivare användningen av arbetslöshetsersättningen.³³⁸ Regeringen biföll ansökan i maj 1998.³³⁹

Projektet var tänkt att höja grundkompetensen hos 5 lågutbildade ensamstående kvinnor. Studier inom Kunskapslyftet (cirka 10 veckor) skulle kombineras med olika söka-jobb aktiviteter, projektarbete och praktik. Målet med utbildningen var att förbereda deltagarna i fortsatta studier alternativt öka deras möjligheter att erhålla arbete.

Projektet har inte genomförts inom ramen för den aktivare användningen, delvis på grund av att regeringens beslut inte kom Elvira till del förrän i början av juni 1998.³⁴⁰

Vårdutbildning, Nyköping

Arbetsförmedlingsnämnden i Nyköping ansökte i april 1997 om att genomföra ett projekt med vårdutbildning inom den aktivare användningen av arbetslöshetsersättningen.³⁴¹ Regeringen biföll ansökan i december 1997.³⁴² Enligt ett regeringsbeslut från april 1998 ändras det ursprungliga beslutet från att projektet skall gälla långtidsarbetslösa till att långtidsarbetslösa skall ges *företräde* till utbildning.³⁴³ Sammanlagt gällde beslutet 150 deltagare.

Vårdutbildningen genomfördes inte inom ramen för den aktivare användningen av arbetslöshetsersättningen, utan som en del av Nyköpings kommun frikommunförsök. Enligt Mats Karlsson på Af Nyköping vikarierade 120 arbetslösa under tiden vårdbiträden utbildades till undersköterskor med finansiering av Af:s otraditionella medel.³⁴⁴

Lerumsaktiviteten, Lerum

Af Lerum, föreningen Lerumsaktiviteten och Lerums kommun ansökte i mars 1998 om medel för att starta ett projekt för arbetslösa.³⁴⁵ I augusti 1998 kompletterades ansökan på AMS uppmaning.³⁴⁶ AMS biföll ansökan i augusti med omfattningen 10 arbetslösa.³⁴⁷ Kringkostnaderna var tänkta att finansieras av Lerums kommun och Af Lerum.

Lerumsaktiviteten är en ideell förening som skapat ett lokalt aktivitetscentrum i Lerum. Målsättningen var att långtidsarbetslösa genom att delta i uthyrningsverksamhet inom föreningen skulle få utökade kontaktytor med arbetsgivare. Övrig tid ägnas åt att aktivt söka jobb och någon form av utbildning. Deltagarna skulle även göra en individuell handlingsplan. Innan projektet hade Lerumsaktiviteten genomfört en enkätundersökning med potentiella arbetsgivare i kommunen samt förankrat ansökan hos Lan Västra Götaland och kommunen.³⁴⁸

³³⁸ Elvira kunskapsutveckling, 1998.

³³⁹ Regeringsbeslut 19980520c.

³⁴⁰ Länsarbetsnämnden Stockholm, 19980805

³⁴¹ Arbetsförmedlingsnämnden, Nyköping, 1997.

³⁴² Regeringsbeslut, 19971204b.

³⁴³ Regeringsbeslut, 19980406.

³⁴⁴ Karlsson, Mats, 1999.

³⁴⁵ Arbetsförmedlingen Lerum, 19980306.

³⁴⁶ Arbetsförmedlingen Lerum, 19980806.

³⁴⁷ AMS, 19980810b.

³⁴⁸ Arbetsförmedlingen Lerum, 19980806.

Projektet lades ned i brist på deltagare. Orsaken till det låga deltagarantalet var enligt Lan i Västra Götaland att de drivande i projektet fick anställning.³⁴⁹

Lokalt arbetscentrum, Stenungssund

Af Stenungssund ansökte om att starta ett lokalt arbetscentrum. AMS biföll ansökan i december 1998.³⁵⁰ Målgruppen var långtidsarbetslösa som i projektet skulle ges möjlighet att kombinera att delta i ett arbetscentrum med starta eget-verksamhet. Målet var att förena jobbskapande och nyföretagande med lokal utveckling på orten. Projektet lades ner i brist på deltagare.³⁵¹

Språk och praktik, Huddinge

Af Huddinge ansökte i december 1997 om medel för att anordna ett projekt för invandrare med aktivare användning av arbetslöshetsersättningen.³⁵² I juli 1998 kompletterade Af Huddinge ansökan, på AMS uppmaning.³⁵³ AMS biföll projektet i juli 1998.³⁵⁴ Projektet var ett samarbete mellan Huddinge kommun samt Af och Ami Huddinge.

Projektet riktade sig till invandrare med för lite kunskaper i svenska för att erbjudas nytt arbete eller annan arbetsmarknadspolitisk åtgärd. Deltagarna skulle varva studier i svenska med praktik hos arbetsgivare. Syftet var att de arbetslösa skall rustas för återinträde på arbetsmarknaden.

Projektet inleddes något försenat med språktest. Det var svårt att få rätt individer till projektet och det har inte genomförts inom ramen för den aktivare användningen.³⁵⁵

Rekrytering till läraryrket, Gagnef

Arbetsförmedlingsnämnden i Gagnef ansökte om att driva ett projekt med rekrytering av arbetslösa till läraryrket.³⁵⁶ Lan Dalarna biföll projektet med omfattningen 6 arbetslösa i sex månader.³⁵⁷

Syftet med projektet var att stimulera arbetslösa att välja läraryrket genom att kombinera praktik och förberedande grundläggande studier. Efter att ha upprättat en personlig handlingsplan var tanken att de arbetslösa sedan skulle fungera som lärarassistenter. Parallellt skulle de arbetslösa erbjudas kompletterande utbildning för att nå behörighet till lärarutbildningen. Projektet lades ned i brist på deltagare.

³⁴⁹ AMS, 1999b.

³⁵⁰ AMS, 19981230o.

³⁵¹ AMS, 1999c.

³⁵² Af Huddinge, 1997.

³⁵³ Af Huddinge, 1998.

³⁵⁴ AMS, 19980720b.

³⁵⁵ AMS, 1999b.

³⁵⁶ Arbetsförmedlingsnämnden Gagnef, 1998.

³⁵⁷ Länsarbetsnämnden Dalarnas, 19981120.

Marknadsprojekt Orsa

Arbetsförmedlingen Orsa ansökte i november 1998 om att bedriva ”Marknadsprojekt Orsa” som projekt inom den aktivare användningen av arbetslöshetsersättningen.³⁵⁸ Lan Dalarna beviljade projektet i december 1998.³⁵⁹

Syftet med projektet var att utbilda och intressera 12 – 15 lämpliga arbetslösa till projektledare med inriktning mot småföretag inom trä- och turistbranschen. På sikt antas detta leda till egen verksamhet eller anställning. Projektet lades ned i brist på deltagare.

Samverkansprojekt, Sandviken

Sandvikens kommun ansökte i december 1998 om bifall för ett projekt inom den aktiva användning av arbetslöshetsersättningen.³⁶⁰ Lan Gävleborg biföll ansökan i december 1998.³⁶¹ Af Sandviken var samarbetspartner.

Projektets målgrupp var långtidsinskrivna med begränsade möjligheter att erhålla arbete på den öppna arbetsmarknaden, primärt lågutbildade. För att motverka personernas rundgång mellan åtgärder och arbetslöshet skulle 50 deltagare i projektet få fördjupad vägledning, någon form av utbildning på grundläggande nivå, kreativitet- och självförtroendeträning, fysiska aktiviteter samt sysselsättning. Den maximala inskrivningsperioden skulle enligt projektbeskrivningen uppgå till 4 år.

Projektet har inte använt sig av den aktivare användningen av arbetslöshetsersättningen. För att undvika att dessa långtidsinskrivna hamnar i ännu en åtgärd har Sandvikens kommun – med hjälp av pengar från Gävleborgs försökslän – anställt deltagarna (först i resursarbete och sedan projektanställning), uppger Kenneth Nyberg på Sandvikens kommun.³⁶²

Kooperativ utveckling, Dalarna

Föreningen kooperativ utveckling (FKU) ansökte i november 1998 om aktivare användning av arbetslöshetsersättningen för genomförandet av en förstudie för ett lokalt arbetscentrum i Dalarna.³⁶³ Lan Dalarna biföll projektet i november 1998, under förutsättning att föreningen erhöll lokal finansiering för projektets kringkostnader.³⁶⁴ Fem arbetslösa kunde omfattas av projektet.

Projektidén var att följa upp ett tidigare arbete inom EU Mål 3-projektet kallat Fokis: fack och Kooperation i samverkan.³⁶⁵ Fokis handlade främst om att skapa nya arbetstillfällen med kooperativ inriktning genom olika delprojekt runt om i Dalarna.³⁶⁶ Syftet med projektet inom den aktivare användningen var att göra en förstudie för ett lokala arbetscentrum. Fem arbetslösa var tänkta ingå i en projektgrupp som skall möta fackförbunden och deras medlemmar, företag, branschorganisationer och arbetsförmedlings-

³⁵⁸ Arbetsförmedlingen Orsa, 1998.

³⁵⁹ Länsarbetsnämnden Dalarna, 19981202.

³⁶⁰ Sandvikens kommun, 1998.

³⁶¹ Länsarbetsnämnden Gävleborgs län, 19981218.

³⁶² Nyberg, Kenneth, 1999.

³⁶³ Föreningen Kooperativ utveckling, 1998.

³⁶⁴ Länsarbetsnämnden Dalarna, 19981127.

³⁶⁵ Medverkande fackföreningar var Metall avdelning 63, Svenska industritjänstemannaförbundet (SIF), Facket för Service och Kommunikation (Seko), Industrifacket, Kommunalarbetarförbundet Dalarna samt Transportarbetarförbundet.

³⁶⁶ Föreningen Kooperativ utveckling, 1998.

nämnder. Gruppen skulle lägga fram en rapport som skulle redovisa vilka behov, intressen och åsikter som framkommit i arbetet. De arbetslösa skulle rekryteras från de olika fackföreningarna.

Enligt Bengt Sundgren på Kooperativ Utveckling Dalarna var bakgrunden till att projektet inte genomfördes brist på tid och intresse från Af i området.³⁶⁷

Introduktion till vårdbiträden, Smedjebacken

Smedjebackens kommun ansökte i november 1998 om att under två veckor introducera 20 vårdbiträden i kommunen.³⁶⁸ Lan Dalarna biföll ansökan i november 1998.³⁶⁹ Projektet har inte genomförts inom den aktivare användningen.

Personalpool/IT-utbildning, Ljusdal

Af Ljusdal ansökte hösten 1998 om friare användning av arbetslöshetsersättningen för en utbildningssatsning med deltidsarbetslösa inom kommunen, 'Deltidshuset'.³⁷⁰ Lan Gävleborg biföll ansökan i december 1998.³⁷¹

Ett syfte med projektet var att få deltidsarbetslösa att vidareutbilda sig så att de har möjlighet att kombinera olika arbeten, t ex omsorgsarbete med datasupport. Planerna på personalpool är inte färdigbearbetade.

Projektet har inte kommit igång under första halvåret 1999. Projektstart planeras eventuellt till september 1999. Det är osäkert om medel från aktivare användning kommer att användas till personalpoolen. Enligt Mikael Olsson på Af Ljusdal beror förseningarna delvis på att Af ytterligare förankrat idén och arbetat för att få processerna att fungera så bra som möjligt. Det har även funnits administrativa problem vilket fördröjt projektstarten ytterligare.³⁷²

³⁶⁷ Sundgren, 1999.

³⁶⁸ Smedjebackens kommun, 1998.

³⁶⁹ Länsarbetsnämnden Dalarna, 19981120d.

³⁷⁰ Arbetsförmedlingen Ljusdal, 1998.

³⁷¹ Länsarbetsnämnden i Gävleborgs län 19981213.

³⁷² Olsson, Mikael, 1999.